

NESPREJEMLJIVO VZPOREJANJE

"Gledati naprej pomeni zaščititi tako pravice Italijanov, ki so bili prisiljeni zapustiti svoje imetje v pokrajinah, ki so nato pripadle Jugoslovanski federaciji, kot pravice slovenske manjšine v Italiji." Tako je v poslanici optantom, beguncem in prebežnikom iz Istre in Dalmacije, zbranim na shodu v Trstu, poudaril Luciano Violante, predsednik rimske poslanske zbornice. Poslanico je objavil tržaški italijanski dnevnik namesto uvodnika v nedeljo, 14. septembra, ko so na Velikem trgu zborovalci prekinili govor predstavnika osrednje vlade, ministra Maccanica, in ga prisilili, da je med huronskim vpitjem in žvižgi zapustil častno tribuno.

Kot kaže, se je spor kmalu poravnal, tako da celotna italijanska politična plast, pa naj pripada vladni večini ali opoziciji, zdaj posveča problemu ezulov oz. beguncev tolikšno pozornost kot še nikoli v preteklosti.

Zadeva nas nikakor ne bi motila in je ne bi niti omenjali, če ne bi presenečeno ugotavljali, da tudi uradna italijanska oblast - med katero sodi npr. predsednik poslanske zbornice, ki je tudi viden predstavnik italijanske levice (član bivše KPI) - zdaj vzporeja probleme beguncev iz Istre in Dalmacije s priznanjem osnovnih pravic slovenske narodne manjšine v Italiji oziroma z zakonsko zaščito teh pravic. Da je temu tako, zgovorno dokazuje poslanica, ki smo jo omenili zgoraj.

Kot smo te dni lahko brali v dnevnem tisku ali poslušali po radiu in televiziji, je rimska vlada obljubila predstavnikom ezulskih organizacij, da bo uredila vprašanje imetja, ki so ga begunci zapustili v Istri in Dalmaciji. Pri tem se omenjata dve možnosti: ali vrnitev nepremičnin nekdanjim lastnikom oz. njihovim dedičem ali izplačilo ustrezne odškodnine. V prvem primeru je, kot se razume, nujen sporazum s slovenskimi oz. hrvaškimi oblastmi. V tej zvezi pa je treba omeniti, da je bilo s t.i. rimskim sporazumom med Italijo in Jugoslavijo nekatereim beguncem (če se ne motimo, jih je bilo skoraj 300) že vrnjeno imetje in so že leta njegovi lastniki ne glede na opcijo za ohranitev italijanskega državljanstva. Za vse ostalo imetje pa je omenjeni meddržavni sporazum natančno določil višino odškodnine, ki ga mora izplačati jugoslovanska pogodbenica stran. Tako Slovenija že vrsto let plačuje svoj delež, ki je deponiran v za takšne operacije pooblaščen mednarodni banki.

Kot vidimo, zadeva ni tako preprosta, kot se zdi na prvi pogled. Zato imajo po našem prav tisti, ki se med begunci zavzemajo za eno samo rešitev. Italija - pravijo - naj prizadejem izplača ustrezno odškodnino.

Rimska vlada obljublja še nekaj: poskrbela naj bi, da bi široka italijanska javnost, predvsem pa mladi, bili seznanjeni z razsežnostjo in zlasti s pravimi vzroki eksodusa, to je množičnega odhoda prebivalcev iz rojstnih krajev. Ne gre, seveda, za preprosto stvar. Na italijanski strani bi namreč najraje molče obšli obdobje fašizma in njegove rododorne politike v nekdanji Julijski krajini ter Istri in tudi najraje zamolčali italijansko napadalno in osvajalno vojno zoper Kraljevino Jugoslavijo v aprilu leta 1941.

/ STRAN 2

DRAGO LEGIŠA

02

ITALIJA: BERTINOTTI GROZI S KRIZO

"Naša beseda... / Vsem nesvobodnim dušam tolažilo, / ti bodi jim kot sveto obhajilo / in naj preklet bo vsak, kdor te izpljune."

(ALOJZ GRADNIK)

ZADNJI ITALIJANSKI EVHARISTIČNI KONGRES 20. STOLETJA

NOVA POT SODOBNE EVANGELIZACIJE

JURIJ PALJK

V Bologni se je v nedeljo, 28. septembra, slovesno zaključil italijanski vsedrjavni evharistični kongres...

Papež Janez Pavel II. je zjutraj daroval zaključno mašo pred več kot tristo tisoč verniki, ki so prišli v Bologno iz vse Italije. Z njim je somaševalo nad 150 škofov in kardinalov, med častnimi gosti pa je bil tudi predsednik italijanske vlade Romano Prodi.

Sv. oče je v nagovoru vernikom izrecno poudaril, da je zelo vesel dejstva, ker lahko govori predstavnikom "celotnega krščanskega občestva Italije". Obenem je prisotne vernike naprosil, naj poskrbijo, da bo prihodnost italijanske države zgrajena na trdnih temeljih "krščanstva, solidarnosti in sprave med različnimi komponentami, ki sestavljajo italijansko družbo".

Papež je ob koncu svoje homilije molil takole: "Gospod Jezus Kristus, stoj ob strani italijanskemu narodu pri hoji po poteh pravičnosti in solidarnosti, sprave in miru! Poskrbi, da bo Italija ohranila nedotaknjeno dediščino človeških in krščanskih vrednot, tisto dediščino, po kateri je bila Italija slavna in poznana skozi stoletja!" Sv. oče je s svojim nagovorom posredno odgovoril tudi vsem tistim, ki bi radi Italijo razdelili, še bolj kot on pa je to storil kard. Giacomo Biffi iz Bologne, ki je poudaril veselje in srečo vsega italijanskega naroda, ki je lahko srečen, da se "spoznava v Jezusovem obrazu in v nedvomni pripadnosti Cerkvi".

Ker pa je bil evharistični kongres v Bologni zadnji v tem tisočletju, se je sv. oče ustavil tudi pri našem stoletju, o katerem je dejal: "Naše stoletje je bilo obdobje, v katerem je prišlo na vsej Zemlji do smrtnih napadov na življenje

človeka in na resnico njegovega bivanja. V imenu totalitarnih in lažnivih ideologij se je v tem stoletju žrtvovalo na milijone človeških življenj." Papež Janez Pavel II. pa se je ustavil tudi pri današnjem življenju, ko je dejal: "V imenu samovolje, ki jo imenujejo svoboda, se danes nadaljuje z morjenjem človeških bitij, ki niso še rojena in so nedolžna." S temi besedami je sv. oče še enkrat jasno pokazal, da se ni nikdar in se tudi ne bo sprijaznil s splavom.

Papež je preživel v Bologni dva zelo delovna dneva, saj se je v soboto zvečer udeležil koncerta in evharističnega bdenja mladih. Ni bil tako utrujen, kot je bil na potovanju v Francijo. Toliko je res, da je v nedeljo podaljšal obisk v Bologno za dobro uro, ko se je sprehodil med množico vernikov po bolonjskih ulicah. Kaže, da se je njegovo zdravje izboljšalo in je že dobro pripravljen na naslednji dve potovanji: v Rio de Janeiro in na Kubo.

Veliko zanimanja je vzbudil koncert v soboto, kajti tudi v sami Cerkvi so bila mnenja deljena, ali naj se priredi ali ne. Pred sv. očetom in zborom kardinalov in škofov so namreč zapeli pop pevci in rock zvezde kova, kot so Adriano Celentano, Lucio Dalla, Andrea Bocelli, Gianni Morandi, Barbara Cola, legendarni kantavtor Bob Dylan, ki je judovskega rodu in se je pred sv. očetom popolnoma raznežil, ter jazz glasbenik Michel Petrucciani. Zdi se, da se Cerkve in papež dobro zavedata pomena popularne glasbe, s pomočjo katere lahko Cerkev tudi danes nagovarja mlade.

STRAN 4

V UMBRIJI IN MARKAH SE JE ZEMLJA NEVARNO STRESLA

/ STRAN 2

Dobrodošli ob sobotah!

nuova banca di credito di trieste
BCTKB nova tržaška kreditna banka

Gruppo **BANCA ANTONIANA POPOLARE VENETA**

Filiala na Opčinah
Narodna ulica 42,
tel. 040/2158000

Odprti tudi ob sobotah
od 9.10 do 13.00

03

Igor Devetak / intervju
WALTER GRUDINA

04

Marjan Drobež
KNJIGA O PRIPRAVAH NA SV. ZAKON

04

Danijel Devetak
CERKEV SE ODZIVA NA MODERNOST

06

Klara Krapež
SECESIJSKA UMETNOST V SLOVENIJI

07

Marija Kacin
GORICA VČERAJ IN DANES

09

Matjaž Rustja
ZACETEK SEZONE SKK

11

SLOVO OD SENATORJA DARKA BRATINE

12

Erik Dolhar
KOROŠKA: V NEDELJO REFERENDUM

14

OPENSKI POSVET O KRAŠKI GMAJNI

15

Erik Dolhar / intervju
DAVID IN MATEJA BOGATEC

BODO BERTINOTTI IN TOVARIŠI TVEGALI RAZPIS VOLITEV?

Ministrski svet je odobril osnutek finančnega zakona za leto 1998. Predsednik Prodi, ki je po tem pomembnem sklepu odletel v Moskvo, je izjavil, da gre za ukrep, ki bo Italijo "popeljal v Evropo". Listina po njegovem dosledno upošteva temeljne družbene in gospodarske smernice, ki jih je začrtala vlada in jih je odobrila parlamentarna večina. Vlada si predvsem prizadeva, da se spoštujeta črka in duh pogodbe, ki je bila sklenjena v Maastrichtu in ki jo je podpisala tudi Italija. Ta bo namreč na začetku leta 1999 lahko skupno z drugimi državami članicami Evropske zveze uvedla skupno evropsko valuto, če njen javni primanjkljaj ne bo večji od 3 odstotkov Kosmatega notranje-

ga proizvoda, to je od znotraj države ustvarjenega bogastva. Prav pred dnevi pa je pristojni urad sporočil, da se je v Italiji to razmerje (javni primanjkljaj - kosmati notra-

nji proizvod) dejansko že postavilo in da bo prihodnje leto še ugodnejše, češ da bo znašalo 2,8 odstotka BNP (kosmatega notranjega proizvoda).

Finančni zakon za leto 1998 zato predvideva klestenje nekaterih javnih izdatkov (za skupno vsoto 15 tisoč milijard) in zvišanje dohodkov (za kakih 5 tisoč milijard). V ta namen se predvidevajo nekatere "strukturne" reforme, ki zadevajo predvsem t.i. Socialno državo. (O Socialni državi glej temeljit prispevek dr. Egidija Vršaja v prejšnji, 85. številki Novega glasa).

Osnutek vladne listine bo moral odobriti parlament. V tej zvezi pa se predvidevajo velike težave, saj je na primer Stranka komunistične preno-ve že napovedala, da za osnutek finančnega zakona njeni parlamentarni skupini ne bosta glasovali. Glasovi te stranke pa so nujni, kajti v nasprotnem primeru zakon ne bo odoben. Znano je namreč, da koalicija Oljke nima večine v poslanski zbornici in so zato nujni glasovi poslancev Stranke komunistične preno-

Predsednik Prodi je kljub vsemu optimist in je med obiskom v ruski prestolnici izjavil, da se bo vladna kriza gotovo preprečila, češ da se "s komunisti zna pogajati". Vidni predstavniki največje vladne stranke, to je Demokratične stranke levice, pa hitijo zatrjevati, da bodo nove državnozbornske volitve nujne, če bo zaradi nasprotovanja komunistov finančni zakon zavrnjen. Bodo Cossutta, Bertinotti in ostali voditelji Stranke komunistične preno-ve tvegali razpis volitev in morda celo posredno pomagali desnici, da prevzame oblast v državi? Nekateri (sicer redki) politiki pa pravijo, da se utegne vladni osnutek med parlamentarno razpravo tako popraviti, da ga bo lahko pri glasovanju podprla vsa sedanja vladna večina.

DL

ČLOVEŠKE ŽRTVE IN NEPRECENLJIVA ŠKODA

V petek, 26. septembra, je italijanski deželni Marke in Umbrijo zajel potres 5. in 6. stopnje po Richterjevi lestvici. Potresni sunek je porušil številne stavbe in pod ruševinami je umrlo deset ljudi, več deset pa jih je bilo ranjenih. Epicenter potresa je bil med kraji Cesi, Serravalle di Chianti in Collecureti v pokrajini Macerata. Poleg velike žalosti, ki jo prinaša vsaka človeška žrtev, je bila italijanska javnost pretresena tudi nad posnetki, ki so pokazali, kako se je podrl svod cerkve v Assisiju. Potres je najbrž za vedno poškodoval freske znatne vrednosti. V zgornji baziliki samostana v

Assisiju sta namreč slovita italijanska slikarja Cimabue in Giotto naslikala freske, ki so neprecenljive vrednosti. Medtem ko to poročamo, se še ne ve, če se bo lahko restavriral v celoti ves strop prej omenjene cerkve. Poročajo tudi o tem, da so nekateri brezvestni trgovci z umetnostjo že dali na črni trg koščke fresk cerkvenega stropa, ki se je podrl v potresu. Kot je že običaj, je bil tudi ta potres povod za vrsto polemik, katerim je skupno vprašanje predvsem to, zakaj ni civilna zaščita delovala takoj po potresnem sunku tako, kot bi morala.

■ **ITALIJANSKA TOVARNA** avtomobilov FIAT se po 30 letih vrača v Rusijo. Tokrat bo na velikem ruskem tržišču neposredno prisotna kot proizvajalec in kot prodajalec avtomobilov. V Moskvi je bil v prisotnosti predsednik italijanske in ruske vlade podpisan sporazum o ustanovitvi mešane družbe, v kateri 41% ruski družbi GAZ, 18% pa Evropski banki za obnovo in razvoj. V ta namen je FIAT vložila 1500 milijard lir kapitala. Dokončna pogodba bo podpisana v februarju leta 1998. Predvidevajo, da bodo letno izdelali 150 tisoč avtomobilov. Iz statističnih podatkov izhaja, da že danes v Rusiji letno izdelajo milijon avtomobilov in povpraševanje narašča.

■ **JAVNO TOŽILSTVO** v Milanu je potrdilo zahtevo, naj se bivši obrambni minister v Berlusconijski vladi Cesare Previti začasno aretirajo. Tožilstvo zahteva njegov pripor, ker obstaja bojazen, da bi obtoženec mogel zbrisati dokaze o izvršenih kaznivih dejanjih. Obtožnica govori o podkupovanju nekaterih sodnikov v Rimu. Tem naj bi kot odvetnik naložil v švicarski banki težke milijarde, da so napisali razsodbo v korist njegove stranke. Šlo je za civilno pravdo, ob sklepu katere je bilo v Previtijsvo korist nakazanih 21 milijard lir. Tako izhaja z njegovega tekočega računa v švicarski banki. O zahtevi po priporu bo odločil sodnik za prve preiskave. Spis bodo nato predali pristojni parlamentarni komisiji.

S 1. STRANI

NESPREJEMLJIVO VZPOREJANJE

Vemo dalje, da je ob koncu druge svetovne vojne zavladal v Istri in Dalmaciji komunizem, ki bi narodno vprašanje najraje reševal po sovjetskem vzorcu. O tem pa tole. Pisalo se je leto 1946, ko je Koper in nekatere kraje v tedanji coni B - ta je bila pod jugoslovansko vojaško upravo - nekega dne obiskal znani in tudi slavni sovjetski pisatelj, pesnik in častnikar Ilija Gregorjevič Ehrenburg (1891-1967). Ko so mu nekateri gostitelji omenili težave v odnosih med Slovenci in Hrvati na eni ter Italijani na drugi strani, je ugledni književnik najprej pozorno poslušal, nato pa iznenada vprašal: "Koliko tovarnjakov imate na razpolago?" Nastal je molk in književnik ni mogel prezreti presenečenja. Zato je svoje vprašanje takole utemeljil: "Zadeva je zelo preprosta. Če imate tovarnjake, nanje kratkomo naložite Italijane in jih odpeljite čez mejo v Trst."

Oseba, ki je to povedala podpisanemu, še živi in je svojo pripoved pred dnevi potrdila. Tako je torej takšna vprašanja reševal sovjetski komunistični režim, ki mu je bilo množično preseljevanje prebivalstva stalnica v politiki mednarodnih odnosov.

To podrobnost omenjamo, seveda, mimogrede. Kar pa odločno odklanjamo, je vzporejanje zakonske zaščite naših osnovnih pravic s takšno ali drugačno ureditvijo vprašanja imetja, ki so ga zapustili optanti, begunci in pribežniki iz Istre.

POSLANEC LUCIANO CAVERI
(UNION VALDÔTAINE) BO 9.
IN 10. OKTOBRA NA OBISKU
V NAŠIH KRAJIH KOT GOST
SLOVENSKE SKUPNOSTI.

V ČETRTEK, 9. OKTOBRA, SE BO MUDIL V BENEČIJI IN BO OB 19. URI GOVORIL V SEJNI DVORANI NA ŽUPANSTVU V ŠPETRU NA TEMO: "ZAKONSKA ZAŠČITA SLOVENCEV V ITALIJI V LUČI VARSTVA MANJŠIN V ITALIJI IN EVROPI".

NASLEDNJEGA DNE BO ODPOTOVAL V LJUBLJANO, KJER GA BODO SPREJELI PREDSTAVNIKI REPUBLIŠKIH OBLASTI.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

POZABLJANJE PRETEKLOSTI NI KORISTNO NITI ZA SLOVENIJO NITI ZA MANJŠINO

V svojem slavnostnem govoru na praznovanju 50-letnice priključitve Primorske v Novi Gorici je predsednik Milan Kučan med drugim jasno navedel prepričanje, da pozabljanje preteklosti ne more biti dober temelj za medsebojno zaupanje danes in v prihodnosti. Misel se je nanašala tako na odnose med Slovenijo in Italijo kakor tudi med Slovenci samimi. Prav gotovo gre za pomembno politično izjavo, posebno če si priključimo v spomin dejstvo, da smo doslej s tistega slovenskega političnega vrha, ki se zavzema za kontinuiteto s prejšnjim obdobjem, dosledno poslušali trditev, da je preteklost nujno pozabiti in se usmeriti v prihodnost. Na vsak način je dosedanje trmasto vztrajanje na pozabi celovite preteklosti s strani nosilcev poveljnega sistema dobrega poglodbilo notranje razdalje med Slovenci, zato je več kot razveseljivo, v kolikor si lahko v tej smeri obetamo koristnejših stališč. Slovenija mora kot država in narod poglobiti lastno zavest o sebi s posebnim poudarkom na opredelitvah s konca II. vojne, ki so bile v veljavi skoraj pol stoletja. To pa pomeni razumeti lastno tragedijo, kot jo razumejo vsi zreli narodi. Torej s človeškim pristopom in z vsem spoštovanjem vrniti ime zamolčanim žrtvam in njihovim bližnjim ter na ta način zmanjšati notranje slovenske razdalje.

Tudi manjšina se v zadnjem času sooča z isto problematiko, mimo nje ne more niti Ita-

lija. Vse to dokazuje, da se pot v srenejši čas, kot je bil tisti v povojnem obdobju, lahko uresniči le z razrešitvijo težke dediščine preteklosti. Resne poskuse v tej smeri je storila italijanska levica na Tržaškem in prav gotovo bi bilo tudi manjšini v prid, v kolikor bi se resno lotila svoje preteklosti. Seveda je razumljivo, da imajo vsepovsod pri teh poskusih večje težave tisti, ki se jim še danes zdi njihov večvredni položaj v prejšnjem obdobju nekaj povsem naravnega. Prav v tem se kažejo obremenjujoče posledice ideologije, ki je znotraj iste narodnostne skupnosti brez občutka razdelila ljudi na tiste prave in neprave, zaslužne in brezvredne. Zato bi morala tudi manjšina poglobiti svoj spomin in svojo zavest. Povojne opredelitve pač niso več v skladu s spoznanji novega časa, predvsem pa ne s tisto človečnostjo, ki predlaga resnično razumevanje razlogov za dejanja in stališča v preteklosti. Tovrstno razumevanje bi bilo v vsakem primeru plodno in bi v trenutku zmanjšalo notranje razdalje ter dalo manjšini še kako potrebnega novega zagona. Slovenija je z doslej nepopustljivim političnim delom potrebo po takšnem razumevanju nakazala in verjetno ni koristnega razloga, da ne bi tega storila tudi manjšina. V nasprotnem primeru se namreč lahko zgodi, da bo manjšina postajala vse bolj osamljen otok ohranjanja dandanes preživljenih načel povojne ideološke dobe.

NOVI
GLAS

UREDNIŠTVO
IN UPRAVA:

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
LOGOTIP, KONCEPT: KREA DESIGN AGENCY S.R.L. / GORICA

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 65.000,
INOZEMSTVO 90.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 120.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177

FAX 0481 / 536978

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473

FAX 040 / 775419

INTERVJU / WALTER GRUDINA

DNEVNIK ZA ŠOLO IN ŽIVLJENJE

IGOR DEVETAK

V našem časniku smo o tebi že spregovorili, poznamo pa te zlasti šolarji in bralci mladini namenjenih revij. In vendar nam še enkrat povej, kdo si in kaj delaš.

Sem ustvarjalec "z malo začetni- co" oziroma grafični oblikovalec ali - kakor se temu z znano tujko reče - designer. To je tisti, ki načrtuje in urešničuje obliko določene stvari, na primer knjige, tako da bo ta lepša, bolj čitljiva in pregledna, bolj vabljiva in za bralca bolj zanimiva. Hkrati sem tudi ilustrator, ki - če le more - s prav posebnim veseljem riše za otroke.

Povej nam zgodbo o letošnjem šolskem dnevniku. To je tvoje tretje tourstno delo; prva dva dnevnika sta izšla v šolskih letih 1992/93 in 1993/94, potem je bil premor, zdaj pa spet, na prvi dan šole, tvoji stripi v rokah slovenskih otrok.

Slovenski denarni zavodi, včlanje- ni v Slovensko deželno gospodarsko združenje, že petnajst let omogočajo izid letnega šolskega dnevnika za slovenske osnovne in nižje srednje šole. Nekega dne pred petimi leti so tudi mene prosili za predlog obliko- vanja. Oziroma sem se na dnevnike prej- šnjih let, na njihovo vsebino, na barve in obliko ter ponudil svojo inači- co: 80 strani manj od utečene Gale- bove verzije, žive in otroku priljub- ljene barve, ilustracija prav na vsaki strani in kljub temu dovolj prostora za beležke, po vsebinski plati večja pozornost do otrok. Takšen dnevnik naj bi postal za otroke lažji, bolj za- nimiv, bolj pregleden in za založnika cenejši. Izbrali so mojo ponudbo.

Jedro dnevnika so postali stripi ali bolje rečeno štirje mali risani junaki, oblečeni v sončne barve in z veliki- mi, zvedavimi očmi: Jurček, Tonček, Tinka in Nežka, ki so jih otroci in o- drasli kmalu vžljubili. Otrok dojema namreč sporočilo hitreje preko po- dobe kot preko samega besedila. Tako izdelan dnevnik je doživel lep uspeh, kar je dokazala tudi anketa, s katero so hoteli preveriti med o- troki in šolniki priljubljenost mojega dnevnika in njegovih predhodnikov.

Pot do drugega dnevnika torej ni bila težavna...

Prvi dnevnik je bil za takratne čase majhna revolucija predvsem zaradi vsebine proti toku, to je premišlje- nega sporočila oziroma posredova- nja tistih človeških vrednot, ki pre- segajo vsako pristranskost, ideolo- gijo, trenutne mode in površinske pomene. Zato si res nisem mislil, da bo takratni založnik še enkrat sprejel moje sodelovanje. In res ga ni. Toda kljub temu sem prejel naročilo za svoj drugi dnevnik, ki pa je izšel pod nazivom "šolski dnevnik slovenskih denarnih zavodov v Italiji". Uspeh je bil še večji kot pri prvem. Po logiki, da gre izboljšati, kar je uspešno, ni- kakor pa ne spreminjati, sem tudi naslednja leta redno predstavljal svoje ponudbe, ki se niso bistveno razlikovale od že preizkušenega kon- cepta, toda šele letos, po treh letih, so banke spet sprejele moj predlog.

Kdo ima poleg tebe še zasluge za dnevnik?

Zasluzni so nekateri prijatelji, ki jim ni do tega, da bi jih javno ime- noval. To so za otroke občutljive ose-

Avtor šolskega dnevnika slovenskih denarnih zavodov Furlanije-Juljske krajine za leto 1997/98, ki je šolarje slovenskih osnovnih in nižjih srednjih šol v sveži barvni preobleki pričakal na šolskih klopih, je Walter Grudina, 38-letni Slovenec tržaškega rodu. Tudi po sili razmer se je mlad odločil, da sprejme tveganje svobodnega poklica, in že trinajst let živi v Ločniku pri Gorici z ženo Paolo in petimi otroki, Janom, Jurijem, Kimom, Nino in Petrom. Uspelo mu je opravljati poklic doma, saj se navdihuje tudi ob doživetjih sredi svoje pristrčne družine. Njegovo delo je prikupno, bogato z življenjem in uporablja za naš prostor neobičajen jezik. Med listanjem šolskega dnevnika in razbiranjem besedil človeka navdaja vedrina. Tudi zato je takšen, kakršnega danes imamo v rokah, za vse naše otroke dragocen dar, izdelan po njihovi meri. Slovenskim denarnim zavodom pa naj gre priznanje za zgledno mecenstvo.

be z znanjem pedagogike, otroške psihologije, učitelji, profesorji, hkrati tudi starši. Veliko mi je pomagal, kdor je v besedilih stripov popravil moje jezikovne hibe in jezik izpilil. Mnogi sodelujejo z mano, ne da bi se tega zavedali tedaj, ko me opo- zarjajo na kaj zgovornega iz otro-škega sveta ali pa moje delo ocenju- jejo. Zato lahko upravičeno trdim, da je dnevnik v določeni meri sad skupinskega dela. Pred vsemi pa moram imenovati goriško Kmečko banko, Zadržno kraško banko, do- berdobsko in sovedenjsko Zadržno kreditno banko, ki so mi delo zaupa- le. Še kdo? Da, še Ustvarjalec "z veliko začetnico".

mi in mislimi, ki so domače njegovi duši. Privlačna grafična oblika je ta- ko postala sredstvo za globlje vz- gojno sporočilo, jedro katerega je kultura srca. To so temeljne vredno- te - spoštovanje, ljubezen do sočo- lveka in okolja, bratstvo... - vsem ljudem skupne, ki nas osvobajajo, prinašajo vedrino. Odtod izvira vsa- ka druga kultura!

Prepričan sem, da bi bilo tako de- lo nemogoče, ko ne bi imel okoli se- be svojih petih otrok. Potrpežljivo jih opazujem in spoznavam, kako razmišljajo, kako delajo, kako se od- zivajo na stvari, in vse to počasi vlagam v stripe.

Na kom je izbira oblikovalca?

Odločilno besedo imajo denarni zavodi, vendar obžalujem, da niso soudeleženi tudi šolniki, ki bi upo- števali svojo vsakdanjo izkušnjo z otroki. Zelo rad bi videl na primer, da bi sestavili delovno skupino, ki naj bi skrbela, da bo naš šolski mla- dini šola bližja. Po tej zamisli naj bi banke dajale na razpolago letno vsoto denarja, šolniki pa bi samostojno odločali. Že sem zaznal neki premik v to smer, ko so nekateri učitelji izra- zili željo, da bi se denarni zavodi vsa- ko leto posvetovali s šolskim sve- tom, kar doslej ni bila praksa. Ko so mojo ponudbo sprejeli, sem se sam posvetoval z učitelji in profesorji, se zanimal, kako in kaj. Kakorkoli že, marsikaj sem videval in dojemal pri svojih otrocih: kaj rabijo, česa ne, kateri dnevnik leži na njihovi mizici...

Tvoj dnevnik je nekaj samosvojega in posebnega. Ali bo postal tradicija?

S čutom za realizem si upam reči, da to ne bo šlo kar tako. Mislim, da se bo dnevnik v takšni obliki pojavljal občasno. Kot doslej. Različni osebki v naši manjšinski skupnosti imajo različne poglede na to pobudo.

Opiši dnevnik z avtorjevega zornega kota.

Od samega začetka sem želel dati otroku veliko več kot le šolski pripomoček. Zato sem se poskušal približati otroški duši in svetu, gle- dati z otrokovimi očmi. Odnos z o- troki mi je uspelo vzpostaviti s po- močjo stripov oz. malih protagonis- tov v njih. To so vesela otroška bitja, otrok pa lahko govori otroku. Čuti, da ga risani junaki iz dnevnika ima- jo radi, da ga nagovarjajo z beseda-

Otrok gleda svet v živih barvah, prav tako tudi ti v dnevniku...

Za prvi dnevnik sem zavestno iz- bral žive barve, ker sem hotel prite- gniti pozornost otrok na novo spo- ročilo, da bi ga na noben način ne spregledal. Dnevnik je tedaj pred- stavljaj prelomnico. Kljub začetnim kritikam nekaterih na račun obliko- vanja, skrcenja strani itd. so imeli vsi naslednji dnevniki to zgradbo: šte- vilo strani se ni več spremenilo, o- hranili so tedenski raspored po stra- neh... V drugem dnevniku sem upo- rabljal zelene, bolj umirjene barve. V tretjem, letošnjem, pa sem si želel svežih, pomirjujočih barv in bolj de- likatne, bele platnice, kar je v sozvo- čju z dominantnimi vodenimi barva- mi v notranjosti.

Tinka, Nežka, Jurček in Tonček - od kod ti prihaja tolikšna sposobnost se vživeti v otroški pogled?

Vinjeta in stripe sem začel črpati iz svojih domišljij že v mladih letih, s časom sem jih le izpopolnjeval in jih opleševal. Te štiri figurice so po- sebne in izvirne, v njih včasih zapaziš vpliv Jacovittija, Mordillota, in še se spominjam trenutka, ko so se rodile sredi velike utrujenosti po letu 1992. Prednost pri tem delu je dej- stvo, da delam doma, da imam ob sebi otroke, ki se neprestano vrtijo okoli mene in so moji prvi modeli. Tinka, Nežka, Jurček in Tonček so podobni mojim in vsem otrokom. Ko so se te štiri figurice rodile, sem imel štiri otroke, zdaj bi jim morda moral dodati še enega...

Dnevnik je tudi letos nastal v iz- redni tekmi s časom, saj sem delal s skoro neznosnim ritmom. Najraje

bi videl, da bi se denarni zavodi zbra- li kakšen mesec prej. Delo pa sem sprejel, ker imam rad svoje otroke in imam rad vse druge otroke, kot da bi bili moji.

V čem si vsebino "posodobil"?

V prvih dnevnikih so se stripi mo- čno razlikovali po sporočilu in tonu: komični stripi so se na primer loče- vali od resnih. Tokrat sem skušal to dvojnost uskladiti. Skoro v vsakem stripu je humoristični vzgib spojen z vzgojnim namenom, ki ni vedno razviden na prvi pogled. Prizadeval sem si, da bi ne bil v ničemer morali- stičen, da ne bi delil cenjenih in po- vršnih sporočil.

Moji otroci odrasčajo in spozna- vam poleg osnovnošolskega sveta tudi svet nižje srednje šole. In še eno bi rekel: vedno sem si prizadeval, da bi bili moji stripi zanimivi tudi za odrasle. Letošnji dnevnik je po vrhu tu pa tam tudi izzivalen in to zato, ker otroci iščejo izzivov, se o vsem sprašujejo in ob tolikšni radovedno- sti hitreje rastejo. V dnevnik sem za- to vstavil tudi dva stripa o prijatelj- stvu v italijanščini, medtem ko je bil v prejšnjih dnevnikih le eden. Marsi- komu so se tedaj lasje naježili... Ne smemo spregledati dejstva, da izhaja veliko otrok, ki obiskujejo naše šole, iz mešanih zakonov in marsikdo iz- med staršev slovenščine ne pozna.

Kako razmišljaš o otro- cih, na katere se obračaš?

Moje izhodišče je osebna izku- šnja očetovstva, ki ga doživljam kot stalen izziv. Iz dneva v dan se sprašujem o svojem odnosu z otroki. V otroke globoko verjamem in mi je pri srcu njihova prihodnost. Kot vsak oče imam tudi težave pri vz- goji in me skrbi, da jim morda ne nudim dovolj. Neprestano skušam najti pot do njih, to pot obnavljam in jo prilagajam njihovi rasti in po- skušam odgovarjati na njihovo iska- nje pomenov.

Mislim, da otroci pogrešajo pred- vsem odnose. Starši jim včasih ne odmerjajo dovolj časa, ker nam te- ga ne dovoli poklic. Med človeške odnose pa se vsiljujejo tudi televizija, dejavnosti t.i. prostega časa. So dne- vi, ko smo v družini prisiljeni dobe- sedno tekati, včasih res preveč.

Z dnevnikom sem hotel ponuditi otrokom priložnosti, da se ob stripih umirijo, da se razvedrijo ob preprosti stvari. Majhna kapljica v morju...

Drobne zgodbe v stripih so iznajdljive, prežete s pristno modrostjo; praviš, da nosijo kulturo srca.

Povej nam o želji, da bi se je nalezli otroci in - zakaj ne - tudi odrasli.

Šola ima po mojem predvsem na- logo, da posreduje otroku znanje, da ga seznaja s svetom in ga navaja k razumskemu poglobljanju, medtem ko ga družina in okolje vzgajata kot človeka. Tistim, ki so mi očitali, da je dnevnik premalo "šolski", pa bi po- vedal, da je nalašč takšen, ker no- čem pripovedovati stvari, o katerih učenec lahko izve iz učbenikov. Dnevnik mora vsebino črpati pred- vsem iz življenja.

Katere so ocene otrok na račun dnevnika, kaj pravijo učitelji, starši?

Poleg otrok uporabljajo šolski dnevnik učitelji, včasih ga vzamejo v roke tudi starši. Marsikdaj je kdo od njih znal povedati, da so ga stripi pritegnili, ker so prijetni in zgovorni. Prezgodaj je za ocene, saj so letošnji dnevnik dobili v roke šele pred krat- kim. Upam, da ga bodo imeli otroci radi, kakor so imeli radi prva dva, ker je priljubljenost znamenje za nje- govo uspešnost. In vendar bi ga lahk- o izboljšali, če bi se mu posvetili s primernim časovnim razmikom in u- poštevali mnenja vseh, ki ga med šolskim letom uporabljajo. Dnevnik bi lahko rasel in se razvijal v sozvočju z našimi otroki in šolami. Lahko bi bil sad premišljenega načrta in širo- kopoteznega skupinskega dela. Rad bi videl, da bi se takšen način dela trajno usidral na naših šolah in ne bil prepuščen posameznikom. Ta dnevnik je, ponavljam, kapljica v morju, toda v času suše te lahko osveži tudi kapljica.

Kaj pa pravi četita tvojih živahnih otrok?

Požrtovalno so spremljali skozi poletje rojstvo dnevnika, saj so delili svojega očeta s štirimi junaki iz stri- pov. Radi so včasih pristopali k de- lovni mizi in jih opazovali med nasta- janjem. Z ženo Paolo, izredno drago- ceno sodelavko, so prvi preverjali moje delo. Nestrpno so dočakali prvi dan šole samo zato, da so lahko so- šolčkom ponosno in hkrati nedol-žno povedali, da je dnevnik očetovo delo.

Pri celovški Mohorjevi založbi prihaja na dan še eno tvoje delo v knjižni obliki. Povej nam nekaj o tem.

Poklicno sodelovanje s koroškimi Slovenci in s prestižno celovško Mo- horjevo založbo mi daje veliko za- doščenja. Začelo se je tedaj, ko so opazili nekaj mojih ilustracij v Škratu. Zaupali so mi oblikovanje šolskega učbenika *Pozdravljen z osnovnim tečajem slovenščine* Mihe Vrbinca. Mohorjeva ga ima za eno svojih te- meljnih del in ga je izdala s finančno podporo Evropske skupnosti. Upo- rabljali ga bodo od osnovnih do vi- šjih šol in pri tečajih slovenščine. Po- vpraševanje po tovrstni knjigi je bilo veliko in končno jo prav v tem času predstavljajo. Naj povem, da je ino- vativna v načinu posredovanja naše- ga jezika, izredno bogata z ilustraci- jami in stripi, ki razbremenjujejo zahtevno snov in lajšajo učenje; knji- ga z enostavno zgradbo in svežim videzom. Figurice, ki bivajo v njej, so podobne tistim iz dnevnika, le da se poleg šolarčkov najdejo tudi šte- vilne druge.

S katero mislijo bi sklenil najin pogovor?

Misel in zahvala naj gresta vsem tistim, ki so mi bili ob strani in me spodbujali, posebno pa ženi in otro- kom.

SAD ŠKOFIJSKE PASTORALNE SKUPNOSTI V KOPRU

PRIROČNIK O OBČESTVU, ZAROČENCIH IN PRIPRAVAH NA ZAKON

MARJAN DROBEŽ

Pododbor za pripravo na zakon, ki deluje pri Škofijski pastoralni skupnosti v Kopru, je izdal priročnik z naslovom *Občestvo, zaročenci in priprave na sveti zakon*. Besedilo, vaje in prošnje so pripravili na tečajih Stanko Fajdiga, Gašper Rudolf in Stanko Semrl s sodelavci. Tajnik Škofijskega pastoralnega sveta in župnik župnije Kristusa Odrešenika v Novi Gorici Rudolf pa je odgovoren za novo publikacijo.

Menimo, da gre za pomembne nasvete in spoznanja, pa tudi resnice, obogatene z novimi mnenji, ki jih sprejema katoliška Cerkve. V novem priročniku, ki je po našem mnenju zelo dragocen in uporaben, so opisane pastoralne osnovne priprave na zakon, navedeni predlogi za šest srečanj neposredne priprave in ponazorjena tri srečanja duhovnika s parom pred poročnim slavljem. Besedila so sicer na primerni ravni ter poudarjena z nauki Cerkve, toda so hkrati tudi poljubna, da jih lahko vsakdo razume.

Vsebinska nove publikacije je razdeljena na razne sklope vprašanj oz. na posamezne teme, ki se nanašajo na občestvo, zaročence in priprave na sveti zakon. Najprej je opisan položaj današnje družine s poudarki na spremembe, ki jih doživlja na kulturnem, socialnem in političnem področju; v tem sklopu je nato obravnavana družinska zakonodaja, ki se po svetu in tudi v Sloveniji spreminja; sledita opis sprememb v družinskih odnosih in ocena položaja družine v konkretnih okoliščinah; na koncu tega sklopa tem pa je sporočilo Škofijske pastoralne skupnosti v Kopru.

Avtorji, ki javno posegajo v pogovor o sodobnih hitrih spremembah v družbi (mišljena je predvsem Slovenija), poudarjajo, da je družina v samem središču hitrih socialnih in kulturnih sprememb. "Družinska skupnost je v malem to, kar je njeno širše okolje, pa naj bo v razsežnostih naroda ali njegove sosesčine in vsega kontinenta. Zaradi tega ne bo težko razumeti in upoštevati, kako usodno delujejo na družino in jo pogotujejo dejavniki, kot so širjenje delovnega trga in njegova prepletenost ter zapletenost, delovni ritem in storilne zahteve. Naraščajoča moč medijev (javnih občil), nepregledna množica novih kulturnih tokov, občutek dokončnega prodora in širitve civilizacije, blagostanja in porabništva. Priznati moramo, da ti procesi potekajo brez posebnih pretresov in ugovorov", opozarja avtorji publikacije, ki je sprito svoje jasnosti, neposrednosti in konkretnosti redkost na našem knjižnem trgu. Glede medijev je zapisano, "da sta TV in računalništvo vnesla v družinsko življenje časovne pasove, med katerimi njeni

člani ne komunicirajo med seboj. Javna občila na videz razširjajo družinski prostor in čas za družino, vnašajo pa v družinsko življenje nove vedenjske vzorce in vrednote, ki so pogosto umetne, tržne in povsem izumetničene."

In dalje: "Dejansko gre za kulturne in socialne valove, ki sledijo dogajanjem zdaj že daljnega leta 1968. Tako so npr. v krizi avtoriteta, človekova svoboda, žensko vprašanje, seksualno vprašanje, duhovno iskanje, pripadnost krščanski kulturi, cerkvenost, vernost. Danes se tudi na Slovenskem vprašujemo, za katero vernost gre pri posameznikih in pri katerih skupinah. Tista, ki jo razumemo mi, ki se imamo za vernike, ali katera druga? Katera bi bila ta družinska vernost? Morda tista, ki je veljala nekdanj (v bivšem režimu) kot edina zveličavna? Ali kakšna uvožena in pomešana v nov sinkretizem (kompromis med različnimi ali nasprotnimi si naziranj)?"

V drugem delu Priročnika je obravnavana družina kot domača Cerkve, "ker je v načrtu Božje ljubezni družina prvi prostor počlovečenja človeka in družbe. Samo civilno sklenjen zakon ali prosta zveza sama po sebi ne moreta predstavljati Cerkve. Razlogi niso diskriminacijski, temveč dejanski, če poznamo stališča Svetega pisma in Cerkve." Glede spolnosti v zakonu je poudarjeno, "da je spolnost skrivnost in skrivnostna, in to je največja resnica o človekovi spolnosti." Avtorji so stvarni in natančni, tudi ko obravnavajo zvestobo kot vrednoto. Bo kdo rekel, so zapisali, "kje pa si se ti pobral? Danes, ko so razveze v Sloveniji nekaj vsakdanjega! Statistika kaže, da se na sodišču razveže vsak četrti zakon. Koliko pa je tudi parov, ki se formalno sploh ne poročijo, živijo pač skupaj in se mnogi prej ali slej razidejo!"

Precej prostora v publikaciji, ki jo seveda toplo priporočamo bralcem, zlasti mladim, ki se pripravljajo na sklenitev zakonske zveze, je namenjena tudi rojstvu otroka, splavom in naravnim oblikam zaščite žensk pred nosečnostjo. Pastoralni delavci, ki so napisali obravnavano delo, utemeljujejo tudi cerkveno poroko. Tako razmišljajo: "Ko sta se fant in dekle odločila - morda pa se nista niti odločala o tem, ker se vama je zdela samoumevna cerkvena poroka - sta se odločila za nekaj velikega. Kdor se odloči, da poroko slavi tudi v cerkvi, se je odločil, da njegov zakon ne bo le pogodba med njim in partnerjem."

S cerkveno poroko bosta zakonca slavila ne le svoje prijateljstvo, temveč predvsem zakonsko ljubezen z vsemi posledicami in sadovi take ljubezni. "Ti sadovi so duhovni, telesni in družbeni."

CERKEV SE ODZIVA NA MODERNOST

OBLAST? NE, PRIČEVANJE!

DANIJELO DEVETAK

Cerkve želi vedno bolj zbrisati iz svojega slovarja besedo *nestrpnost*. Po dveh stoletjih laične kulture, po stoletih marksističnih gibanj je Cerkve priznala, da ni popolna in da se od sveta lahko tudi česa uči. V času verske brezbrzičnosti, skepticizma in nesolidarnosti želi Cerkve stopiti v tretje tisočletje s trezno mero samokritike...

Papež Janez Pavel II. je na nedavnem srečanju v Parizu prosil odpuščanje za pokol Hugonotov, kard. Martini je pokleknil pred žrtvami antisemitizma... Trkanje na prsi visokih cerkvenih dostojanstvenikov - prvi med temi je papež - je v zadnjih letih kar pogost pojav. Kaj se je zgodilo? Cerkve je zaskrbljena zaradi odsotnosti transcendentnega v sodobnem svetu. Z druge strani ugotavljamo, da je sled "svetega" v tem trenutku vidnejša bolj kot kdajkoli prej. To se kaže v potrebi po "drugem", v hrepenenju po skrivnosti na vseh ravneh, v iskanju česa višjega in neoprijemljivega, kar prekrvaša nemirne in zmedene množice našega časa. Ali ni to prava lakota današnjega časa? Antagonista vere danes nista razum ali znanost, temveč vraževerstvo. Ni res, da človek danes več ne veruje, ampak s preveliko lahkoto veruje v vse. Pojavlja se žeja po karizmatičnih osebnostih in skupinah, po askezi, meditaciji, budizmu, magiji, eksoteričnih novodobnih obredih, pa tudi po češčenju svetnikov, ki to sploh niso. Iskanje svetega torej tako ali drugače še obstaja, toda ta potreba nikakor ne krepi cerkvenih institucij; obratno: le-ta - kot poudarja kard. Ratzinger, "kustos" nauka rimske-katoliške Cerkve -

je v naslednjem stoletju usojen izraziti značaj manjšinsko-sti.

Po besedah in velikih dogodkih (mislim predvsem na papeževa srečanja z oceanskimi množicami mladih) lahko govorimo o veliki intuiciji našega pogumnega sv. očeta Wojtyły, ki meni, da Cerkve lahko zaživi, le če se notranje prečisti. Samo tako lahko ostanejo verniki, čeprav v manjšini. Živ protagonista v družbi prihodnjih rodov. Krščanstvo bo živelo, če bo izžarevalo življenje, če bo izražalo živo pričevanje življenja in ljubezni

prej kot željo po oblasti. To mora biti pričevanje zastojne in nesebične ljubezni, take, kot jo je npr. imela Mati Terezija iz Kalkute. Samo tako pričevanje je živo in govori vsem, laikom in vernim, revežem in intelektualcem. Oznajati evangelij je danes torej še mogoče, le če je jasno, da pri tem ne gre za voljo skupine, ki se želi samouveljaviti in ohraniti - tako ali drugačno - oblast nad ljudmi.

V pričakovanju na veliki jubilej leta 2000 Janez Pavel II.

večkrat izreka občuten *mea culpa*. "Stari" papež, ki ga oživlja vedno mladi Duh, je s svojo držo človeka, ki prosi odpuščanje, prelomil tabuje inkvizicije, krščanskega dvomnega zadržanja do judov, mrčnjaškega vedenja do znano-sti. Pokleknil je pred žrtvami zgodovine, da bi Cerkve stopila v tretje tisočletje z novim in bolj svežim zagonom. Edini svetovni prerok in izjemna karizmatično-medijska osebnost - Janez Pavel II. - se namreč dobro zaveda moči, ki jo imajo javna občila; zaveda pa se tudi, kako je danes pomembno iskati enotnost med različnimi.

Zgovorno in zanimivo je še dejstvo, da ostaja danes Cerkve edini močni sogovornik sveta mladih. To je papežev zadnji izziv modernosti: prenesti vero na trge, srečati se z ljudmi, predvsem mladimi - še nenapisanimi knjigami brez zgodovinskih predsodkov. Izbrati kulturo mladih pomeni spregovoriti tem, ki v današnjem svetu nimajo glasu in moči odločanja; so pa neizbežno tisti, ki bodo ob svojem času prevzeli vaje družbe v novem tisočletju.

Sporočilo novih prizadevanj Cerkve je jasno: Cerkve želi biti predvsem in najprej blizu ljudem, Kristus še vedno zaupa v človeka.

S 1. STRANI

NOVA POT...

Neki duhovnik je o tem dejal: "Časi se spreminjajo in že sv. Pavel je dejal, da je ljubezen iznajdljiva. Če lahko s koncertom glasbe, ki je mladim všeč, mlade zberemo in jim hkrati nudimo vrednote in pot evangelija - Ljubezni v življenje, potem so tudi koncerti zabavne glasbe lahko pot moderne in sodobne evangelizacije."

Kristusov naslednik na zemlji se je med mladimi v soboto odlično znašel, saj je ce-

lo veselo brundal znamenito Dylanovo pesem *Blowin' in the wind*, v kateri se med drugim poje znani verz "Odgovor, moj brat, najdeš samo v vetru!" Papež Wojtyła je duhovito povedal, da obstaja veter, ki ni dober in pelje v nič, in veter Sv. Duha, ki vodi k Bogu.

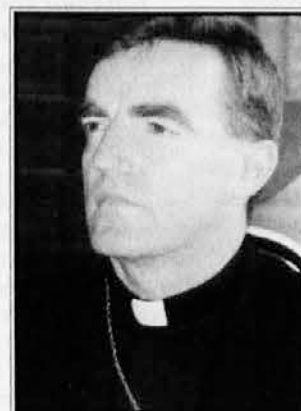
Komentatorji in kronisti dvodnevne slave v Bologni poudarjajo v množičnih sredstvih obveščanja predvsem dejstvo, da je neverjetno, kako zmoro stari papež najti v sebi toliko energije, da povsod zbere velike množice vernikov, katerih ni sram na glas prepevati in na glas moliti. V

Bologni ga je v soboto pričakalo 400 tisoč ljudi, po ulicah se jih že dolgo ni gnetlo toliko. Morda je odgovor na vprašanje, kje najde sv. oče toliko moči, v stavku, ki ga je sam izrekel v soboto, ko je mladim povedal, da je Kristus njegova pot resnice, in tudi to, da je njegovo najljubše opravilo na stara leta vsakodnevno darovanje svete maše. Takole je zaključil misel: "Evharistija je skrivnost njegove dneva; daje mi moč in pomen vsaki moji dejavnosti, ko sem v službi Cerkve in vsega sveta."

KOPRSKI ŠKOF METOD PIRIH NA UMESTITVI ZAGREBSKEGA ŠKOFA BOZANIČA

Koprski škof Metod Pirih se bo v soboto, 4. oktobra, skupaj z drugimi slovenskimi škofi udeležil umestitve novega zagrebskega nadškofa msgr. Bozaniča (na sliki), ki bo v zagrebski katedrali.

Zagrebski nadškof ima kot škof glavnega mesta Hrvaške pomembno vlogo v Cerkvi v sosednji državi. Msgr. Bozanič je bil doslej krški škof (otok Krk), na škofovski stolici, kjer sta bila v tem stoletju dva Slovenca, primorska rojaka: Mahnič in Srebrnič. Novi zagrebski nadškof je doslej tudi vodil pogovore med hrvaško državo in tamkajšnjo Cerkvijo glede ureditve statusa Cerkve v družbi. Na podlagi teh pogo-

vorov je Republika Hrvaška podpisala več sporazumov s Sv. sedežem; ti dobro urejajo položaj Cerkve v sosednji državi.

V koprski škofiji najpomembnejša gradnja nove stavbe Škofijske gimnazije

Iz t.i. Pisma dobrotnikom, ki ga Gradbeni odbor za zidavo novega poslopja Škofijske gimnazije v Vipavi občasno pošilja vsem, ki darujejo v omenjeni namen, povzemamo, da sredstva v blagajni zdaj znašajo nekaj čez 49 milijonov tolarjev. "To vsoto moramo vsekakor hitro povečati, da bomo zmogli skleniti dovolj ugodno gradbeno pogodbo. Brez največje zavzetosti vseh župnij na Primorskem pa ne bo šlo. Zahvaljujemo se vsem, ki prispevate po svojih močeh denarne ali druge prispevke, ter jih po večini pri-nášate v zakristije ali župnijske pisarne", je v svojem zadnjem Pismu dobrotnikom zapisal Gradbeni odbor za zgraditev novega poslopja Škofijske gimnazije v Vipavi.

Pri pristojnih organih koprski škofije, ki je investitor gradnje, smo zvedeli, da bi do konca tega leta lahko izdelali izvedbene načrte za gradnjo. Z zidavo pa bi pričeli pomladi leta 1998. - M.

20 let od obnove koprski škofije

17. oktobra bo poteklo 20 let, odkar je papež Pavel VI. z bulo v *Prvih letih* (17.10. 1977) obnovil staro koprsko škofijo in združil celotno ozemlje dotedanje Apostolske administrature za slovensko Primorje v novo koprsko škofijo, ki jo pridruži slovenski cerkveni pokrajini (metropoliji). Tako je ozemlje celotne Slovenije prvič v zgodovini združeno v enotno slovensko cerkveno pokrajino (metropolijo), ki je ugodno vplivala na gibanja in težnje za državno samostojnost.

OB 750-LETNICI DUHOVNIJE MIREN / GOVOR ŠKOFA PIRIHA

ZA DUHOVNI IN MATERIALNI NAPREDEK DRUŽBE

Objavljamo govor škofa Metoda Piriha ob sklepnih slovesnostih praznovanj 750-letnice prve omembe župnije sv. Jurija v Mirnu, ki je bila v nedeljo, 28. septembra, ob 16. uri v mirenski cerkvi. Gre za pomembne misli in besede, ki natančno odražajo stanje družbe v Sloveniji in tudi širše; obenem vsakogar spodbujajo k stalni kulturni in duhovni rasti.

S to presveto evharistijo se želimo zahvaliti za vse lepo in dobro, ki ste ga opravili v tem jubilejnem letu, ko se spominjate prve omembe duhovnije Miren izpred 750 let na verskem in kulturnem področju.

Svojo hvaležnost izražam sedanjemu župniku g. Cirilu Ceju, njegovim sodelavcem, vsem duhovnikom, ki so tu delovali, lazaristom, sestram in vernikom, ki ste ohranjali svojo vero v svojih srcih, v družinah in v župniji. Prav tako sem hvaležen vsem, ki so z ljubeznijo skrbeli za župnijsko cerkev sv. Jurija, žalostne Matere Božje na Gradu, sv. Avguščina v Orehovljah ter prej sv. Marka v Rupi in sv. Katarine na Peči, za kapelice in druge zgradbe, ki služijo cerkvenim potrebam. Ohranjali ste tako najzlahtnejši del slovenske kulturne dediščine, ki daje neizbrisljiv pečat naši pokrajini in zgodovini.

Župnijsko cerkev sv. Jurija in druge na področju župnije vaši predniki niso gradili v civilne, posvetne ali kulturne na-

mene. Cerkve so predstavljale temelje vere in duhovne omike. V njih so se ljudje zbirali za molitev, za obhajanje bogoslužja, za prejem različnih zakramentov. Cerkve so bile in so kraj oznanjevanja. Koliko pridig, koliko evangeljskega oznanila, koliko katehez, koliko pouka je bilo tukaj! In sadovi tega dela? Duhovniški, redovniški in misijonarski poklici, življenje v skupnosti ljubezni, v sožitju, potrpljenju, v odpuščanju. Prepričan sem tudi, da je bogato versko in duhovno življenje v župniji dalo mnogo neznanih svetnikov in svetnic. In vsi ti so danes duhovno z nami povezani v prošnji in zahvali. Sveti oče Janez Pavel II. nam je lani na pastoralnem obisku dejal, da ni dovolj se sklicevati na dediščino preteklosti, saj se mora vsaka krščanska generacija ponovno odločiti za Kristusa. Evangelij ni nikoli oznanjen enkrat za vselej. V vsaki dobi zahteva novih oznanjevalcev in prič. Vsi kristjani smo potrebni stalne rasti k trdni in osebni veri. Potrebujemo novo evangelizacijo. Nova evangelizacija ni

oznanjevanje nekega novega evangelija. Nova želi biti v gorečnosti, v izrazih in nosilcih oznanjevanja. Nova evangelizacija je namenjena tistim, ki so sicer krščeni, a ne znajo živeti iz svojega krstnega dostojanstva, pa tudi tistim, ki še ne verujejo in iščejo življenjski smisel. Pri nas je vedno več odraslih, ki so potrebni prve evangelizacije. Precej vernikov živi, kot da Boga ne bi bilo. Smisel svojega življenja vidijo v materialnih dobrinah in v uživanju. Veliko je verskega neznanja in moralne brezbrčnosti. Mnogim je vseeno, kaj je resnica in kaj laž, kaj je dobro in kaj je zlo. Razjeda nas moralna kriza, ki ocenjuje dejanja predvsem po tem, ali so prijetna ali ne, ne pa, ali so dobra ali slaba. V polpretekli dobi se je pri nas širilo načrtno brezboštvo. Zaradi tega so se mnoge moralne drže, ki so bile v naši družbi nekaj samoumevne, izvotile in oslabele. Cerkev je zopet osumljena klerikalizma, posestništva ter stremjenja po oblasti.

Prepričan sem, da lahko največ storimo za duhovni in materialni napredek naše družbe prav s svojo zvestobo evangeliju, z življenjem iz evangelija. Pred nami so stare pa tudi mnoge nove zahteve: zasebna in družinska molitev, praznovanje Gospodovega dne in sodelovanje pri maši, kateheza odraslih in njihovo

uvajanje v kraščanstvo, delo za duhovne poklice, mladinske in zakonske skupine, biblične in misijonske, molitvene skupine, skupine karitativnih prostovoljcev, verske organizacije ter druge skupnosti krščanskega življenja.

Evangeljska podoba vinograda in vinogradnika je tako blizu vsakemu izmed nas. Vsaka župnija je vinograd. Kako se vinogradnik trudi, kaj vse naredi, da bi trta obilno obrodlila od zimskega obrezovanja, oranja, gnojenja do zadnjega škropljenja pred trgatvijo. Vse ta proces, ki ga vinogradnik opravlja v vinogradu, je treba prenesti na duhovno področje in ga uresničiti v sebi.

Jezus pravi: "Ostanite v meni in jaz v vas. Kakor mladika sama od sebe ne more roditi sadu, če ne ostane na trti, tako tudi vi ne, če ne ostanete v meni. Kdor ostane v meni in jaz v njem, ta rodi obilo sadu" (Jn 15,4-5).

Bratje in sestre, kakor so Vaši predniki skozi teh 750 let ostali povezani s trto - Kristusom ter obrodili obilo sadov za zemeljsko in večno življenje, tako se hočemo tudi mi še tesneje, še močneje okleniti Kristusa, ki je naša gotova Pot, Resnica in Življenje.

Naj Marija z Grada in Svete gore vedno upira oči v nas, nam kaže Jezusa na poti v tretje tisočletje, da boste vedno bolj župnija žive vere, svetlega upanja, potrpežljive ljubezni ter svetosti in miru.

BESEDA ŽIVLJENJA

27. NAVADNA NEDELJA

SILVESTER ČUK

Posvečena skupnost

Če se skupini moških, ki se med seboj pogovarjajo, pridruži kakšna ženska, pogosto slišimo: "Hvala Bogu, da si prišla - tako smo vsaj ljudje!" Vsi vemo, da niti moški niti ženska ni popoln človek; celega človeka dobimo šele z združitvijo moške polovice z žensko polovico. "Iz te osnovne zakonitosti življenja," piše akademik Anton Trstenjak v svoji knjigi Pota do človeka, "ki najde svojo celoto in popolnost šele v združitvi moških lastnosti z ženskimi, izvira tudi človekovo prahrepenenje moškega bistva po ženskem in ženskega po moškem." To "prahrepenenje" s preprosto besedo imenujemo ljubezen. Ta zadeva se vleče nazaj vse do prvih začetkov človeškega rodu, kot smo slišali v današnjem prvem berilu.

Bog je videl Adama - bitje, ustvarjeno po njegovi podobi in sličnosti, kako zaman išče para v vseh stvarih, ki ga obdajajo. "Zanj se ni našla pomoč, ki bi bila njemu primerna." Zato Bog Stvarnik uvidno modro: "Ni dobro za človeka, da je sam; naredil mu bom pomoč, ki mu bo primerna." In ustvaril je Evo - prvo žensko, mater vseh živih, in jo privedel - če govorimo po človeško - k Adamu. S tem je bila ustanovljena družinska skupnost, ki je od vseh človeških skupnosti najpomembnejša, saj je podlaga za vse druge, širše skupnosti, kot so narod, družba pa tudi Cerkev.

Po božji podobi ustvarjeni človek je narejen tako, da ne more biti sam. V človekovem srcu je ljubezen - iskra podobnosti z Bogom, saj ljubezen povezuje med seboj tri božje osebe. Ljubezen vedno potrebuje nekoga, da se mu razodene. Večina ljudi na svetu ima "poklic", da ob svojem času, ko dosežejo duševno in telesno zrelost, osnujejo skupnost, ki ji pravimo družina. O družini je bilo napisanih cele gore knjig in izrečenih veliko lepih in globokih misli. Temeljna pa je ta, ki smo jo slišali v prvem berilu in jo je Jezus navajal pred farizeji: "Zaradi tega - zaradi ljubezni, medsebojne privlačnosti - bo mož zapustil očeta in mater in se pridružil svoji ženi in bosta eno meso." Iz ljubezni, ki jo nosi v svojem srcu, in iz potrebe, da bi to ljubezen nekemu dal, v zameno pa bi od njega prejel ljubezen, zrel človek zapusti družino, v kateri se je rodil in kjer je odrasčal.

V družini ima vsakdo svoje poslanstvo in svojo nalogo. Mož naj bi bil modra glava družine, žena njeno srce, ker s svojo prirojeno nežnostjo prinaša v družinsko skupnost toplino, brez katere ni zdrave rasti. Otroci pa naj s hvaležnim in učljivim srcem posnemajo vse dobro, kar na starših vidijo. Krščanski zakonci imajo pravico in dolžnost, da vsak zase in drug za drugega prosijo Boga, naj v njih okrepi milost zakramenta svetega zakona, ki ni enkrat za vselej sklenjen obred, ampak neusahljiv vir milosti in moči, ki se mora stalno obnavljati.

Otrok raste ob različnih vplivih, predvsem svoje domače družine. "Večine lastnosti, ki oblikujejo njegov značaj, se otrok nalezne že zgodaj v domači hiši, v družini od staršev pa tudi od drugih članov družine," piše dr. Trstenjak, ko govori o odnosih med starši in otroki. "Glavni vpliv, s katerim starši oblikujejo svoje otroke, ni namerni zgled, temveč je njihovo vsakdanje ravnanje in govorjenje, pri katerem niti ne mislijo, da vplivajo z njim na otroke. Mirno lahko rečemo: glavni zgled, s katerim starši otroka vzgajajo, ni v tem, kar delajo, kaj govorijo, marveč v tem, kaj in kakšni so."

Prenesimo to pravilo na versko vzgojo. Vzgojeslovci poudarjajo, da si otrok podoba Boga oblikuje po podobi svojih staršev, zato je silno potrebno, da si starši prizadevajo za medsebojno spoštovanje in ljubezen. To je edino pravo ozračje vzgoje v družini, te skupnosti, ki je toliko bolj posvečena, kolikor v njej raste medsebojna spoštljiva ljubezen.

POHOD ZA MIR

Tudi letos bo v Assisiju mednarodni pohod za mir, in sicer 12. oktobra. Pohod se bo začel v Perugi in bo stekel do Assisija. Tema letošnjega pohoda je Za pravično razdelitev materialnih dobrin. Računajo, da približno 20% svetov-

nega prebivalstva porabi kakih 80% vseh materialnih dobrin, ostalih 80% pa trpi pomanjkanje in tudi lakoto. Pohod miru naj spodbudi odgovorne politike in gospodarstvenike k bolj pravični delitvi snovnih dobrin.

STATI IN OBSTATI (3)

OTMAR ČRNILOGAR

Šele tako tudi naslednja (70.) vrstica izzveni v vsej dramatični vsebini: Jezus je tedaj tudi razločno povedal, da je celo med apostoli prisoten še eden, hudič, ki ga bo nekoč izdal.

Jn 21 (na obali Genezareškega jezera):

"Ko so pojedli, je Jezus rekel Simonu Petru: "Simon, Janezov sin, ali me ljubiš bolj kakor tile?" Rekel mu je: "Da, Gospod, ti veš, da te imam rad." Rekel mu je: "Hrani moja jagnjeta!" Spet drugič mu je rekel: "Simon, Janezov sin, ali me ljubiš?" Rekel mu je: "Da, Gospod, ti veš, da te imam rad." Rekel mu je: "Pasi moje ovce!" Tretjič mu je rekel: "Simon, Janezov sin, ali me imaš rad?" Peter se je užalostil, ker mu je tretjič rekel: "Ali me imaš rad?" in mu je rekel: "Gospod, ti vse veš, ti veš, da te imam rad."

Tudi v tej odločilni epizodi torej ne igrajo odločilne vloge Petrovi talenti razuma, ampak en sam talent, talent ljubezni, talent popolne predanosti. Od prvega papeža Jezus ni zahteval diplome in "nekaj let izkušenj ter znanje vsaj enega tuje jezika". Samo ljubezen je zahteval.

Le če ta dva ganljiva trenutka obrnemo tudi nase, bo imel temelje tudi naš celibat. In tedaj paragraf ZCP niti ne bo več potreben. Le tako bo

dobila smisel naša samota in se bo osamljenost razkadila kakor dim. In tedaj bo postal "breme celibata" lahko.

Tu ni moč mimo pojava, da se ta in oni bogoslovec premislita, da ta in oni duhovnik izstopi. Hvala Bogu, da so pri nas ti pojavi redki, tako da nam drugi lahko zavidajo.

Kako pa vendarle presojsati take primere? Namenoma sem rekel "presojsati", zakaj sojenje in obsojanje ne pripeljeta nikamor.

Sam razmišljam takole: ali je tisti, o katerem pravimo, da je izstopil, resnično kdaj vstopil? Ali ni morda v duhovskem stanu pristal po spletu nekkih čudnih okoliščin, ki pa jih drugi ne poznamo in se jih morda niti sam ne zaveda? Ali je tak mož sploh kdaj prisegel na Jezusa, kakor je prisegel Peter na obali Genezareškega jezera? Je sploh kdaj izdaval iz svojega srca: "Gospod, ti vse veš, ti veš, da te imam rad." Samo v tem primeru bi namreč lahko trdili, da je izstopil. Vprašanje izstopnikov bo najbrž zmeraj ostalo brez odgovora. Eno pa je vsaj meni vendarle že sedaj jasno: nikar obsojati!

Toda govoriti o osamelosti je eno, preživljati jo, čutiti jo na lastni koži pa nekaj povsem drugega. Katere so tiste tablete, kateri tisti čaji, ki jih kaže jemati, ko duhovnika napade bolezen osamelosti?

Srečen, kdor ima v fari moža, ki se mu lahko vsak hip zaupa. Še bolj srečen tisti, ki ima v bližini soseda-duhovnika, pred katerim ne bo skrival ničesar, zakaj že modri Sirah je zapisal - resda o zdravnikih: "Tudi on bo namreč prosil Gospoda, / da bi mu pomagal pri ugotavljanju bolezni / in pri uspešnem zdravljenju" (Sir 38,14).

Bili so časi, pametni časi, ko so si duhovniki ukradli ponedeljek za tarok. Obstajal je celo rek, da tisti, ki taroka ne zna, ni "ta pravi" gospod. Pa ni šlo za tarok, marveč za druženje, terapijo proti osamelosti. Ali pred tarokom ali po njem je namreč tudi spoved prišla na vrsto. In gospodje smo se razšli za en teden ozdravljeni. Škoda, da je ta zdravilni običaj usahnil in ga nadomestil, ali bolje, uničil avtomobil!

Najbolj pa je srečen tisti, ki iz osamelosti izgine pred tabernakelj in se tam potoži tistemu prijatelju, ki je svoje učence imenoval prijatelje. Pa brez mnogih besed. Kakor da bi Jezus že vnaprej ne vedel, česa potrebujemo. Saj nas bo kakor tisto krvotočno ženo že sam dotik ozdravil.

Muke polna osamljenost, ki ni več zdrava samota, je lahko starost, o kateri se reče, da je že sama po sebi bolezen. "Ne zavrz me v času starosti; / ko gre moja moč h koncu, me ne zapusti!" prosi Boga psalmist 71. psalma. Nekaj takega mišljenja naj bi le bilo med duhovniki, saj se bomo vsi nekoč postarali, če Bog da.

ZAUPAJ VASE

Najbrž so si vsi časi zelo podobni, če ne celo enaki. Zmeraj je med pšenico poganjala tudi ljuljka, na njivah svetosti uspeval tudi greh. Vendar so za nas pomembni samo naši časi; ne daljnja preteklost in ne daljnja prihodnost, marveč ta naš trenutek. Malo znani Censorinus pravi, da so vekovi sestavljeni iz preteklosti brez začetka in iz prihodnosti brez konca, vmes pa da je naše življenje kakor kratek pomisljaj. Kaj torej storiti s tem kratkim pomisljajem, kaj iz njega narediti? Čeprav je naše življenje le kratek pomisljaj, je pa vendarle dovolj dolg, da ga izpišemo v veselje sebi in zadovoljstvo Stvarniku - ob pomoči Jezusa Kristusa in njegove Cerkve.

Zla zel, ki nam lahko ponagaja v našem prizadevanju, je nezaupanje, nezaupanje v človeka, v Boga in nazadnje nezaupanje vase. Nezaupanje je zelo huda bolezen našega časa, takorekoč greh nad najglavnimi grehi našega časa.

Nekaj otipljivih primerov: kar vsa občila nam grozijo z ekološko katastrofo; človek da si bo sam povzročil sodni dan, sam zatemnil sonce in sklatil zvezde z neba. Kakor da bi vsemogočni Stvarnik pustil, da mu bomo uničili vesolje, zrušili, kar je šest dni ustvarjal! Ni malo takih, ki s strahom, če ne celo z grozo gledajo v naglo se bližajoče leto 2000.

— DALJE

PRVI PODROBNEJŠI PREGLED SECESIJSKIH STAVB V SLOVENIJI

SECESIJSKA UMETNOST V SLOVENIJI

KLARA KRAPEŽ

Umetnost ni le abstrakcija ali izživiljanje človekovega notranjega sveta. Je del življenja, nepogrešljiva bit njegove lastne zavesti, doživetij in spoznanj. Je zapis preteklosti in obenem izročilo za prihodnost. Seveda jo je treba ohranjati in spoznavati, predvsem pa o njej širiti zavest...

Tudi zato vsako leto v Evropi potekajo prireditve, naslovljene *Evropski dnevi kulturne dediščine*, v okviru katerih sodeluje vedno več držav (letos že 43).

Projekt je nastal leta 1984 na pobudo takratnega francoskega ministra za kulturo Jacquesa Langa, ki je predlagal, da bi za javnost običajno zaprte ustanove nekaj dni v letu odprle vrata svojih zgradb tudi obiskovalcem. Tako bi jim omogočili spoznavanje dediščine, obenem pa izoblikovali zavest, da "zapis preteklosti" ne ogrožajo le čas in ljudje, temveč tudi onesnažen zrak, sodobna prevozna sredstva in vibracije, ki jih ta povzročajo, ter tudi neprimerno obravnavanje spomenikov (neustrezne prezidave ali spremembe namembnosti - eden takih primerov je tudi cerkev Svetega Jožefa v Ljubljani, ki je bila še nedolgo tega filmski studio - vandalizem, tatvine...). Kultura in dediščina sta namreč del vsakega izmed nas in obenem del človeštva, zato ju je potrebno ohranjati in spoštovati.

Slovenija se je temu evropskemu projektu priključila l. 1991 z *Dnevom odprtih vrat* protokolarnega gradu Brdo pri Kranju, pozneje pa je republiška Uprava za kulturno dediščino pripravila še 5 tovrstnih tematsko zaožroženih prireditev: po poti baročnih spomenikov so se obiskovalci sprehajali leta 1992, naslednje leto so bili evropski dnevi kulturne dediščine v Sloveniji namenjeni potem rimskih vojakov, ljudsko stavbarstvo je bilo mogoče spoznavati leta 1994, *Zgodovinski parki in vrtovi* pa so bili tema leta 1995. V preteklem letu se je bilo mogoče seznaniti z dediščino meniških redov na Slovenskem. Letošnji september je namenjen spoznavanju kulturne dediščine s preloma stoletja, vse prireditve pa bodo potekale med 24. in 28. septembrom.

Slovesna otvoritev je bila tako prejšnji teden v Narodnem muzeju v Ljubljani, v tem objektu pa si je mogoče ogledati kar dve razstavi: prva prikazuje okrasna secesijska stekla ljubljanskega

Urbančeva hiša (trgovska hiša Felixa Urbanca, Centromerur, prva veleblagovnica v Ljubljani) na Trubarjevi ulici 1 v Ljubljani, 1903, avtor načrta Friedrich Sigmundt. Narejena je po vzoru neke budipeštanske trgovine.

hotela Union, druga pa ponuja secesijske izdelke domačih delavnic in mojstrov in je naslovljena *Secesija po slovensko*. Spomeniškovarstveni center na Salendrovi 4 v Ljubljani prikazuje obnovo stekel portala Slovenske filharmonije. Tehniški muzej Slovenije je pripravil razstavo *Ljubljanski tramvaj*, 25. in 28. septembra pa bo tu še prikaz starejše tehnike opravljen v kmetijstvu, lesarstvu, predilstvu, tkalstvu ter pošti, telekomunikacijski in transportni dejavnosti. Slovenski šolski muzej, ki domuje pod Plečnikovimi arkadami v Ljubljani, je pripravil pregledno razstavo o šolstvu na Slovenskem v začetku 20. stoletja, Slovenski etnografski muzej (Metelkova 2) je za petek, 25. septembra, od 18. do 20. ure pripravil prikaz izdelovanja secesijske prireke. Arhitekturni muzej v gradu Fužine ponuja na ogled *Izbrana Plečnikova dela s preloma stoletja*, Mestni muzej Ljubljana pa veliko razstavo o županu Ivanu Hribarju in uveljavitvi secesije. Mariborski pokrajinski muzej je pripravil pregled secesije v njihovem muzeju, Celjski pokrajinski muzej pa bo gostil zagrebški muzej umetnosti in obrti, ki prikazuje razstavo arhitekta Aladarja Baranyaija. Muzej novejših zgodovine iz Celja je pripravil razstavo o delu fotografa Josipa Pelikana, ogledati pa si bo mogoče še

njegov pravi stekleni fotografski atelje. V Radovljici je Sivčeva hiša pripravila razstavo *Secesijska arhitektura v Ljubljani in njen odmev na Gorenjskem*, prvič pa tokrat v projektu sodeluje tudi Slovenska kinoteka. Pripravila je pregled filmov in videofilmov o secesijski arhitekturi v Sloveniji, retrospektivo evropskih filmov na prelomu stoletja in razstavo *Laterna magica, panorama, kinematograf - okno v svet na prelomu stoletja*. Za letošnje slovenske dneve kulturne dediščine je torej značilno sodelovanje večjega števila institucij iz različnih krajev (a vseeno, kje je med njimi katera iz Primorske?), kar je pohvalno. Pomemben podatek je tudi, da so vse prireditve brezplačne. Obiskovalci bodo sicer ob obisku pozamezne razstave ali dogodka prejeli vstopnice, a le zaradi boljšega pregleda organizatorjev glede obiska, obenem pa je prav z vstopnicami omogočen 30 odstotni popust pri nakupu muzejskih publikacij, med katerimi je tudi lepo oblikovana in vsebinsko bogata knjiga *Secesijska arhitektura v Sloveniji*. Nastala je v sklopu letošnjih prireditev *Evropski dnevi kulturne dediščine*, pomembna pa je zato, ker prinaša prvi podrobnejši pregled secesijskih stavb v Sloveniji.

TOLMINSKI MUZEJ

RAZSTAVA ILUSTRACIJ LUCIJANA REŠČIČA

ADA KLINKON

V Tolminskem muzeju so 11. septembra postavili na ogled pregledno razstavo ilustracij likovnega umetnika Lucijana Reščiča, ki sedaj živi in ustvarja v Trebnjem...

Ob tem odmevnem dogodku, saj je bila razstava postavljena tudi ob 50-letnici priključitve Primorske matični domovini, so nastopile tudi domače pevke iz Poljubinja in s svojimi zvonečimi ter prodornimi glasovi popestrile večer.

Na otvoritvi je najprej spregovorila o umetniku ga. Marta Fillijeva, za tem pa je z izčrpno besedo predstavil slikarja Jožef Matijević, višji kustos Dolenjskega muzeja iz Novega mesta. Tu je bila ta razstava najprej postavljena, za tem v Radovljici in sedaj v Tolminu, kjer je Lucijan Reščič obiskoval Tolminsko učiteljske.

Slikar, grafik in ilustrator Lucijan Reščič se je rodil leta 1946 v Šempetru pri Novi Gorici in še kot mlad deček pokazal nadarjenost za glasbo, kasneje pa tudi smisel za likovno umetnost. Pedagoško delo v majhnih hribovskih naseljih, delo v Čatežu in Trebnjem mu ni dopuščalo rednega likovnega šolanja, vendar si je sam z vztrajnim delom priboril svoje likovne izkušnje

in znanje, ki nam ga kažejo kot samostojnega in dognanega ustvarjalca. Njegova dela so poetično obarvana. S posebno mehkobo in občutljivostjo je izdelal ilustracije k delom naslednjih pesnikov in pisateljev: Franceta Režuna, Severina Šalija, Ivana Gregorčiča, Toneta Pavčka, Svetlane Makarovič, Ivice Jembriha, Josipa Jurčiča, Vide Brest, Marijana Tomšiča, Kristine Brenkove in Jožeta Smaja.

V katalogu k njegovim predstavitvam v Novem mestu in v Radovljici sta o njem tehtno pisala g. Jožef Matijević in ga. Maruša Avguštin ter poudarila njegov osebni slog pri ustvarjanju, figuralno slikarstvo, ki mu je blizu, posebno pa to, da je iznašel vrsto simbolov in znamenj, ki razkrivajo njegovo umetnost.

V Tolminu je razstavljenih sto njegovih del. Do sedaj je sodeloval na mnogih skupinskih razstavah, razstavljal pa je večkrat tudi samostojno. Razstava bo na ogled do 10. oktobra.

NOVOGORIŠKI POSVET O PRIMORSKI DUHOVSCINI

V ponedeljek, 22. septembra, je bil v mali dvorani Kulturnega doma v Novi Gorici pogovor o prispevku primorskih duhovnikov pri ohranjanju narodne zavesti pod fašizmom, oz. o vlogi, ki so jo imeli v boju za meje do priključitve leta 1947...

Večer je organiziral občinski odbor Slovenskih krščanskih demokratov iz Nove Gorice, ki se je tako pripravil na nedeljski državni tabor stranke v Postojni.

Gosta večera sta bila muzejski svetovalec Marko Vuk (na sliki) in časnikar Marko Tavčar, ki sta osvetlila delovanje Zbora svečnikov sv. Pavla od konca prve svetovne vojne do l. 1947, s poudarkom na vlogi, ki so jo pri tem imeli nekateri vidni duhovniki, kot npr. Virgil Šček, Jakob Ukmar, Božo Milanović, Alojzij Novak, Rudolf Klinec, Mihael Toroš, Franc Močnik idr. Iz številnih dokumentov, ki sta jih predstavila, je bilo jasno razvidno, kako je duhovščina od-

igrala pomembno vlogo v boju proti raznarodovanju in kako je z veliko odgovornostjo znala tudi med vojno in po njej postavljati narodne interese pred politični izziv, ki ga je predstavljal komunistični režim v matični domovini. To je bilo še zlasti razvidno iz spomenice, ki so jo številni primorski duhovniki podpisali na začetku l. 1947 in ki je bila naslovljena na pristojne slovenske oz. jugoslovanske oblasti; v njej so ti duhovniki zelo jasno in odgovorno postavili nekatere zahteve, ki naj bi jih nova oblast jamčila Cerkvi. Stvarnost pa je bila, žal, drugačna in številni nasilni dogodki, kot npr. oni v Lanišču, Kobaru in Solkanu, so pokazali, da komunistične oblasti niso imele poslušna za te trezne pozive.

Številni udeleženci so tudi posegli v razpravo, ki je še osvetlila nekatera ozadja, tako da je poslanec SKD v slovenskem parlamentu Vinko Demšar, ki je predstavljal osrednje vodstvo stranke, ugotavljal, da je predavanje vno- vič pokazalo, da so bile razmere na Primorskem drugačne kot drugod po Sloveniji.

IZZIV ZA NAŠ ČAS

VSEVEDNOST

Spet smo pri enem današnjih pojavov, ki pa so obenem fenomen vseh časov. Nevednost lahko namreč porodi pozitivno in negativno reakcijo. Pozitivna skuša rešiti nevednost z učenjem, negativni pa sta spet lahko dve. Ali svojo nevednost postavimo za pravilo drugim - in to je že omenjeni spomenik ignoranci - ali pa naredimo kot vsi, ki trpijo za kompleksom manjvrednosti, in postanemo vsevedni. Kompleks manjvrednosti me namreč sili, da se stalno dokazujem, da se stalno hvalim in povečujem, da bi skril dejstvo, da še sam sebe ne spoštujem dovolj.

Vsevednost je torej bolezen nevednih. Sokratova misel je stara in vse splošno znana. Vsi so mislili, da kaj vedo. Delfsko preročišče pa je Sokrata priznalo za najmodrejšega med vsemi Grki. In sam je to interpretiral rekoč, da je morda on edini, ki se resnično zaveda, da ničesar ne ve, medtem ko si drugi le domišljajo, da kaj znajo in vedo. Od tedaj je rek "Vem samo to, da ničesar ne vem," postal paradigma modrosti, ki pa so jo filozofi takoj pozabili.

Fenomen vsevednosti se mi zdi vreden obravnavanja, ker je izredno razširjen pojav med Slovenci; tukaj mislim predvsem na Slovence v matični domovini. Velikokrat se najraje izogovem intelektualcem iz Ljubljane. Največkrat sploh nočem imeti stikov z vsemi, ki se sploh imajo za "intelektualce". Zakaj? Iz izkušnje. Preveč so pametni. Vse vedo. Na vse imajo odgovor in komaj čakajo priložnost, da ti dokažejo, kako so pametnejši od tebe. Navaden pogovor skušajo vedno spremeniti v tekmovalno. Dejstvo pa je, da se zvezde sploh ne sramujejo, da se nam zdijo le kresničke. Zvezde so zvezde in jim ni treba nič dokazovati. Če pa mi mislimo, da so le kresničke, je to naš problem.

Vsevednost je posledica kompleksa manjvrednosti. Spada v skupino bolezni in bi jo bilo treba torej zdraviti. Vendar je vsevednost huda bolezen, ker ne dopušča zdravljenja. Kdor vse ve, se mu ničesar več ni treba učiti. Poleg tega vse podpira z dokazi, torej je veliko bolj pozoren na to, kar pravi, kot pa na to, kar mu drugi pravijo. Če pa sam govoriš v svojem svetu, kako boš slišal, kar ti drugi govorijo, in kako se boš iz tega kaj naučil?

- PETER SZABO

AVSTRALIJA SVETLOBA IN SENCE (3)

ALEKSIIJ PREGARC

Začrtujem svoje avstralsko obzorje, v katero vklepam spoznanja ob svojih obiskih in srečanjih.

Kot sem že omenil, sem na zadnje Slovence pred odhodom v azijsko podcelino naletel na najzahodnejši avstralski točki, kjer se naši ljudje za silo držijo skupaj, to je v Perthu (na fotografiji pred mikrofonom z urednico go. Cizej). Še ne vem, kolikšen je bil učinek mojega radijskega kramljanja v zvezi s skorajšnjim obnim zborom tamkajšnjega društva, da pa ne bo nespornost o moči naše perthske "kolonije" (kot temu pravijo Italijani), število društvenega članstva ne presega 180 enot; vsako slepomišljenje o tem bi bilo kvarno. In vendar je bilo v času osamosvajanja domovine v Perthu naštetih okrog 380 Slovencev... Odkod taka porazna sušnost, naravni zakonitosti staranja in minevanja navkljub? Brez polemikičnosti - nekaj je hudo narobe! Saj smo vendar narod, ki mu je usojeno ostati mlad! Ali pa smo le precej mladi naravno trdoživost, ko smo pred kratkim snemali zadnje okove z naših teles? Je le to splet skrivnostne neodgonetljivosti ali nas je neznana atrofičnost že tako ošibila, da nas na vsakem blagem vzponu zanaša? Mar res ne zaznavamo rjavenja, ki mu samodejno zapadamo? Nam še ni jasno, da smo se v letih 1990-91 poceni izmazali in da je torej čas streznitve za vsakega Slovenca na katerem koli koncu sveta ključ preživetja za našo že itak načeto bitnost? Kaj pa, če je bil perthski primer poslednja bengala ognjemeta, po kateri se noč še bolj zmrči in nam ostanejo le še daljine in nedosegljive zvezde upanja? Rečem si, da tudi to ni malo, ko me krila zrakoplova neso bliže njim in se medtem skušam prepričevati, da so razdalje do zvezd varljive... Bog daj, da bi bil ta daljni slovenski otroček, naključni predmet in vzorec mojega trpkega razmišljanja, vpet v zvezdo, ki jo prizadevno iščem v naši narodni nebuli, v katero spada tudi šest tisoč avstralskih Slovencev, skoraj vseh starih nad petdeset let (toliko po zadnjem uradnem štetju v letu 1996). Prijatelj Falež, ki je pred kratkim imel dolg intervju za naš tedenik, je popolnoma upravičeno zaskrbljen.

In vendar je tudi v tem skromnem številu nekaj po-

zitivnih dejstev, ki kar kličejo po seznamku. Poleg radijskih, televizijskih in revijalnih možnosti, ki nam jih nudi avstralski kontinent, imamo tudi prave pravcate knjižne podvige. V zadnjem času je to avtobiografsko delo Ljenke (Milenka) Urbančiča Srečanja, portreti, dejanja, ki po svoji slogovni čvrstosti nič ne zaostaja za bolj razvpitimi proizvodi iz naše sredine.

Ljenko Urbančič, rojen leta 1922 v Šabcu, po materi Primorec, je zasidran v Sydneyu, kjer je bil celo dolgo let parlamentarec, izvoljen na listi liberalcev. To je bil pravzaprav že od nekdaj, kot Ljotičev pristaš, v prvih trenutkih agresije na Jugoslavijo eden izmed redkih slovenskih prostovoljcev na fronti, kasneje pa prepričan domobranec, sicer pa radikalen domoljub, ki nas v svojih šestdesetih utrinkih (črticah), nanizanih v skoro 300 strani debeli knjigi, z blago zadržatostjo razgrne svojo prehojeno pot.

Že kot študent v Ljubljani je Urbančič objavil v Naši volji in Našem rodu, kasneje, pod literarnim uredništvom Ludvika Mrzela, pa v Jutru.

Urbančič je iskrič in igriv pisec. Z razdalje, ki jo zrele in starostne izkušnje oblijo, obuja spomine, v katerih pošilja avtor prave ljubezenske signale narodu; vanj je namreč vedno verjel in mu pripisuje moč, ki jo premoreta le ovedenost in zrelost. Ponekod je do skrajnosti kritičen do obdobja enoumja, pa vendar nostalgčno razpoložen do dejanj, ki spadajo v katero koli amplitudo ravnovesja in razuma, kar mora našemu narodu vperjati pogled v prihodnost. Pahlača likov ostrih in odločnih potez, ki jim je zgodovina nadelala masko poraza, a bi se brez te vsebinske sprenevedala o razkošnosti narodnega značaja; zdravje pa zna ceniti le človek, ki je bolezen okusil. Knjiga, resnično branja vredna.

Naj omenim še knjigo The Certainty of destiny slovenskega avtorja Maksa Namestnika, urednika društvenega glasila v Perthu. Delo je torej napisano v angleščini, namenjeno avstralskemu bralcu, kar lepo beleži tudi univerza v Adelaidi.

Ob navedenem in povedanem se nam kar sam od sebe utrne vzklik: Zdravstvuj, če le moreš, Avstralija, v naše dobro - tudi v našem znamenju!

KONEC

GORICA VČERAJ IN DANES

MARIJA KACIN

V naslednjih vrsticah objavljamo v celoti (v prevodu) zanimiv in poglobljen govor prof. Marije Kacin ob predstavitvi knjige *Gorizia nella letteratura slovena*, ki je bila dne 19. septembra letos. Njen, kot tudi obširen poseg prof. Sergia Tavara sta primerno uokvirila delo, ki ga je pripravila prof. Lojzka Bratuž za italijanske bralce in je lani izšlo v slovenščini.

Knjiga *Gorizia nella letteratura slovena*, ki je pred kratkim izšla pri Goriški Mohorjevi družbi, želi predstaviti "zgodovinska dogajanja in kulturno dejavnost ene izmed komponent goriškega prebivalstva, in sicer slovenske". Tako pravi v uvodni opombi prof. Lojzka Bratuževa, docentka slovenskega jezika in književnosti, ki je knjigo uredila.

Delo uvajata eseja, ki temeljita na neizpodbitnih virih: v prvem, ki je preveden v celoti, prof. Bratuževa z znanstvenim pristopom poda jasno in izčrpno kulturno-zgodovinsko podobo Gorice od prve omembe mesta do današnjih dni; v drugem, ki vsebuje kako potrebno prilagoditev, prikaže slovensko slovstveno dejavnost, povezano z mestom ob Soči.

Literarne tekste v poeziji, predvsem pa v prozi, je avtorica izbrala iz slovenske izdaje, ki je izšla lani. Navezujejo se v glavnem na velika dogajanja v evropski zgodovini, dogajanja, ki jih je Gorica doživela in boleče občutila: protestantska reformacija in neizprosni verski boji, kmečki upori, prva svetovna vojna, mračno obdobje med obema vojnama, leta osvobodilnega boja, razočaranja, ki so sledila drugi svetovni vojni.

Vrsto teh pomembnih tem začene Primož Trubar, učenc tržaškega škofa Bonoma in oče slovenskega protestantizma (v Raštelu stoji še danes hiša z balkonom, s katerega je štirinajst dni zapored pridigal po slovensko, italijansko in po nemško), in protestantski predikant Peter Kupljenik, ki je doživel tragičen konec. Sledijo brutalno izkoriščevanje in zatrti upor tolimskih kmetov, poslednji trenutki obsojencev, ki stopajo zaporedoma pred rablja, okrutne podobe ob-

glavljanja na Travniku (danes je to Piazza Vittoria) ob prisotnosti nenavadno številne množice; v prvi vrsti pa stojijo župani in drugi predstavniki, ki so bili poklicani zato, da bi prisostvovali izvedbi smrtnih obsodb. Zaživi duševna stiska Tine, Matkove Tine, mlade neveste voditelja upornikov. Pozno v noč se napoti peš proti Gorici - "O moj Bog, da bi že bila vsaj v Solkanu! Tekla bi, videla bi ga še živega, on bi me videl..." razmišlja upehana - toda obide jo slabost, bila je namreč v sedmem mesecu nosečnosti, in ko ji uspe dospeti do mestnih vrat, vidi na drogovi ob cesti razmesarjene človeške ude. Prikaže se nam Gorica, razdejana v letih prve svetovne vojne: prazne ulice, posute z ruševinami, hiše, ki jih je porušilo nenehno artiljerijsko obstreljevanje, tesnoba maloštevilnih, ki so ostali v mestu, trpljenje ranjenih vojakov. Gre za podobe opustošenja in človeškega trpljenja, ki dajejo jasen vtis sveta, ki se podira, obdobja, ki se zaključuje. Sledijo mračna leta, ki so na Primorskem in torej tudi v Gorici privedla do emigracije intelektualcev: na ozemlju takratne italijanske države je bil to edini tovrstni pojav. Prikazan je napad fašističnih tolpa na Trgovski dom, na ta ugledni slovenski kulturni center, ki je nato postal sedež Fascia in v katerem so danes državni uradi, prikazane so grmade slovenskih knjig, umor Lojzeta Bratuža, tesnoba, ogorčenost, srd prebivalstva, ki je bilo podvrženo preganjanju in nasilju, izraženo pa je tudi zaupljivo pričakovanje

dne, "ko posije jutranje sonce." Prisotna je nadalje Gorica v času osvobodilnega boja, srečamo partizana, ki sta ga "postarna avstrijska feldžandarja" gnala iz kavarne Garibaldi. "Na dveh ožganih kožah mu je roka še visela z roke. /.../ Stopal je brez stokanja." Beremo o razočaranjih, ki so sledila drugi svetovni vojni, in končno o kakem prebislku optimizmu v današnjih dneh.

Poudariti je treba nadalje, da so opombe in italijanski izdaji dodani bibliografski podatki zelo skrbno sestavljeni; prav tako skrben je opis umetniških prilog, reprodukcij del goriških slikarjev iz preteklosti in pa sodobnih: zanje je prav tako kot za likovno opremo knjige poskrbel slikar Franko Žerjal.

Ne bom navajala imen. Rada bi povedala samo, da pomembnost avtorjev iz preteklosti in pa sodobnosti presega pokrajinski okvir: gre večinom za imena, ki v slovenskem slovstvu imajo pomembno mesto. Pomislimo na primer na format Alojza Gradnika, goriškega pesnika, ki je bil preveden v številne evropske jezike in ki je prevedel številne italijanske pesniške stvaritve vključno z Dantejevo *Božansko komedijo*, ali pa na format dveh sodobnih tržaških pisateljev, dobitnikov najvišjega slovenskega kulturnega priznanja, Prešernove nagrade: gre za Borisa Pahorja, čigar dela so v prevodu izšla v Parizu, v New Yorku in v Stuttgartu, in za Alojza Rebulo, ki je pravkar izšel v francoskem prevodu. In pomislimo na vedno in povsod aktualno sporočilo pesnice Ljubke Šorlijeve.

Naj bo ta knjiga vabilo pa tudi vzpodbuda, ne samo za mlade generacije, k objektivnemu, skrbnemu, ne enostranskemu poznavanju goriške preteklosti, zlasti preteklosti tega stoletja. In naj tej knjigi sledijo še druge o kulturni in slovstveni dejavnosti ostalih komponent goriškega prebivalstva: o komponenti italijanske večine, o furlanski in, za preteklost, o nemški. In naj vse te multietnične prisotnosti in njihovo delovanje postanejo predmet poučevanja in proučevanja na tukajšnjih šolah, italijanskih in slovenskih. Usvarjati in gojiti tako ozračje zahteva večkrat spremembo miselnosti, predpostavlja težaven proces, poln številnih zaprek. Privede pa do nedvomno pozitivnih rezultatov. Pri pomore predvsem k temu, da se človek otrese pogojevanj in predsodkov: to pa je podvig, ki ga je kar se da težavno uresničiti, saj je predsodke ne le izredno težko izkoreniniti; predsodki so tudi zlo, ki često ne odneha niti sprico evidentnih dejstev. Vedeti, biti na tekočem omogoča nadalje miselno širino, hojo, ki je zares v korak s časom; izključuje tisto dvojnost, za katero so značilne samo besede, ko pa gre za dejanja, zavzema stališča, ki se bijejo z duhom nove Evrope. Vedeti, biti na tekočem in nepogojen vodi h konstruktivnemu delovanju, ki ga označujejo resnično kulturna in human medsebojna razmerja.

Ta knjiga je prirčen poklon in iskreno voščilo našemu mestu, ki pušča za sabo tisoč let čisto in zlasti v tem našem stoletju silovite in burne zgodovine. Naj mu bo prihodnost veliko bolj naklonjena!

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

VPIS ABONMAJEV PO NESPREMENJENI CENI

ERIK DOLHAR

Slovensko stalno gledališče v Trstu se bo v petek, 10. oktobra, predstavilo občinstvu s svojo otvoritveno dramo letošnje sezone, *Tri sestre* Antona Pavloviča Čehova. Letošnji sezoni je umetniški vodja Miroslav Košuta pripisal geslo: "S svojim gledališčem v svojem času", v njej pa nudi sedem abonmajskih predstav (od katerih bo kar pet izvajal ansambel SSG, eno Primorsko dramsko gledališče Nova Gorica in eno Slovensko ljudsko gledališče Celje). Predstave SSG izven abonmaja: Marko Sosič: slovenska verzija dela *Balerina*, *Balerina*, monolog, režija in priredba Brane Završan, igra Lučka Počkaj; že lani obljubljeni kabaret avtorjev Devetaka, Kobala, Košute in Verča *Tretji tržaški proces*; mladinska predstava na velikem odru in otroška predstava za šole. Obnovitve: Boris Kobal: *Afrika ali Na svoji zemlji*, Aleksej Arbuzov: *Staromodna komedija*, William Sha-

kespeare: *Kralj Rihard tretji* ter J. in W. Grimm - M. Košuta: *Palček*. Druga gostovanja: Edward Albee: *Tri visoke ženske*, MGL Ljubljana; Dan Goggin: *Nunsense*, musical, Šentjakobsko gledališče; Milčinski - Kozak - Konjar: *Ptički brez gnezda*, mladinski musical, Šentjakobsko gledališče; Matjaž Kmecl: *Trubar*, Prešernovo gledališče Kranj; predstave za nedeljske otroške matinee in morda še kaj.

Novost letošnje sezone predstavlja dodatna predstava v Gorici (poleg običajne ponedeljke in torkove še sredina). Predstave bodo v Gorici izmenično v Kulturnem domu in v centru Bratuž. Vodstvo SSG sporoča, da so cene abonmajev in vstopnic ostale nespremenjene, zveste gledalce pa vabi, naj čimprej vpišejo letošnje abonmaje.

Vpisovanje abonmentov poteka vsak delovnik od 10. do 14. ure v Kulturnem domu v Trstu, ul. Petronio 4.

VRSTA ABONMAJEV

PARTER: Red A (premierski) 160.000; Red B (sobota) 120.000; Red C (nedelja)

100.000; Red D (mladinski v sredo) 55.000; Red E (mladinski v četrtek) 55.000; Red F (torek ali petek) 100.000; Red G, H in I so popoldanski skupinski abonmaji.

BALKON: Red A (premierski) 160.000; Red B (sobota) 65.000; Red C (nedelja) 65.000; Red D (mladinski v sredo) 55.000; Red E (mladinski v četrtek) 55.000; Red F (torek ali petek) 65.000.

CENE VSTOPNIC

PARTER: premiera 30.000, prva sobota 25.000, druge ponovitve 20.000.

BALKON: premiera 15.000, prva sobota 15.000, druge ponovitve 15.000.

Razen za premiero SSG razpisuje tudi družinski abonma za skupinski obisk družine z osnovnim abonmajem, katerega vsak nadaljnji član doplača 70.000 lir. Gledališče si pridruži pravico do spremembe repertoarja in zaporedja premier. Pojasnila dobite na upravi Slovenskega gledališča, Trst, ul. Petronio 4, tel. 632664/5, fax 368547.

STALIŠČE SLOVENSKE ORGANIZACIJE

VZHODNI KRAS NASPROTUJE REGULACIJSKEMU NAČRTU

ERIK DOLHAR

Združenje vasi vzhodnega Krasa proti splošnemu deželnemu urbanističnemu načrtu.

Deželni odbor je odobril povsem spremenjeni prvotni dokument, ki ga je bil sprejel tržaški občinski svet. S tem je črtal tudi vse tiste načrte, ki so bili predvideni za razvoj območja vzhodnega Krasa.

Predsednik Koordinacijskega združenja vzhodnokraških vasi Karlo Grgič (Foto Kroma)

V torek, 23. septembra, so predsedniki treh slovenskih organizacij, Odbora za ločeno upravljanje jurskih zemljišč, Agrarne skupnosti in Koordinacijskega združenja kraških vasi, pisali predsedniku deželne vlade Giancarlu Cruderju in ga formalno povabili, naj ne podpiše ustreznega odloka in naj ne

dovoli njegove objave v Uradnem vestniku Dežele, ker bi lahko to hudo škodilo interesom in pravicam krajevnega prebivalstva.

Podpisniki menijo, da je sporni odlok tudi v nasprotju z drugim uradnim aktom, ki sta ga pred tremi leti sprejela ista odbornika (De Gioia in Matassi) in z odlokom iz leta 1990, za katerega je glasoval tudi takratni odbornik Cruder. Ti odloki se nanašajo na programski sporazum za vrsto izrednih posegov na tržaškem Krasu. Dotični odlok je bil objavljen v Uradnem vestniku Dežele 1. septembra 1994, v njem pa je izrecno omenjenih več načrtov, ki gredo od dostopa in ureditve parka na Globojnerju (za kar so skupno predvideli 3 milijarde in 400 milijonov lir prispevkov) do novih struktur pri Bazovici in na Padričah (140 milijonov lir), ureditve in dopolnitve športnega centra ŠD Zarja (poldruga milijarda) in agrituristične strukture pri Bazovici (poldruga milijarda lir).

Kljub temu da je bil odlok predsednika deželnega odbora objavljen že pred tremi leti, teh del še niso začeli zaradi mnogih birokratskih zapletov. Slovenske organizacije so tako izgubile dokajšnje prispevke, sedaj pa tvegajo, da obljubljenih del in struktur ne bodo nikoli izvedli, ker je deželna vlada povsem spremenila določila tržaškega urbanističnega načrta.

"ETIKA IN NARODNO VPRAŠANJE"

DR. DRAGO ŠTOKA PREDAVAL V NABREŽINI

V sredo, 24. septembra, je neutrudni nabrežinski župnik Bogomil Breclj povabil dr. Drago Štoko, da na redni mesečni konferenci spregovori o etiki in narodnem vprašanju.

Predavatelj je iz osebnih izkušenj poudaril tri vrednote, ki so ga vodile v njegovem delovanju in ki naj bi bile po njegovem temelj za človeka - zlasti manjšinca - vredno življenje. Te vrednote so: vera, narodnost in vera v sočloveka. Po zanimivem predavanju je sledila razprava, pravzaprav razgovor, ki je razkril že znane težave, s katerimi se vsakodnevno srečujemo v narodnostno mešanem okolju. To je občutiti zlasti v devinsko-nabrežinski občini, ki je bila podvržena načrtni asimilaciji, tako da so danes Slovenci-domačini v manjšini. Na dan je prišla prevelika brezbržnost domačinov do kulturnih po-

bud, kar se odraža tudi pri večinskem narodu. To je posledica prevelikega potrošništva ter osebne lagodnosti in tudi nepoznavanja trpljenja ter velikih žrtev medvojne in predvojne generacije, ki je ohranila svoj jezik med fašistično strahovlado. Danes v demokratični državi uživamo skoro popolno svobodo, ki pa je za manjšinca večkrat le navidezna, kar priča tudi omalovaževanje vrednot, kot so vera, narod in bližnji. Za premnoge je življenjski cilj udobno življenje ob obliki denarja.

Ob koncu zanimivega večera je bila izrečena optimistična ugotovitev, da je kulturno delovanje v tej občini kljub vsemu pestro, čeprav primanjkuje primernih prostorov; želeli pa bi bilo, da bi se neutrudnim kulturnikom pridružili še ostali ter da bi bilo njihovo delo bolj upoštevano.

ANTEK

PREDSTAVITVENA TISKOVNA KONFERENCA

PRED TRŽAŠKIM KONCERTOM ZBORA GLINKA

Kot smo že večkrat pisali, bo sloviti ruski zbor Mihail Ivanovič Glinka iz Sankt Petersburga v soboto, 4. oktobra, nastopil na koncertu v dvorani Tripčevich v Trstu z začetkom ob 20.30. Koncert prireja Glasbena matica v sodelovanju z občino Trst - odborništvom za kulturo.

O koncertu in programu je bil govor na tiskovni konferenci, ki je bila v soboto, 27. septembra, v občinski palači v Trstu ob prisotnosti tržaškega podžupana in odbornika za kulturo Roberta Damianija, predsednika Glasbene matice dr. Draga Štokes, ravnatelja prof. Bogdana Kralja in umetniškega vodje Helene Trampuš ter dirigenta tržaškega stolnega zbora Marca Sofianopula.

Iz njihovih besed je izhajalo, da je koncert zbora Glinka velik dogodek za Trst ter da predstavlja obogatitev kulturne ponudbe in cvetenje visoko kakovostnih pobud v našem mestu. Ravnatelj Bogdan Kralj je med drugim orisal koncertno delovanje Glasbene matice, ki letos že šestindvajsetič prireja svojo abonmajsko sezono. Poleg tega je osnovala še tri izvenabonmajске koncerte: že julija je bil koncert v počastitev 70-letnice Pavleta Merkuja, v soboto bo koncert zbora Glinka, vedno oktobra pa bo nastopil orkester Pro arte iz Ljubljane s koncertom, posvečenim skladatelju Mariju Kogojcu. Višek tega predstavlja nedvomno koncert zbora Glinka, zato, je dejal Kralj, so pri Glasbeni matici počaščeni, da je občina Trst, še posebej pa njeno odborništvom za kulturo, pristopila k pobudi.

Svojo zahvalo je izrekla tudi umetniški vodja Glasbene matice Helena Trampuš, član učiteljskega zbora GM prof. Ravel Kodrič pa je na kratko orisal zgodovino zbora M.I. Glinka in program tržaškega koncerta. Prvi del bo posvečen ruski pravo-

slavni liturgični glasbi s skladbami P.I. Čajkovskega, G.V. Sviridova in P.G. Česnokova, drugi del pa umetniškim priredbam ruskih narodnih pesmi.

Vstopnice so naprodaj pri blagajni gledališča Verdi vsak dan od 9. do 12. ure ter od 16. do 19. ure; v soboto, 4. oktobra, pa jih bodo prodajali v dvorani Tripčevich uro pred začetkom koncerta.

O AVTONOMIJI IN FEDERALIZMU

SREČANJE ŽUPANOV IN UPRAVITELJEV IZ SEVEROVZHODNE ITALIJE

V soboto, 27. septembra, so se v Trstu srečali številni župani in upravitelji s severovzhodne Italije.

Na dnevnem redu je bila razprava o vprašanjih avtonomije in federalizma, ki so v tem trenutku zelo aktualna, saj se dotikajo tega, kako opraviti preustroj italijanske države v federalističnem smislu, ki bi odgovarjal potrebam sodobnega časa.

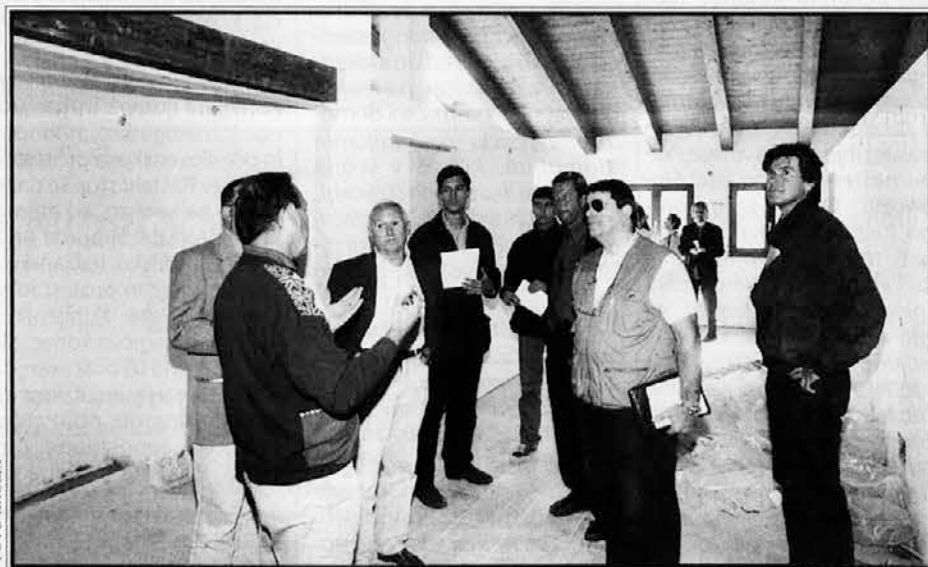
Tako se je v Trstu zbralo več upraviteljev iz Furlanije-Juljske krajine in Veneta, ki jih je gostil tržaški župan Riccardo Illy, ki sam zelo aktivno posega v razpravo o federalizmu in avtonomijah. Poleg njega sta bila med drugimi še videmski in bellunski župan Gaetano Barazza in Maurizio Fistarol, medtem

ko je manjkal beneški župan Massimo Cacciari. Ravno Cacciari pa je, prav skupaj z Illyjem, soustanovitelj in ena najmarkantnejših osebnosti v t.i. gibanju županov severovzhodnih dežel in eden glavnih zagovornikov federalistične ureditve italijanske države.

Udeleženci srečanja so med drugim ugotovili, da je t.i. dvodomna komisija za ustavne reforme površno načela vprašanje federalizma, nereseno pa je tudi vprašanje avtonomije. Zato so naslovili na dvodomno komisijo oz. na parlament dve glavni zahtevi: ukinitve pokrajin, ki so po njihovem mnenju dandanes nepotrebne (zamenjali naj bi jih s konzorciji občin), in ustanovitev senata dežel ter krajevnih avtonomij.

OPČINE / RAJONSKI SVET

NOVO POSLOPJE OBČINSKE IZPOSTAVE

V kratkem bodo predali namenu poslopie nove občinske izpostave na Opčinah, kjer bo imel sedež tudi zahodnokraški rajonski svet. V sredo, 24. septembra, so si prostore ogledali tržaška občinska odbornika za decentralizacijo Mauro Tommasini in za gradnje Umberto Fortuna Drossi ter svetovalci

zahodnokraškega rajonskega sveta, s predsednikom Zoranom Sosičem na čelu, in predsednik openskega jurskega odbora Pavel Milič. Poslopie je "zraslo" nasproti pokopališča, postalo pa bo pravo družbeno središče. Stavbo so zgradili na podlagi deželnega zakona iz l. 1992 o protivednosti za razlašene bazoviške

pašnike, kjer so zgradili sinhron. Po ogledu prostorov so ugotovili, da bo poslopie končano čez poldrugi mesec, vseljivo pa naj bi bilo čez tri do štiri mesece; v drugi fazi naj bi ob zgradili še drugo z manjšo telovadnico in prostori za poštni urad in urade zdravstvenega podjetja.

NABREŽINA / SLOVENSKA SKUPNOST

REGULACIJSKI NAČRT IN VOLITVE

V torek, 23. septembra, se je sestalo tajništvo devinsko-nabrežinske sekcije Slovenske skupnosti, ki je razpravljalo o regulacijskem načrtu in o občinskih volitvah, ki bodo 16. novembra.

Na seji so obravnavali razmere v občini na podlagi sklepov, ki jih je sprejel razširjeni sekcijski odbor na svojem javnem zasedanju 17. septembra v Medji vasi.

Tajništvo je z zadovoljstvom ugotovilo, da je z bist-

venim doprinosom izvoljenih predstavnikov SSK v devinsko-nabrežinskem občinskem svetu prišlo v okviru upravne večine do dogovora o novem regulacijskem načrtu, ki gre v smer načelnih stališč, za katere se je opredelila skupščina v Medji vasi. Temeljni urbanistični doku-

ment bi moral omejiti razidenčne gradnje, zlasti industrijskega značaja, spodbujati gospodarske dejavnosti, še posebej kmetijske, Sseljanski zaliv pa nameniti izključno turizmu. Razprava o regulacijskem načrtu bo v občinskem svetu stekla 2. oktobra.

Glede priprave na volitve, ki bodo 16. novembra, se bo devinsko-nabrežinska SSK v pogovorih s strankami leve sredine še naprej zavzemala

za to, da bi kandidat za župana obvladal oba jezika ter od blizu poznal potrebe teritorija. Ker vse kaže, da se bodo posamezne stranke predstavile z ločenimi kandidatnimi listami, je tudi SSK začela pripravljati svojo. Da bi njeni kandidati čim bolj ustrezali željam domačinov, se je SSK odločila, da odpre svoj telefon. Kdor bi želel koga predlagati za kandidata v novi občinski svet, se lahko vsak delovnik obrne na telefonsko številko 040-639126 od 9. do 12. ure.

ED

SLOVENSKI KULTURNI KLUB

OBISK V SSK Z MENTORIČO LUČKO PETERLIN-SUSIČ

MATJAŽ RUSTJA

Leto za letom, od daljnega 1956, se v končnici septembrske vročine prebujajo delovanje SKK: Slovenskega kulturnega kluba ali mladinskega in študentskega foruma, katerega oživljajo mladi za mlade.

FOTO: KROMA

"Svet mladih je lep, kot je vedno bil lep. Mladi so neobremenjeni, sproščeni, zabavni. Obenem pa so tudi zelo ranljivi in potrebni pozornosti, razumevanja in ljubezni. Kljub temu da si ves svet lasti pravico, da jih obvešča in jih bombardira z vsemi mogočimi informacijami, so večkrat zmedeni. Morda so še bolj krhki, kot smo bili mi, ne vem... Vsega imajo v preobilju razen časa - tega nimajo ne zase ne za druge. Morda bi potrebovali malo več miru, da se umirijo in kdaj kaj razmislijo o sebi."

Na sobotnih srečanjih kar mrgoli predavanj, poročil o raznih potovanjih, pa še kulturnih večerov in predavanj filmov... Večere bogatijo teme, ki jih mladi sami izbirajo. Prav za vsako temo najdemo tu primeren forum in odziv, dobro voljo in zagnanost v mejah smernic zdrave krščanske etike, ljubezni do slovenstva in odprtosti vsakomur. Dobri del tega uspeha pa gre pripisati zakulisnemu delu ga. Lučke Peterlin-Susič.

"Če sem prav izračunala, vodim Slovenski kulturni klub že petnajsto leto. Po vsej pravici bi se lahko odrekla svoji mentorski vlogi. Vendar pa take vrste delo obrodijo sadove šele po zelo dolgem in vztrajnem delu. Ko bom imela občutek, da me pri njem more in hoče nadomestiti kak mlajši mentor

nem zvoku glasbil Kraških ovčarjev in raznoraznih družabno-spoznavnih igrice so starejši člani sprejemali nove in jim seveda tudi prikazali delovanje kluba. Čez teden dni, v soboto, 27. septembra, pa je bil večer, posvečen odkrivanju ZDA v pripovedovanju skupine mladih zamejcev. V drugi polovici meseca avgusta se je namreč kar nekaj univerzitetnih študentov s Tržaškega in Goriškega udeležilo potovanja, ki ga je organizirala Študentska organizacija univerze v Ljubljani.

O delovanju kluba pa je ga. Susič dodala še to: "V letošnjem delovanju Slovenskega kulturnega kluba ne predvidevamo nobenih revolucionarnih sprememb. V obdobju, ki se ujema s šolskim letom, se bodo naši člani in sploh vsi, ki jih program kate-regakoli večera zanima, zbirali v prostorih kluba, to je v ulici Donizetti 3, kjer bodo ob sobotah zvečer razna predavanja, srečanja z avtorji, družabni večeri, diskusijski večeri, filmi itd. Občasno bomo prirejali tudi izlete. Prav na drugo soboto in nedeljo v mesecu oktobru bomo združili gostovanje naše i-

gralske skupine na Koroškem z izletom po tej prelepi deželi. S tem v zvezi naj omenim, da deluje v okviru SKK tudi gledališka skupina, ki bo letos gostovala na raznih odrih s ponovitvami mladinske igre *Tajno društvo PGC*, nekoliko starejši člani, ki so izšli iz iste skupine in so si nadeli ime Slovenski oder, pa s ponovitvami igre *Male dame*. Ti in drugi člani, ki jih veseli nastopanje pred publiko, bodo imeli tudi drugače večkrat priložnost, da nastopijo na kakem recitalu v okviru sobotnih večerov. Ti recitali so vedno na sporedu, ko imamo srečanja z avtorji, nagradni večer literarnega natečaja ob Prešernovem dnevu ali zdaj že slavni *Slovenija party*, ki predstavlja vsako leto nekaj višek sezone.

Pomen SKK vidim v tem, da je to trenutno edino kulturno društvo za mlade Slovence v našem zamejstvu, ki redno in stalno deluje. Upam si trditi, da opravlja pomembno vlogo pri vzgoji mladih, ki si tu širijo obzorje in se navajajo na diskusijo in tudi na samostojen nastop.

Od njih pričakujem, da vztrajajo na poti, ki so jo ob meni začeli, in da čim prej prevzamejo moje mesto ali katerokoli od pomembnejših mest v kulturnem in javnem življenju katoliških zamejskih Slovencev."

S prihodom jeseni je delovanje v Slovenskem kulturnem klubu znova zaživel

OTROCI ZBORA SLOVENSKI ŠOPEK IN GOJENCI GLASBENE ŠOLE

IZLET MAČKOLJANSKIH OTROK V ŠKOCJANSKE JAME

V torek, 26. avgusta, so se otroci pevskega zbora Slovenski šopek in gojenci glasbene šole iz Mačkolj odpravili na celodnevni izlet v Škocjanske jame in okolico. Izlet se je začel ob osmih, ko so se mladi posedli v avtobus in se kmalu nato odpeljali proti cilju. Program sta vodili ga. Clara in Marina Šturman.

Obisk v jami je bil predviden okrog 10. ure. Zaradi tega je prišel na dan predlog o obisku kozjereje na Beki. Tu

so si gojenci in pevci ogledali kmetijo, v kateri prebiva družina, ki se ukvarja s kozjerejo. Tu so pridelovalci ponudili domači kozji sir vseh vrst. Bil je izredno dober. Gospodar je pokazal in razložil, kako izdelujejo tak sir. Po končanem ogledu je mlade pot vodila do jam.

Dospeli so pred vhod v Škocjansko jamo, kjer je vodič navedel nekaj podatkov o njej. Nato smo se napotili v jamo. V tej je bila temperatura konstantna. Najbolj

zanimivo v jami je, da je največja v Evropi po prostornini. Najbolj nizko v jami je tekla reka Reka ponikalnica. Zanj je značilno, da se dvigne vsakih 100 let do neke določene točke. Zadnjič se je dvignila leta 1965. Ob tej priložnosti so tudi postavili spominsko ploščo. Ogled se je nadaljeval do znanih kraških pojavov - PONVIC. Poleg teh so si ogledali še druge značilne kraške pojave - stalaktite in stalagmite. Po ogledu jame smo se ustavili v okrepčevalnici in si nabrali novih

moči. Okrog poldne in pol smo se odpravili proti Tomaču, kjer jih je čakalo izvrstno domače kosilo v kmečkem turizmu pri Škerljeh. Po kosilu so si ogledali še domače živali in se zopet odpravili na avtobus. Naslednja postaja je bila Lipica. Najprej so si ogledali kip Lurške Matere božje. Tu so zapeli nekaj pesmi in se nato odpravili do igrišča za minigolf. Čas je minil, kot bi obrnili stran knjige, in je prišel tudi konec izleta. Ob sedmih smo se odpeljali z avtobusom direktno v Mačkolinje. Z domačimi pesmimi smo končali naš izlet in se srečno vrnili domov.

OBVESTILA

GLASBENA MATICA v sodelovanju z občino Trst - Odborništvu za kulturo priredi v soboto, 4. oktobra, ob 20.30 v dvorani *Tripcovich* na Trgu Libertà 11, koncert pevskega zbora *Capella M.I. Glinka* iz St. Petersburga. Dirigent: Vladislav Černušenko. Na sporedu: P.I. Čajkovski, P.G. Česnokov - Pravoslavna liturgija. Prodaja vstopnic pri blagajni gledališča Verdi od 9. do 12. ter od 16. do 19. ure.

SLOVENSKA ZAMEJSKA skavtska organizacija - tretji steg, vabi v svoje vrste nove člane iz miljske in dolinske občine. Otroci od sedmega do desetega leta starosti se lahko javijo na tel. št. 231028, otroci od desetega do trinajstega leta pa na tel. št. 228422 (v večernih urah!).

MESEČNA MAŠA za edinost bo v ponedeljek, 6. oktobra, ob 17.30 v Marijinem domu v ul. Risorta 3 v Trstu. Vabi ACM v Trstu.

SLOVENSKI VISOKOŠOLSKI sklad *Sergij Tončič* v Trstu obnavlja letno nagrado *Dr. Franje Tončič*. Zainteresirani naj dostavijo izvod svoje študije do 31. oktobra 1997 Narodni in študijski knjižnici v Trstu, ulica sv. Frančiška 20/I. Prejeta dela bo ocenjevala komisija, ki jo bo imenoval upravni odbor Sklada, nakar bo februarja prihodnjega leta sledila nagraditev.

SLOVENSKA SKUPNOST prireja dvodnevni izlet na Štajersko 11. in 12. oktobra 1997. Cena: 150.000 lir, ki jih je tre-

ba plačati ob vpisu. Vpisovanje: Mario Kralj (9-12) tel. 639126, Antek Terčon (v večernih urah) tel. 299509.

SLOVENSKI KULTURNI klub in Mladinski odbor Slovenske prosvete prireja dvodnevni izlet na Koroško od sobote, 11. oktobra popoldne, do nedelje, 12. oktobra zvečer. Vsi mladi se lahko prijavijo pri poverjenikih na višjih šolah ali na uradu Slovenske prosvete, ul. Donizetti 3, Trst, tel. št. 370846. Prijavite se čimprej: mesta so omejena!

SLOVENSKI KULTURNI klub (ul. Donizetti, 3) vabi v soboto, 18. oktobra, ob 18.30, na večer z naslovom *Hongkong v očeh mladega Tržačana*. Fabrizio Polojaz bo ob prikazu diapozitivov pripovedoval o svojem potovanju v Hongkong. Vabljeni vsi mladi!

SLOVENSKO STALNO gledališče razpisuje abonma 97-98. Vpisovanje abonmentov je možno vsak delavnik od 10. do 14. ure v Kulturnem domu, ul. Petronio 4, tel. št. 040-632644.

DAROV

ZA CERKEV v Logu: Meri Tul, Krmenka, 50.000.

ZA KAPELO p. Leopolda v Domiu: družini Prašelj-Mičič v spomin na Valterja Pala 50.000; dr. Marija Kristina Kunc, Nemčija, v zahvalo p. Leopoldu 1.000 DM.

ZA CERKEV v Ricmanjih: MB, Trst, 300.000; družina Pala-Pregarc, Domio, v spomin na pokojnega Valterja 200.000.

RAZSTAVA SLIKARKE CLAUDIE RAZA

ZAČETEK NOVE SEZONE SLOVENSKEGA KLUBA

V torek, 23. septembra, je bil v Gregorčičevi dvorani v Trstu prvi večer nove sezone 1997/98 Slovenskega kluba. Pod pokroviteljstvom Zveze slovenskih kulturnih društev in v sodelovanju s Tržaško knjigarno je SK priredil razstavo znane slikarke Claudie Raza. Po uvodnem pozdravu Branke Sulčič je umetnico predstavila prof. Jasna Merku, ki je med drugim dejala, da vidi popolnost ustvarjanja Claudie Raza v suverenosti rabe tako barvne izraznosti kot tudi izraznosti znakov. Claudia Raza pa ni samo slikarka, ampak tudi pesnica, njene pesmi pa so prav tako intenzivne in barvite kakor njene slike.

Sama umetnica je prebrala nekaj poezij iz svoje zbirke *Tenקותen nemir (Sottili inquietudini)*. V imenu Tržaške knjigarne je tudi spregovoril Vinko Ozbič, večer pa je popestril mladi violinist Matej Santi, gojenec šole Glasbene matice iz razreda prof. Jagode Kjuder.

Naj še omenimo, da so se udeleženci večera z enomi-

nutnim molkom spomnili ravno tistega dne preminulega goriškega senatorja Dar-ka Bratine.

"MALE DAME" NA OPČINAH

V sredo, 24. septembra, so v Finžgarjevem domu na Opčinah člani Slovenskega odra uprizorili dramatizacijo knjige Louise Alcott *Male dame*. Poleg Slovenskega odra je večer soorganizirala Slovenska prosveta. Igro *Male dame* so igralke in igralci Slovenskega odra, sicer že odrasli bivši člani gledališkega krožka Slovenskega kulturnega kluba, odigrali že večkrat. Z njo so nastopili tudi na II. festivalu zamejskih amaterskih gledališč v Mavhinjah in prejeli za to lepo priznanje. Igro je dramatizirala in zrežirala Lučka Susič, sceno pa je oblikovala Magda Samec.

PRIMORSKO DRAMSKO GLEDALIŠČE V SEZONI 1997/98

IVA KORŠIČ

PDG

Obeta se bogata gledališka sezona tako za odrasle kot za mlajše. Za zamejske šolarčke pa še presenečenje: *Goriški vrtljak* se bo letos vrtel v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici.

Neobičajno vroče septembrsko sonce nas zavaža, da se v mislih še zmeraj potepuško sprehajamo po počitniških krajih, čeprav nas marsikaj drugega jasno opozarja, da je jesen že tu. Šolska vrata so se že na stečaj odprla in ko šolarji začnejo trgati hlače po klopih, zaživijo spet tudi odrske deske. Igralci se mrzlično pripravljajo na prve premiere v novi gledališki sezoni. To se v teh dneh dogaja v novogoriškem Kulturnem domu. Novogoriški gledališčniki že ustvarjajo prvo uprizoritev (abonmajška sezona vsebuje šest predstav: pet v izvedbi PDG in gostovanje Drame SNG Ljubljana), in sicer *Sodni dan* (zgodbna o raziskovanju krivde) pisatelja madžarskega rodu Ödöna von Horvátha v režiji Georgija Para. Delo bo v prevodu Mojce Kranjc prvič spregovorilo v slovenščini. Tudi *Tri enodejanke* Petra Barneša, ki jih je v slovenski jezik preložil Srečko Fišer - režiral jih bo Jaša Jamnik - prvič na slovenskem odru. Skupna nit iger je telesna oz. duševna prizadetost, drugačnost protagonistov. Marca bo na sporedu *Woyzeck*, drama malega človeka, potisnjenege na rob družbe, v režiji mladega primorskega režiserja Tomija Janežiča. Igra je zaradi prerane smrti dramatika Georga Büchnerja ostala fragmentarna, a jo imajo za mojstrovino, ki je navdihovala marsikaterega umetniškega ustvarjalca. V marcu se obeta še nekaj zanimivega na malem odru: krstna uprizoritev *Kobile* Milana Jesiha. Sodobni slovenski pisec, mojster domislje in poi-gravanja z besedami, je spisal delo, v katerem je vse zaobrnjeno: štiri nastopajoče osebe

se bahajo s svojim prostastvom, nepoštenostjo, zgražajo pa se nad vrlinami. Režiser bo Matjaž Župančič. Zadnjo premiero bodo odigrali v juniju. Priznani, plodoviti režiser Zvone Šedlbauer bo igralcem pomagal pri študiju *Celstine* ali *Tragikomedije o Kalistu in Melibeji*, Fernanda de Rojasa, v prevodu Nika Koširja. To je nekakšen dialogiziran roman o skrivni ljubezni, o izbruhih čustev, lakomnosti...

V vseh igrah, ki jih letos ponuja PDG, je v središču dogajanja mali človek s strastmi, težavami, s sončnimi življenjskimi izkušnjami. Gledalci mu bomo stali ob strani, sočustvovali z njim, se zrcalili v njem, se z njim spajali, saj smo navsezadnje vsi ljudje igralci, drobci v mozaiku človeške zgodovine.

Poleg abonmajskih predstav bo PDG ponovilo vrsto uspešnih prizoritev iz prejšnjih sezon, med temi tudi Jónescovo *Plešasto pevko* in Shakespearovega *Richarda III.* v sodelovanju s SSG. Vsako leto posveča PDG veliko pozornost najmlajšim obiskovalcem, zato bo ob ponovitvah znanih pravljic skovalo zanje novo igrice *Vilincem z lune* Benja Minolija, ki jo je po prevodu Herberta Grūna preoblikoval Gregor Fon. Premiera bo novembra v režiji Mateje Koležnik.

Malčki se bodo lahko spet veselo zavrteli na Goriškem vrtljaku, ki jih bo ponesel v čudežno deželo domišljije. V vsakem od obeh abonmajev Velikega in Malega polža se bo zvrstilo šest predstav v postavitvi poklicnih in ljubiteljskih odrov. Zamejske šolarčke in predšolske cicibančke čaka presenečenje: *Goriški vrtljak* v Gorici, v Kulturnem centru Lojze Bratuž. O tem sicer kaj več kdaj drugič.

Vodstvo gledališča načrtuje še razna gostovanja slovenskih in tujih skupin. Tudi Amaterski mladinski oder, ki deluje v okviru PDG in slavi letos dvajsetletnico delovanja, bo pripravil novi uprizoritev: *Le po kom se je vrget ta otrok* E. Janikovskega in *Za čevlji več*. Ponavljali bodo tudi *Marsovčke na obisku* Vida Pečjaka.

Kot darilo malim abonentom bo PDG v sodelovanju z Otroškim muzejem iz Celja in Narodnim muzejem iz Ljubljane pripravilo dve razstavi.

Vsa podrobnejša pojasnila o sezoni lahko dobite pri blagajni gledališča, vpis abonentov do 3. oktobra, od ponedeljka do petka, od 10. do 12. ure in od 15. do 18. ure; prijazna blagajničarka bo rade volje ustregla vašim željam.

ZAHVALNA MAŠA OB 90-LETNICI MSGR. FRANCA MOČNIKA

"JUBILANT, BOD' POZDRAVLJEN!"

DANIJELE DEVETAK

Na svoj 90. rojstni dan se je msgr. Franc Močnik 26. septembra z mašo v cerkvi sv. Ivana v Gorici zahvalil Bogu za svoje dolgo in plodno življenje.

To je bil praznik ne samo zanj in za vernike slovenske duhovnike v Gorici, ampak tudi za širši krog ljudi, kar je dokazalo število somaševalcev (več kot trideset) iz Goriške in tudi z onstran meje, pa tudi ogromno število ljudi iz krajev ob meji, ki se je zgnetlo v obnovljeno cerkev. Jubilanta so s svojo bližino počastile predstavice slovenskih redovnic, častno prisotnost so izkazali tudi skavti v krajih. Da bi bil praznik še lepši, so se na koro ob organistu Hermanu Srebrniču zbrali številni pevci, ki so spremljali obred s čudovito Vodopivčovo mašo v čast blaženi Devici Mariji. Slovesnosti se je udeležil tudi slovenski konzul Tomaž Pavšič, ki s svojo zvesto prisotnostjo in spodbudno besedo vedno rad podpira vsakovrstna prizadevanja zamejcev.

Ob prisotnosti goriškega nadškofa A.V. Bommarca in koprškega škofa Metoda Pirha je slavljenca, ob katerem sta stala msgr. Oskar Simčič in dekan Anton Lazar, najprej pozdravila dejavna župljanka ga. Adela Podveršič. Boleče se je uvodoma spomnila, da smo na isti dan v Gorici pokopali senatorja Darka Bratino, nezamenljivega politika, kulturnika in človeka za vso zamejsko skupnost. O msgr. Močniku je povedala, da je njegovih 90 let dolga doba, ki je bila posuta s preizkušnjami in težavami. In vendar se je jubilant vedno razdaljal, v svo-

FOTO BUMBACA

jem pogosto zasramovanem in vendar dragocenem poklicu je z življenjskim zgledom učil odpuščati. Za vse to smo mu danes hvaležni. Evangelij je prinesel slavospev Očetove ljubezni po sv. Janezu; in kdor pozna življenje g. Močnika, razume, kako so lahko v njem odmevale besede "Niste vi mene izvolili, ampak sem jaz izvolil vas...", "da vaš sad ostane", "ostanite v moji ljubezni". S sebi lastno krepko in jasno besedo je slavljenec v homiliji v bistvenih obrisih in živo podoživel glavne dogodke iz svojega življenja. Po udaril je, kako je duhovniški poklic neobhodno potreben človeku; njegova skrb je vedno bila - in je še vedno - molitev za nove duhovne poklice. "Kako čudna so božja pota!" je vzkliknil msgr. Močnik, ko je še enkrat ponovil zgodbo svojega poklica; svoji materi je namreč rekel, da bi raje umrl, kot da bi postal duhovnik. Sedaj pa z veseljem in hvaležnostjo gleda na svojih 63 let (!) mašništva. "Bogu

hvala, če je poklical tudi takega človeka, kot sem jaz!" je na koncu pristavil.

Slovesno mašo sta na violino in orgle med obhajilom popestrila Peter Gus in David Bandelli, nadebudna mlada temelja v župniji, z Mozartovim biserom *Ave Verum*. Pred koncem daritve pa je jubilant po mogočno zapeti *Zahvalni pesmi* prisotnim podelil slovesen duhovniški blagoslov. Občutek radostne in domače pripadnosti slavljenca in zbranih vernikov vesoljni Cerkvi je nato posredoval nadškof Bommarco, ki je prebral brzojavko s čestitkami in apostolskim blagoslovom sv. očeta Janeza Pavla II. Škof Pirih je prinesel pozdrave v imenu duhovnikov in vernikov koprške škofije; monsignorju, ki je s svojimi 90 leti dokazal, da je "res krepak mož", se je zahvalil tudi za njegovo delo v Črnem Vrhu, Vrtojbi, Solkanu in drugje na slovenskih tleh. Nato je stopil pred mikrofonslavnostni govornik, kobariški dekan Franc Rupnik, sam nek-

daj učenec msgr. Močnika in na neki način njegov duhovni sin. Po pregledu dolgoletnih dejavnosti jublanta pri Goriški Mohorjevi družbi, Katoliškem glasu, Marijini družbi, v Alojzijevešču in na drugih področjih je ugotovil, da je msgr. Močnik edinstven človek, ki je doslej preživel na Goriškem celih 63 let duhovništva: "To je izjemen fenomen, legenda!" Jožko Kragelj je nato prebral dolgo priložnostno poezijo v poljudnem slogu, ki je seveda orisala jubilantovo življenje. "Preimenitnemu jubileju" priljubljenega "patriarha" se je nato poklonil v imenu generalnega konzulata Republike Slovenije in hkrati kot idrijski rojak konzul prof. Pavšič. Po krajših pozdravih dr. Damjana Paulina (v imenu slovenskih organizacij), Bogdana Podveršiča (ministrantje), vrtojbenkega župljana in g. Karla Bolčina se je veselo slavlje nadaljevalo ob obloženi mizah za cerkvijo.

Naslednjo nedeljo so jubilanta počastili še v Zavodu sv. Družine. Pri maši ob 8. uri je pel zbor iz Štmarje. G. Karel Bolčina pa je jubilantu čestital in mu izročil šop cvetja. Popoldne pa je hotel msgr. Močnik razveseliti tudi vse starejše osebe, ki stanujejo v zavodu, in pa nekaj gostov. V ta namen sta prišla iz Štandreža Majda Paulin in Božo Tabaj, ki sta zaigrala komedijo *Človek brez smeha*; ta je tudi v nedeljo izvalila obilo smeha in dobre volje pri vseh oskrbovancih.

Tako se je sklenilo praznovanje msgr. Franca Močnika. To je bil izreden jubilej ne samo zaradi visoke starosti, ampak tudi zaradi slavljenčevega še vedno krepkega zdravja. Bogu in Materi Božji naj gre hvaležnost nas vseh.

PRVA LETOŠNJA RAZSTAVA V GALERIJ ARS

LIRIČNOST CLAUDIE RAZA MED KRASOM IN TIMAVO

Po daljšem poletnem premoru so v četrtek, 25. septembra, v galeriji Ars v Katoliški knjigarni na Travniku odprli novo sezono likovnih srečanj. Redna srečanja, na katera se je goriško občinstvo že privadilo, so se letos začela z razstavo slikarke Claudie Raza.

Umetnica, ki je doma iz Čedad, sedaj pa živi in dela v Nabrežini, je na likovnem prizorišču prisotna že skoraj dvajset let in je v tem času imela nad 35 samostojnih razstav. Gre toraj za izkušeno slikarko, ki si je v dolgoletnem umetniškem ustvarjanju izoblikovala svojo likovno govorico. Na otvoritvi je po glasbenem uvodu Davida Bandellija, ki je zaigral Mendelssohnov *Rondò capriccioso*, o njenem delu spregovoril Jurij Paljak.

Slikarka se nam predstavlja z nizom slik, ki jim je dala na-

FOTO BUMBACA

slov *Od Krasa do Timave*. Gre za dela v različnih slikarskih tehnikah, predvsem akrilu in pasteli, skupna pa jim je tematika, in sicer Kras in njegova temeljna sestavina kamen. S svojo značilno elementarnostjo je kraški kamen očaral

že marsikaterega primorskega umetnika. Kot simbol Krasa nudi zanimiv likovni motiv in neizmeren vir navdih, ki se pri vsakem slikarju odraža na svojstven način. Pri Claudii Razi je kamen le povod za ne-

ko globlje in intimnejše razmišljanje o tem, kar jo obdaja. Ne zanima je namreč realistično odlikovanje kraškega kamna, temveč zna ta motiv strukturno in barvno razčleniti in ga nato na platno spet zlit v homogeno in poetično občuteno celoto. Barvna paleta je temu primerno uglasena na skoraj monokromatsko izbiro barve, tako da je predvsem pri pastelih umetniško sporočilo prepuščeno prefinjeni igri nianz rožnatih ali pa modrih barv. Poleg pripovedi o kamnu nam slikarka predstavlja tudi krajši ciklus z naslovom *Trave ob izlivu reke Timave*. V teh slikah je zaznati postopno oddaljevanje od monokromatskega niansiranja v smeri bogatejše izbire barv, ki jih slikarka nanaša na platno z odločnimi zamahi. Možnost čisto drugačnega barvnega kontrastiranja daja tem slikam videz abstraktnih kompozicij. Slike so tako na meji med izseki naravnega sveta in izrezi čistega liričnega razpoloženja.

IFŽ

Otroci, starši,
učitelji!
Izšel je vaš
Pastirček
št. 1-2.

V PODTURNU V PETEK, 26. SEPTEMBRA

SLOVO OD SEN. DARKA BRATINE

Senatorja Darka Bratina so v Gorici svečano pokopali v petek, 26. septembra. Priljubljeni profesor sociologije na tržaški univerzi, filmski poznavalec in politik dr. Bratina odsej počiva na goriškem mestnem pokopališču ob državni meji s Slovenijo.

Do 12. ure, ko se je začelo pogrebno bogoslužje v cerkvi sv. Roka v Podturnu v Gorici, se je v cerkev zgrinjala velika množica ljudi, ki so hoteli tako dati zadnje slovo svojemu senatorju. Italijani, Furlani in Slovenci z obeh strani meje so do zadnjega kotička napolnili cerkev, velika večina pa jih je ostala pred cerkvijo, kjer so prisluhnili maši, ki jo je daroval podturnski župnik Ruggero Dipiazza. Z njim je sodelovalo veliko goriških duhovnikov slovenskega, furlanskega in italijanskega rodu. Maša je potekala v treh jezikih: v slovenskem, italijanskem in furlanskem; te tri jezike je dr. Bratina tekoče govoril, saj se je kot Goričan zavedal važnosti poznavanja vseh.

Med mašo je vodja goriške Karitas Dipiazza podčrtal pokojnikovo krščansko vzgojo in predanost drugim; dr. Oskar Simčič, škof vikar za Slovenijo, je pohvalil prizadevanje Bratine za vzajemnost med Italijani in Slovenci, v imenu slovenskih goriških duhovnikov pa se je od njega poslovil Cvetko Žbogar. Izjemno tišino in zbranost prisotnih v cerkvi in pred njo pa je dosegel s svojim zadnjim pozdravom očetu v imenu družine sin Vojko. Povejmo še, da je pri maši zapel tudi moški zbor Mirko Filej.

Po končanem bogoslužju so krsto s posmrtnimi ostanki prenesli pred cerkev, kjer sta spregovorila podpredsednik deželne sveta Furlanije-Juljske krajine Miloš Budin in podtajnik italijanske vlade Piero Fassino, ki je tudi zadolžen za stike s Slovenijo. Oba sta naglasila predvsem izjemno osebnost dr. Bratine in povedala, da bo dolgo ostal v srcih ljudi, saj politike ni jemal samo kot dolžnosti, ampak predvsem kot poslanstvo. Piero Fassino je tudi podčrtal, da je potrebno nadaljevati z Darkovim delom v rimskem parlamentu in slovenskem ljudstvu v Italiji čimprej dati zakonsko zaščito, ki je ta še nima. Fassino je omenil tudi dejstvo, da je dr. Bratina šel v politiko in se pridružil Stranki demokratične levice šele takrat, ko se je ta prenovila in je spremenila ime iz prejšnje Komunistične partije Italije. "Izjemno krščansko formacijo je vzel dr. Bratina zares tudi v Stranki demokratične levice, saj se je ves predal delu in je duh evangelija prenesel v vsakdanje življenje", je dejal Fassino.

Velik aplavz zbrane množice je po maši pospremil krsto v mrljski avto, sprevoz je krenil na pokopališče, kjer mu je moški zbor Jezero zapel v slovo. Italijanski državni zastopali predstojnik senata Ni-

FOTO BUMBACA

cola Mancino, državni podtajnik Piero Fassino, Stranko demokratične levice je zastopal Cesare Salvi. Na pogrebu so Republiko Slovenijo zastopali minister za kulturo Jožef Školč, državni sekretar za Slovenijo po svetu Mihaela Logar, državni sekretar za kulturo Majda Širca in delegacija slovenskih poslancev, bilo pa je prisotnih izredno veliko prijateljev dr. Bratine, ki so prišli iz vse Slovenije.

GOVOR DR. BERNARDA ŠPACAPANA NA ŽALNI SEJI

"Nenadna in prerana smrt Darka Bratine je globoko pretresla vso našo skupnost v našem mestu. Lahko rečemo, da je postal pokojni zaradi svoje intelektualne širine in odprtosti ter zaradi svoje trdne navezanosti na naše kraje nekako last vseh nas, ki živimo na tej strani meje. Dejstvo, da je prvič v povojni zgodovini Darko Bratina zastopal v rimskem parlamentu skoraj vse Slovence, ki živijo v Italiji, je postalo možno tudi zaradi njegove izredne pripravljenosti za dialog in za strpnost. Zato se njegovemu spominu klanjam v imenu slovenskih krščanskih organizacij ter seveda v lastnem imenu. Nenadna smrt Darka Bratine nas je naenkrat pustila brez trdne opore in brez možnosti za vsakdanji stik s človekom, ki je zaradi svojega znanja in zaradi svojih poznanj videl veliko bolj daleč kot mi vsi in je predstavljal, tudi ko se morda nismo skladali v mnenjih, resnično točko za orientacijo. Veliko sporočilo, ki nam ga pokojni zapušča, ni vezano samo na možnost skupnega političnega nastopa, ki se je prek njega uresničila, ampak izhaja tudi iz njegovega stalnega poudarjanja naše srednje-evropske dimenzije; ta izhaja iz zgodovinske obravnave našega prostora, pa tudi iz realnih možnosti, ki jih ima lahko naša manjšinska skupnost v evropskem okviru. Spomnim samo na njegovo intuicijo, da predstavlja prav v okviru Evropske zveze skupaj s Slovenci na Korškem eno samo manjšino. Tudi problem našega zaščitnega zakona je obravnaval v

širših občečloveških merilih in na to opozarjal kolege v italijanskem in evropskem parlamentu.

Te njegove poglede na združeno Evropo smo lahko poslušali ob različnih srečanjih s pokojnim, saj je bil vsak razgovor z njim zanimiv zaradi velikega znanja, ki ga je skušal prenesti tudi v medsebojne in mednarodne odnose.

Darko Bratina je bil Goričan z vsem srcem in z vso raznolikostjo, ki jo to dejstvo prinaša, bil je levo usmerjen človek, a s trdno zasidranostjo v

vrednote krščanstva, bil je prvovrsten intelektualce, ki je znal najti svoje mesto tudi v politiki, tu ob meji, kjer to ni lahko. Vse te vrline mu priznavajo tudi politični nasprotniki.

Obljuba, ki smo mu jo dolžni, je v tem trenutku ta, da bomo njegovo gledanje na bodoči razvoj teh naših krajev gojili in vsak po svojih močeh razvijali.

Družini in sorodnikom izrekan globoko sožalje."

Vsem, ki so nam v tem pretresljivem dogodku bili tako blizu, nam pomagali, delili z nami veliko bolečino, in vsem tistim, ki so na katerikoli način počastili Darkov spomin z mislijo, besedo in dejanjem, se iz srca zahvaljujejo *svojci*.

DARKO

vsi smo te močno ljubili, vedno boš ostal v naših srcih. Prizadevali se bomo, da se bodo tvoje zamisli uveljavile in da tvoj trud ne bo ostal zaman.

RAZSTAVA SHOLASTIČNIH DEL PRI SV. KARLU

V petek, 26. septembra, so v cerkvi sv. Karla v Gorici odprli zanimivo razstavo del sholastičnih filozofov srednjega veka, posebej od 12. do 13. stol. Med njimi so npr. velikani duha, kot Tomaž Akvinski, Albert Veliki, Bonaventura, Alexander Haleški in drugi. Gre za bogato zbirko v zadnjih latinjskih antologijah, posebno v zbirki *Patrologia latina*, ki jo ima na razpolago knjižnica goriškega bogoslovnega semenišča. Razstava bo odprta do meseca novembra.

Obisk sejma 5. GOST TUR '97

Slovenski gostinci in turistični delavci so vabljani, da se udeležijo obiska Mednarodnega sejma gostinstva in turizma GOST TUR 97 v Mariboru v četrtek, 9. oktobra. Tedaj bosta gostinski sekciji SDGZ in Slovenskega gospodarskega združenja Gorica prikazali Turistično ponudbo Slovencev v Italiji. Sodelovala bo tudi ZSKD, ki je pobudnik več kulturnih točk na sejmju.

NADŠKOF BOMMARCO ZA POTRESENCE

Goriški nadškof p. Anton Vital Bommarco je v posebni poslanici opozoril na tragedijo ob potresu v Umbriji in Markah. Pri tem spominja na sledove sv. Frančiška Asiškega, ki je prav na tem ozemlju živel in deloval. Nadškof Bommarco vabi vse k solidarnosti in bratski pomoči ponesrečenecem. Ne gre samo za materialno škodo, gre predvsem za življenjske izgube, pa tudi za umetniške in kulturne dobrine, ki so bile poškodovane. Zato goriški nadškof še posebej poudarja bližnji praznik sv. Frančiška (4. oktobra), ki naj se letos praznuje v znamenju trpljenja, a tudi upanja in molitve za vse, ki trpijo.

Goriška Karitas vabi vse, ki želijo prispevati svoj dar za prizadete na potresnem področju, da uporabijo poštni tekoči račun št. 10289494; na zadevno mesto naj napišejo, da želijo podpreti pomoč na potresnem področju (*Pro terremoto Umbria e Marche*).

OBVESTILA

PALKIŠČE. V nedeljo, 12. oktobra, bo ob 15. uri pričakovana slovesna posvetitev nove cerkve v Dolu. Dan prej, v soboto, 11.10., bo po maši ob 16. uri prenos kipa Fatimske M.B. iz kapele v novo cerkev.

ACM-GORICA vabi k maši za krščansko edinost v ponedeljek, 6. oktobra, ob 16.30. v Zavodu sv. Družine.

DO PONEDELJKA, 6. oktobra, bo Radio Trst A vsak dan ob 12.40 predvajal nastope zborov, ki so nastopili na lanskem reviji Cecilijanka 96 v Gorici.

MoPZ MIRKO Filej obvešča, da se bodo pevske vaje začele v torek, 7. oktobra, ob 20.30

v Kulturnem centru L. Bratuž na Drevoredu 20. septembra v Gorici. Vabljeni vsi ljubitelji lepega petja!

RAZSTAVA DEL Franceta Goršeta, ob 100-letnici rojstva, v prostorih Kulturnega centra Lojze Bratuž je odprta do 12. oktobra po naslednjem urniku: od ponedeljka do petka od 17. do 19. ure in v večernih urah med raznimi prireditvami.

V PROSTORIH galerije Katoške knjigarnice razstavlja Claudia Raza. Razstavo si lahko ogledate po urniku knjigarnice do 18. oktobra.

DAROV

ZA PATRA Petra Opeko na Madagaskarju: N.N. 300.000 lir.

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE GORICA

vabi na predavanje
časnika *Iva Jevnikarja*

50-LET

PARIŠKE MIROVNE POGODBE

Gorica, Kulturni center Lojze Bratuž - mala dvorana, v četrtek, 16. oktobra 1997, ob 20.30.

KATOLIŠKA KNJIGARNA

vabi na predstavitev knjige

GLI ANNI BUI DELLA SLAVIA

O DELU BOSTA SPREGOVORILA UREDNIK DOMA MARINO QUALIZZA IN PREDSEDNIK ZADRUGE BOŽO ZUANELLA.

V petek, 10. oktobra, ob 18. uri v Katoliški knjigarni na Travniku.

PD ŠTANDREŽ

sklicuje redni letni
OBČNI ZBOR

V četrtek, 9. oktobra, ob 20.30 v župnijskem domu Anton Gregorčič v Štandrežu.

ZAHVALA

Podpisani se iskreno zahvaljuje vsem za molitev, voščila in darove ob 90. obletnici življenja. Bog naj povrne vsem vse!
- DR. FRANC MOČNIK

CERKEV IN DRUŽBA NA GORIŠKEM

V petek, 3. oktobra, bo ob 17.30 v prostorih goriške univerze predstavitev knjige *Cerkev in družba na Goriškem*, ki sta jo izdala Inštitut za družbeno in versko zgodovino in Inštitut za kulturna srednjeevropska srečanja. Publikacija prinaša predavanja z mednarodnega posveta o vlogi Cerkev na Goriškem med vojno in njenim odnosom do osvobodilnih gibanj, ki je bilo pred letom dni. Posegi slovenskih predavateljev so v slovenščini in v italijanskem prevodu. Na predstavitvi bodo prof. Giam-paolo Valdevit, zgodovinar

dr. Milica Kacin Wohinz in prof. Umberto Sereni. Naročniki Novega glasa in člani GMD si lahko priskrbijo knjigo na Placuti po znižani ceni.

**Zlatarna
ŠULIGOJ**

Ul. Carducci 49 - GORICA

1897-1997

Posebne ugodnosti

ob

100-letnici

KNJIŽNA NOVOST V NADIŠKIH DOLINAH

KNJIGA O ŽIVLJENJU V LAZAH

ERIKA JAZBAR

V nedeljo, 14. septembra, so v Lazah v podboneški občini praznovali "odpustak", vendar letošnji oživitve verske slovesnosti je obogatila predstavitev nove publikacije izpod peresa Luciana Chiabudina z naslovom *Cerkev in župnija v Lazah - Podbonesec* (La chiesa e la parrocchia di Lasiz - Pulfero). Knjiga je napisana izključno v italijanskem jeziku, razen nekaj vrstic predgovora v slovenskem narčaju; predstavlja se nam na 130 straneh s številnimi starimi slikami (okoli 80), medtem ko se tekst deli v več kot 60 zelo preglednih in logično strukturiranih poglavjih. Izid knjižne novosti so ob avtorju omogočili prispevki s strani podboneške občine ter Goriške skupnosti za Nadiške doline ter nekaterih domačih podjetij, medtem ko je za tehnično pomoč poskrbela založniška zadruga Dom.

Knjiga je za vsakogar lahko zelo zanimiva in bogata z informacijami, saj v njej podaja avtor pregled verskega in družbenega življenja slovenskega človeka v Lazah in širše po Be-

neški Sloveniji v stoletjih zgodovine, od pokristjanjenja Slovanov do prvih cerkva na tem obmejnem območju. Arhitektonska zgodovina in umetniške ter strukturne posebnosti cerkvene stavbe, posvečene sv. Antonu (zadnja prenovitvena dela so zaključili letos septembra, po potresu iz leta 1976), so v bistvu le vsebinsko ogrodje; ob branju se lahko ustavimo pri številnih poglavjih, ki govorijo o vsakdanjem življenju slovenskih ljudi, o navadah, verskih in družbenih srečanjih, šagrah, likofu, "sosiednji" in stari lipi, o krajih in kulturi, o dveh sve-

tovnih vojnah, ki sta se težko zarezali v družbeno tkivo te zemlje, o kmetijstvu, obrtništvu in emigraciji ter ne nazadnje o duhovnem življenju župnije.

Posebno pozornost namenja Chiabudini raznim duhovnikom, ki so delovali v Lazah, med temi omenimo predvsem 40-letno prisotnost Antonia Cuffola, ki je bil tudi njen prvi župnik, ko so bile Laze I. 1956 povzdignjene v župnijo. Antonia Cuffola upravičeno lahko imenujemo beneškega Čedermaca, saj se je sam pisatelj Bevk pri njem zgledoval in črpal največ podatkov za literarno delo *Kaplan Martin Čedermac*; avtor je namreč v svojem delu opisoval Cuffolovo duhovnijo in samo delovno sobo.

Skratka: knjigo svetujemo vsem, raziskovalcem, ki bodo v njej našli veliko informacij, ter navadnim radovednežem, ki bodo ob prijetnem branju in slikah lahko spoznali lepo župnijo Nadiških dolin ter Beneške Slovenije. Knjigo lahko dobite na uredništvu beneškega štirinajst dnevnika *Dom* v Čedadu.

KOROŠKA

LETOS JO JE ZAPUSTIL
ŽE 35. RODUSPEŠNA
ZAKLJUČNA
SLOVESNOST
NA SLOVENSKI
GIMNAZIJI
V CELOVCU

O jubilejnem štiridesetem letu Slovenske gimnazije v Celovcu smo letos že poročali. Ker pa je bila pred kratkim zaključna slovesnost, naj še enkrat na kratko omenimo to pomembno slovensko ustanovo na Koroškem...

Ustanovljena leta 1957 (pod vodstvom dr. Tischlerja) je šla skozi mnoge preizkušnje, toda po prvi maturi leta 1963 se je število njenih absolventov iz leta v leto večalo in letos jo je zapustil že petintrideseti rod.

Za sklepno slovesnost so se na Slovenski gimnaziji odločili v petek, 19. septembra, ob 18. uri, ko je v avli šole krški škof dr. Egon Kapellari daroval zahvalno sveto mašo in mu je asistiral več duhovnikov (med njimi nekdanji profesor gimnazije monsinjor dr. Čegovnik in številni absolventi). Mašo so sooblikovali dijak, profesorji in starši-absolventi.

Ravnatelj dr. Vospersnik je med častnimi gosti poleg prijateljev šole pozdravil tudi generalnega konzula Republike Slovenije Jeraja, avstrijskega veleposlanika v Sarajevu dr. Zdravka Inzka, njegovega očeta, inšpektorja v pokoju dr. Valentina Inzka, in dr. Antona Feiniga (na sliki).

Po končani slovesnosti so bili vsi - žal se je zaradi nerodnega dne zbralo le dobrih 200 ljudi - povabljeni na agapo, kjer sta prijetno vzdušje in obujanje spominov trajali še nekaj časa.

Na poti v novo desetletje želimo tej pomembni slovenski ustanovi še veliko uspehov, predvsem pa zavednih staršev, ki bodo svoje otroke pošiljali v njene klopi.

RB

25 LET POKRAJINSKEGA ARHIVA V NOVI GORICI

V FONDH IN ZBIRKAH
TUDI DOKUMENTI
O SLOVENCIH POD
ITALIJANSKO OKUPACIJO

MARJAN DROBEŽ

Stavba arhiva, zgrajena 1987. leta

Pokrajinski arhiv v Novi Gorici je počastil 25-letnico svoje ustanovitve. Ta ustanova je sicer najmlajša v Sloveniji, vendar ima edina v državi zgradbo oz. sedež, ki sta namenjena posebnim zahtevam in funkcijam arhivov, ki imajo po sodobnih pojmovanjih in načelih velik zgodovinski, kulturni ter narodni pomen. Na slovesnosti v Novi Gorici so ob omenjeni obletnici izdali *Vodnik po fondih in zbirkah Pokrajinskega arhiva*, posebno zloženko z naslovom *Kod smo in kaj delamo*, in katalog s seznamom iz dveh razstav izbranih dokumentov iz fondov in zbirk arhiva. Razstavi bosta do konca tega leta odprti v zgradbi omenjene ustanove.

O poslanstvu in delovanju Pokrajinskega arhiva bi sicer pisali podrobneje, toda navedemo samo nekaj ugotovitev in dejstev, ki se zdijo najbolj pomembna. Arhiv v Novi Gorici hrani nekaj več kot 2000 tekočih metrov gradiva, bodisi izvirnega ali pa reproduciranega. Najstarejši dokument sega v prvo polovico 17. stol., nekaj je gradiva iz 18. in 19. stol., največ pa iz obdobja po drugi svetovni vojni. V zloženki o Pokrajinskem arhivu je zapisano, "da je gradivo v tej ustanovi nenadomestljivega pomena za kulturno podobnost tega dela Primorske in dragocen sestavni del narodove kulturne dediščine."

Na slovesnosti so opozorili, da je z novo razmejitvijo med Slovenci (tedaj Jugoslavi) leta 1947, v Gorici torej v Italiji, ostalo tudi skupno arhivsko bogastvo dveh sosednjih narodov (Slovencev in Italijanov). Zaradi tega je Pokrajinski arhiv moral začeti na novo iskati in zbirati zapise iz preteklosti, "ki potrjujejo slovensko kulturno in narodno istovetnost v teh obmejnih krajih." Novogoriška ustanova pri tej usmeritvi že dolgo obdobje uspešno, brez težav ali zadržkov, sodeluje tudi z Dr-

žavnim arhivom v Gorici. Na obeh razstavah v zgradbi Pokrajinskega arhiva je na ogled tudi več dokumentov, ki so jih na Goriškem izdali italijanske oblasti v obdobju med obema svetovnjima vojnama. Gre zlasti za razna potrdila in druge dokumente šolskih oblasti, ki so jih razni italijanski organi izdajali šolnikom slovenske narodnosti. Le-ti so svoje prošnje ali druge vloge morali pisati v italijanskem jeziku in tudi že s poitalijančenimi priimki. Pri ogledovanju razstavljenih dokumentov nametimo tudi na listine s področja pravosodja, napisane v za pretekla obdobja v lepi in pravilni slovenščini. Enega najstarejših takih dokumentov sestavljajo notarske pogodbe patrimonialne sodnije v Tolminu, iz obdobja med leti 1664-1690.

V Pokrajinskem arhivu hranijo tudi dokumentarni film o bojih za Slovenijo na Goriškem, v letu 1991 pa zajeten arhiv (dolga je poldrugi meter) Toneta Rutarja, enega izmed voditeljev narodnoobrambene oz. narodnorevolucionarne organizacije TIGR na Goriškem. Del Rutarjevega arhiva pa je tajna politična policija po letu 1945, ko se je zelo intenzivno posvečala preučevanju omenjene organizacije, zaplenila in ga nikoli več niso našli.

Pokrajinski arhiv v Novi Gorici si je zagotovil tudi avstrijski dokumentarni film z naslovom *Razrušena Gorica, žrtev onemoglega besnenja Italijanov*. Gre za film, ki so ga posneli avstrijske vojaške oblasti v l. 1916, torej med boji za Gorico. Film ima seveda zgodovinsko in dokumentarno vrednost, toda gre, menimo, predvsem za propagandno stvaritev. Besedilo med filmskimi posnetki v omenjenem dokumentarnem filmu - obiskovalci razstave si ga lahko ogledajo - sta napisala oz. zanj dala podatke Igor Devetak in Aleš Dokorič iz Gorice.

ZIMSKE OLIMPIJSKE IGRE 2006

V NEDELJO REFERENDUM
NA KOROŠKEM

ERIK DOLHAR

Pesimizem trbiškega župana: "Pescante hladen do naše kandidature". Toniutti kritizira tudi sosednji Veneto...

Zimska podoba Trbiža ponoči

Na Koroškem bo v nedeljo, 5. t.m., referendum, na katerem se bodo Korošci izrekli glede prireditve zimskih olimpijskih iger leta 2006. V primeru, da bi zmagali "DA" (kar je zelo verjetno, vsaj po izjavah, ki so prišle iz vseh strani, sodeč), bi bila Koroška nedvomno v prednosti v očeh avstrijskega olimpijskega komiteja, ki je vzel na znanje tudi kandidaturi Salzburga in Kitzbühela.

Prireditve zimskih olimpijskih iger bi nedvomno predstavljala veliko vsestransko promocijo in možnosti razvoja celotnega območja ob tromeji, zato vse naše koroške bralce vabimo, naj na nedeljskem ljudskem glasovanju volijo DA.

Ozračje ob tromeji med Italijo, Slovenijo in Avstrijo postaja vse bolj naelektreno, odkar se je zvedelo, da Trbiž oz. Celovec ne bosta edini italijanski oz. avstrijski kandidati za prireditve zimskih olimpijskih iger leta 2006. Trbiški župan Carlo Toniutti je na nedavnem zasedanju Združenja občin izrecno poudaril, da predsednik italijanskega olimpijskega komiteja CONI Mario Pescante ne verjame v možnosti kandidature Trbiža za ZOI leta 2006, s tem pa naj bi požrl že obljubljeno podporo. Toniutti je pojasnil, da je Pescante po propadu skupne kandidature Kranjske Gore, Celovca in Trbiža za igre leta 2002 izrazil pripravljenost, da podpre ponovno kandidaturu tromeje za leto

2006, vendar pa je za tem prosil pobudnike, "naj dajo mir, dokler ne bo jasen položaj Rima v zvezi s poletnimi igrami leta 2004". Trbiški župan nadalje pojasnjuje, da so se na Trbižu držali obljube, po padcu rimske kandidature pa so se znova oglasili, vendar je Pescante pokazal veliko hladnost. Po njegovem mnenju je neuspeh Rima povečal možnosti Italije v boju za organizacijo zimskih iger, zato ni čudno, da se je pred kratkim pojavila tudi kandidatura Veneta, ki se sedaj pridružuje Piemontu in tromeji. Vendar pa Toniutti meni, da je kandidatura sosednjega Veneta slaba in zapoznela. Naj spomnimo, da je Cortina že enkrat priredila zimske igre, poleg tega pa so ji dežele ob tromeji celo ponudile, da bi se pod Tofanami odvijalo tekmovanje v bobu.

Predsednik dežele Veneto Giancarlo Galan je medtem ponudil sodelovanje s Trbižem za skupno organizacijo ZOI leta 2006. Na srečanju s predsednikom Conija Pescantejem v Rimu, kjer je predstavil kandidaturu Veneta, je izrazil željo, da bi k pobudi pristopila tudi sosednja F-Jk. "Veseli bi bili sodelovanja s F-Jk: to so naši sosedi, vrh tega pa bi bila kandidatura povsem italijanska", je dejal Galan in s tem dokazal, da sploh ni razumel bistva skupne kandidature ob tromeji, za katero se Trbiž poteguje skupaj s Kranjsko Goro in Celovcem.

"Zdaj je na potezi Pescante", je še nazadnje dejal trbiški župan Toniutti, po mnenju katerega je vsa morebitna nesoglasja z Avstrijo možno zlahka zgladiti.

RESOLUCIJA PROTI VLADI NI USPELA, TODA ŠTANJE JE NA MNOGIH PODROČJIH KRITIČNO

MARJAN DROBEŽ

V Sloveniji se dogodki prehitajo, soočanje med strankami vladne koalicije in opozicije pa se nadaljuje in poglablja. Resolucija, ki jo je proti vladi vložila Socialdemokratska stranka, češ da z zavlačevanjem pri sprejemanju proračuna za letošnje leto - zamuda je dolga eno leto - krši ustavo in onemogoča redno financiranje dejavnosti, organov in služb, ki jih financirajo iz državnega proračuna, kar povzroča krizo ali pa pogloblja težave na raznih področjih v Sloveniji, sicer ni uspela. Socialdemokratske poslance so namreč podprli samo njihovi kolegi iz strank SKD. Spricho obstoječega razmerja glasov - opozicija je zbrala samo 25 glasov, ker se ZLSD, ki se sicer tudi razglasa za opozicijsko stranko, resoluciji ni pridružil - je vlada premostila novo oviro v Državnem zboru ter tako lahko nadaljuje svojo politiko in delovanje.

Pravzaprav sta bili dve izredni zasedanji slovenskega parlamenta: najprej o obtožbi opozicije, predvsem socialdemokratov in SKD, da je vlada s svojo politiko oz. z dejavnostmi, ki jih ni izvedla, najbolj kriva, da Slovenija ni že v prvem krogu širitve postala članica zveze Nato. Takšna nazarja je vladna večina zavrnila,

sprejela pa je predlog socialdemokratskih poslancev, naj Slovenija oz. Ljubljana vložijo kandidaturu za organiziranje spomladanskega zasedanja Severnoatlantske skupščine maja 2000.

NASLEDNJIH 18 MESECEV ODLOČILNIH ZA SPREJEM V EZ IN NATO

Poslanci so na treh izrednih zasedanjih prejšnji četrtek, v petek in noč na soboto ter minuli ponedeljek bodisi naštel ali pa predlagali toliko tem ter bili tako kritični, kot bi bila država v popolni krizi in razkroju. Govor je bil od slabih cest v odročnih krajih na Štajerskem, pomanjkanja vode na nekaterih območjih, do "mafije", ki je doslej domnevno usmerjala posebne igre na srečo v Sloveniji, pomanjkanja sodnikov, kar povzroča, da posamezne zadeve bodisi zastarajo ali pa pridejo pred sodišča šele po petih ali več letih. Posebno je bilo poudarjeno, da Slovenija zamuja pri izvedbi pokojninske reforme, kar lahko postane velika ovira pri našem približevanju stalnem članstvu EZ. Poslanci iz opozicijskih vrst so brali kritične ugotovitve o stanju na raznih področjih, ki jih je v svojem dokumentu, znani Agendi 2000 zapisala Evropska komisija (vlada EZ), tisti iz vladnih strank pa so iz iste Agen-

de citirali ugodna mnenja in ocene Evropske komisije o stanju na drugih področjih v Sloveniji. Trditvam in dokazovanjem so sledili ugovori poslancev ali ministrov, novim oz. ponovljenim trditvam pa spet novi nagovori, kar je povzročilo, da je izredna seja Državnega zbora prejšnji petek trajala skoraj neprekinjeno 12 ur ter jo je predsednik dr. Janez Podobnik zaključil šele v soboto ob 4. uri jutraj. TV Slovenija je zasedanje neposredno prenašala in nemara so prav zato nekateri poslanci večkrat prihajali na govorniški oder, saj javni prenos nastopa vsakega poslanca pomeni tudi brezplačen in nemara tudi učinkovit stik z volivci.

Med poglavitnimi sklepi naj navedemo naslednje: Slovenija mora hitreje izvajati denacionalizacijo, saj je doslej rešenih komaj 35% vseh zahtev oz. primerov. Država se mora odločneje odpirati tujemu kapitalu in konkurenci, na kar je Kučana med obiskom v OZN opozoril tudi predsednik ZDA Bill Clinton. Evropski komisar Hans van den Broek pa je med zasedanjem Generalne skupščine OZN državnega sekretarja v zunanjem ministrstvu Iva Vajgla opozoril, da Slovenija prepočasno prilagaja svojo zakonodajo merilom in zahtevam EZ.

Predstavniki vlade so sprejeli zahtevo opozicije, da se mora Slovenija dobro pripraviti na sprejem v EZ in v zvezo Nato, saj bo naslednjih 18 mesecev odločilnih za sprejem v omenjeno mednarodno integracijo. Akcijo bo treba izvesti v naši državi in tudi v tujini v okviru nacionalne strategije, na kar je opozoril tudi novi zunanji minister dr. Boris Frlec. Novi šef slovenske diplomacije je še dejal, da bo v Državnem zboru iskal soglasje za najpomembnejše zunanje-politične pobude države, ne pa težil h konfrontaciji med strankami.

PREDSEDNIŠKE VOLITVE

Kar zadeva kandidate za bližnje volitve novega predsednika države, ni veliko novega. Kučan ostaja edini zanesljivi kandidat, drugih bolj znanih imen pa ni. Dr. Anton Stres, ki ga je nekdo predlagal za predsedniškega kandidata, je odločno zavrnil pobudo. Dejal je, da "bi bilo nepojmljivo za normalno demokratično državo, če bi za mesto državnega poglavarja moral kandidirati teolog. Menil je, da gre pri tem predlogu predvsem za zadrego strank opozicije, ki se ne morejo sporazumeti o skupnem kandidatu za položaj predsednika Slovenije." Morda pa se bo med kandidati pojavilo vsaj eno bolj znano ime. To naj bi bil Tone Peršak, predsednik Demokratske stranke.

DOBRODELNI PROJEKT PODJETJA FOTO FANTASY ZA OTROKE

MARJANA REMIAŠ

Foto Fantasy podjetje, ki v svojih poslovalnicah v Novi Gorici, Ajdovščini, Postojni in Sežani opravlja fotografske storitve, je v letošnjem letu pričelo z novo pobudo, novo akcijo. Poimenovali so jo *Foto krožek Fantasy* v vsako šolo in k njej z dopisom vzpodbudili nad trideset goriških, tolimskih, postojnskih, ajdovskih in sežanskih osnovnih šol. Šolam, ki so se pismeno odzvale na razpis, bodo ponudili in podarili fotoaparate ter ves potreben fotografski material za začetek delovanja krožka. Občasno bodo poskrbeli tudi za predavanje iz teorije fotografije ter med osnovnošolce poslali svoje strokovno podkovane sodelavce. Otroške fotografije, ki bodo v krožkih nastajale, bodo razstavili na veliki pregledni razstavi v No-

vi Gorici 11. marca prihodnje leto ob odprtju njihovih novih poslovnih prostorov v Poslovnem centru HST.

Prva predaja fotoaparata bo v četrtek, 2. t.m., na Osnovni šoli Čepovan, ki je prva potrdila sodelovanje. V letošnjem letu bodo tako obdarili devet ali deset šol in ustanovili prav toliko foto krožkov. Z njimi bodo razgibali sicer pestro ponudbo izven šolskih dejavnosti, saj opažajo, da je v zadnjih desetletjih prav fotografija stagnirala. Zanimanje zanjo pa je, to sodijo po odzivu šol, veliko.

Akcijo so pri Foto Fantasy zastavili tudi medijsko, saj je zanimiva: če se bo pokazalo, da je tudi odmevna, bodo z njo v prihodnjem letu bržkone nadaljevali.

20 LET AMATERSKEGA GLEDALIŠKEGA ODR

Amatersko gledališki oder (AMO), ki deluje v sklopu Primorskega dramskega gledališča, je s svojo dejavnostjo pričel mlade navduševati pred 20 leti. Od tedaj se vanj prostovoljno vključujejo mladi iz novogoriških in okoliških osnovnih šol; največ dosedanjih članov AMO je bilo iz gimnazijskih vrst.

Vsakoletne premiere, ponovitve, gostovanja med mladimi v Sloveniji in zamejstvu, nad sto članov ter preko deset tisoč gledalcev je bera, s katero se lahko pohvalijo člani AMO ob svoji 20-letnici. To so člani, ki jih z vpeljano, a spretno roko že 20 let vodi, bodri, uči in osrečuje režiser Emil Aberšek. Dvajsetletnico so proslavili s krajšo kulturno, predvsem pa zabavno slovesnostjo, ki je potekala pretekli teden na velikem odru Primorskega dramskega gledališča. Na njej so poleg članov AMO nastopili člani Mladinskega pihalnega orkestra pod vodstvom Črtomira Nanuta, ki deluje v sklopu Glasbenega društva Nova iz Nove Gorice, plesalke in plesalci Plesnega kluba Urška iz Nove Gorice ter Janez Bončina-Benč, ki je iz Ljubljane v Novo Gorico prišel v spremstvu Janeza Zmazka-Zana, nekdanjega ustanovitelja in člana skupine Don Mentony. Veselico, ki jo je z besedo in glasbenimi vložki odlično povezala novinarica in ljubiteljica glasbe ter mladih Zdenka Tomulič, so mladi gledališčniki obarvali dobrodelno. Izkupiček koncerta, na katerem se je zbralo čedno število poslušalcev, gre namreč mlademu, a že uveljavljenemu Gregorju Braliču za nakup nove pozavne. Odlično humanitarno zamisel mladih so pozdravili: Bojan Bratina, ravnatelj Srednje šole iz Nove Gorice, Ivanka Drnovšek, direktorica Centra za socialno delo, in novogoriška županja Tatjana Špacapan, ki

je prevzela pokroviteljstvo nad dobrodelnim projektom. Z njim bo Gregor Bralič prišel do nove pozavne in tako izsajal svoje glasbene sanje. Nova Gorica in z njo mladinski oder pa sta pred novo potjo humanitarnosti; če je prava (in to gotovo je), bo premaknila meščane.

MR

13

ČETRTEK
2. OKTOBRA
1997

MED BLIŽNJIM OBISKOM DIREKTORJA ARHIVA SLOVENIJE V ZRJ

MORDA PREGLED GRADIVA O TIGRU OZ. O NARODNOOBRAMBEM IN PROTIFAŠISTIČNEM GIBANJU NA PRIMORSKEM

Na Primorskem še prireajo slovesnosti, simpozije, zborovanja, srečanja zgodovinarjev in znanstvenikov ter druge oblike praznovanja 50. obletnice združitve tega območja z matično domovino. Toda veliko resnic in dejstev, ki imajo slovenske in tudi mednarodne razsežnosti, bodisi površno in enostransko obravnavajo ali pa jih sploh ne omenjajo.

O organizaciji TIGR npr. slovenska javnost ve malo, še manj pa o njenih voditeljih, ki so skupaj s krščansko-socialno organizacijo ter z duhovniki v okviru Zbora svečnikov sv. Pavla navdihovali, organizirali in usmerjali narodnoobrambni in protifašistični boj na Primorskem. Novim oblastem v Jugoslaviji oz. v Sloveniji so bili voditelji TIGR sumljivi in jim nikoli niso zaupali predvsem zato, ker so pri pridobivanju zaveznikov in iskanju pomoči za boj proti fašizmu na Primorskem vzpostavili in vzdrževali tudi stike z zahodnimi državami, zlasti s Francijo in Anglijo, ter z njihovimi posebnimi službami, ki so delovale v okviru veleposlaništev omenjenih držav v Zagrebu in Beogradu.

Usode, življenjske poti in preizkušnje voditeljev TIGR še niso in nemara tudi nikoli ne bodo raziskane in pojasnjene. Pri svojem delovanju so morali biti skrajno previdni, o njem niso govorili ali pisali. Veliko priložnostnih zapisov Alberta Rejca, Zorka Jelinčiča, prof. Ivana Rudolfa in drugih voditeljev TIGR so bodisi sami uničili, ker so zanje pomenili veliko tveganje ali življenjsko nevarnost, ali pa so jih fašistične oblasti ob aretacijah sodelavcev zaplenile. To gradivo, ki je bilo zaplenjeno oz. odvzeto, leži v raznih arhivih ter je zgodovinarjem, tudi slovenskim, na voljo za preučevanje. Znano je, da je veliko gradiva iz tamkajšnjih virov zbrala, preučila in objavila v svojih novejših knjigah zgodovinar dr. Milica Kacin-Wohinz. Veliko gradiva o organizaciji TIGR pa hranijo tudi v raznih beograjskih arhivih. Šlo naj bi zlasti za razne dokumente, ki jih hranijo v arhivu notranjega ministrstva nekdanje kraljevine Jugoslavije, v arhivu obrambnega ministrstva nekdanje kraljeve vlade, arhivu Generalštaba kraljevine Jugoslavije in tudi v Arhivu Zvezne republike Jugoslavije. Del dokumentov o organiza-

ciji TIGR in sploh o protifašističnem in narodnoobrambnem gibanju na Primorskem pa je menda vlada nekdanje kraljevine Jugoslavije po kapitulaciji države aprila leta 1941 in pred umikom v tujino uničila.

O pridobivanju doslej neznanega gradiva in virov o TIGRU, krščansko-socialnem gibanju in o Zboru svečnikov sv. Pavla, je v intervjuju posebej za Novi glas in Radio Trst A pred nekaj dnevi med obiskom v Novi Gorici govoril Vladimir Žumer, direktor Arhiva Slovenije. Dejal je, da se bo 17. oktobra v Beogradu sestal z direktorjem Arhiva Jugoslavije Jovanom Popovićem, da bi se morda sporazumela o vrnitvi oz. pridobitvi raznih arhivov sedanje ZRJ, ki so pomembni za Slovenijo, saj se nanašajo na našo državo. "Med obiskom in pogovori v Beogradu bom tudi zahteval izvornike, kopije ali v začetku vsaj pregled vseh dokumentov, ki jih posedujejo Arhiv Jugoslavije in drugi arhivi njihove države, ter se nanašajo na narodnoobrambno in protifašistično organizacijo TIGR ter sploh na narodnoobrambno in protifašistično gibanje na Primorskem", je zagotovil Vla-

dimir Žumer. Ob tem omenjamo, da imajo kakšne zapise in druge dokumente o omenjenem obdobju na Primorskem nemara tudi posamezniki. Nekaj jih bo v svoji zajetni knjigi, ki bo kmalu izšla pri Mladinski knjigi v Ljubljani ter bo obravnavala delovanje TIGR na Krasu in v Vipavski dolini, objavila prof. Mira Venčič iz Šempetra pri Novi Gorici. V delu bo posebno poglavje namenjeno narodnemu in protifašističnemu delovanju tigrovca prof. Ivana Rudolfa. Med raznimi viri, ki se nanašajo na delovanje TIGR in drugih oblik odpora proti fašizmu in boja za obstanek Slovencev v naših krajih, je tudi zajeten dosje, ki ga menda hrani notranje ministrstvo v Ljubljani ter je zdaj na voljo za preučevanje. Še zmeraj pa niso odkrili arhiva TIGR, ki so ga tik pred začetkom druge svetovne vojne v železnem zaboju zakopali na vrtu Kosovelove ulice št. 11 v Ljubljani. V njem pa je bil menda le po en izvod raznih dokumentov in listin o delovanju TIGR. Po drugi vojni je tajna politična policija arhiv odkrila, ga izkopala in je izginil. Morda ga bodo kdaj odkrili.

M.

NOVA GORICA IMA NAD 20 TISOČ PREBIVALCEV

Po podatkih, ki so bili navedeni na drugem delu Mednarodne konference o Pariški mirovni pogodbi, novi jugoslovansko (zdaj) slovensko-italijanski meji in priključitvi Primorske Sloveniji, ki je v soboto potekal v Novi Gorici, ima to mesto ob meji z Italijo zdaj okrog 20.300 prebivalcev. Podatek sicer navajamo s pridržki, ker različni organi navajajo različne podatke, ki se izključujejo. Neskladja nastajajo zaradi tega, ker Nova Gorica nima uradnične zasnove, zaradi česar uradno ni znano, kakšna je velikost in kje so upravne meje mesta. Kot zanimivost omenjamo, da glasilo novogoriške gimnazije, ki ga izdajajo v raznih jezikih (tudi v italijanščini), v svoji zadnji številki trdi, da ima Nova Gorica približno 18.000 prebivalcev. Ko je udeležencem Mednarodne konference podžupan Mestne občine Dragan Valenčič podrobneje predstavil Novo Gorico, je tudi dejal, "da je mesto pomembno upravno in gospodarsko središče zahodne Slovenije z bogato razvejano mrežo osnovnih in srednjih šol, z razvitim sistemom zdravstva, kulturnih ustanov in ustreznih infrastrukture, je tudi sedež pomembnih ustanov. Nova Gorica ima ambicijo postati univerzitetno središče; eden prvih uspehov pri tem je že ustanovitev Mednarodne fakultete za znanost in tehnologijo o okolju." - M.

BOM GRMOVJE POSEKAL, TRAVICO POŽEL...

OPENSKI POSVET O ZARAŠČANJU KRAŠKE GMAJNE

Problem zaraščanja je star, kot je staro človekovo poseganje v naravo. Ko človek ne obdeluje, kosi ali pase neke površine, se ta postopoma z leti spet zarase in podivja. Temu problemu so skušali najti odgovor na mednarodnem posvetu, ki je bil minulo soboto v Prosvetnem domu na Opčinah in sta ga priredili Deželno ravnateljstvo za okolje ter Tržaški oddelke Svetovnega sklada za naravo WWF. Naslov posveta pa je bil *Kraška gmajna - stičišče med naravo, kulturo in gospodarstvom*.

Posvet je uvedel deželni odbornik za okolje Mario Puigatti, ki je uvodoma menil, da je treba problem ohranjanja kraške gmajne uokviriti v uredniševanje Kraškega parka. Retorično se je spraševal, ali je treba gmajno res zaščititi, oz. kako naj pride do dejanske zaščite te značilne kraške pokrajine. Strokovna predavanja so bila razdeljena nekako na dva sklopa. Po eni strani so botaniki prof. Livio Polidini s tržaške univerze, ekolog Elvio Toselli z goriškega središča za teoretično in uporabno ekologijo, Fabio Perco s favniščne laboratorija iz Vidma, Aldo Cavani s tržaškega pokrajinskega nadzorništva deželne ustanove za gozdove in predsednik tržaškega konzorcija čebelarjev Livio Dorigo govorili predvsem o kraški gmajni kot prostoru, kjer se ohranjajo in obnavljajo biološke različnosti tega prostora in kako na razumne načine ohranja-

mo to genetsko bogastvo. Izkušnje v Sloveniji so posredovali Mitja Kaligarič z univerze v Mariboru, ki je govoril o stanju pašnikov na istrskem krasu in še zlasti v Čičariji, ter Mirjam Gorkič in Stane Peterlin, prva z inštituta za varstvo kulturne dediščine in naravnega okolja v Novi Gorici, drugi pa z ministrstva za okolje, ki sta pripravila predavanje o tem, ali je mogoče s pašništvom ohraniti biološko raznolikost na kraških gmajnah. S podatki, ki sta jih zbrala na Vremščici, sta potrdila stališča tudi drugih predavateljev, da sama paša ne more zadovoljivo rešiti problema ohranjanja botanične raznolikosti travnikov. Potrebni so globalni posegi, ki morajo vključevati tudi košnjo oz. čiščenje grmovja in sekanje večjih dreves, če predstavljajo jedro ponovne pogozditve.

Edino negovana travnata površina, pašnik ali travnik ohrani veliko raznolikost v rastlinstvu, drugače pa se v nekaj letih razmere tako spremenijo, da se izgubi tudi velika večina trav, zelišč in rož. Avstrijski izvedenec Jürgen Thum je govoril o izkušnjah na Gornjem Štajerskem in poudaril, da je človekovo poseganje v naravo bistvenega pomena za urejenost okolja. To je bila tudi misel, ki jo je izrazil predsednik pokrajinske federacije Zveze neposrednih obdelovalcev Nevo Radovič, ki je govoril o socio-kulturnih vidikih kmečkega turizma. V tem smislu je poudaril, da igra kraški kmetovalec odločilno vlogo za ohranitev urejenega in zanimivega okolja in da je zato bistvenega pomena, da sta kmetu na krasu omogočeni življenje in delo. Kmečki turizem naj bi bistveno prispeval k dopolnilnemu dohodku kmetov. Poudaril pa je, da kraške vaške srenje, ki so lastnice obsežnih površin, lahko opravijo pomembno delo pri ohranjanju in ovrednotenju kraške gmajne.

Tema posveta je bila dejansko zanimiva in to je pokazalo tudi številno občinstvo, ki se je zbralo v dvorani. Prav je, da se o teh temah govori z odgovornostjo; zato gre obžalovati, da so bile nekatere slovenske komponente, ki bi sicer lahko posegle v razpravo, tokrat odsotne.

V GORIŠKIH BRDIH

LETOŠNJA VINA BODO NAJBOLJŠA V ZADNJIH PETDESETIH LETIH

Toplo in sončno vreme, ki je nenavadno za ta letni čas, je ugodno vplivalo na grozdje, namenjeno predelavi v vino. Zaradi visokih stopenj sladkorja in pravilnega razmerja med njim in kislinami strokovnjaki napovedujejo, da bodo vina letošnjega letnika izredno dobre kakovosti. Take napovedi oz. prepričanja izhajajo iz vseh vinogradnih območij na Primorskem, pa tudi od slovenskih vingradnikov oz. vinarjev na območju Števerjana in iz drugih krajev, kjer gojijo vinsko trto.

Direktor Kmetijske zadruge Goriška Brda, ki ima veliko vinskih klet na Dobrovem, ing. David Valentinčič, zatrjuje, da bo letošnji vinski pridelek na njihovem območju po kakovosti najboljši v zadnjih petdesetih letih. V kleti, ki je ena največjih v Sloveniji (druga tako velika in sodobna vinska klet je v Vipavi), bodo letos

naredili od 6 do 10 milijonov litrov raznih vin. Razvoj vinogradništva in vinarstva je v Goriških Brdih tako hiter oz. intenziven, da je že pričelo primanjkovati površin za nove vinograde. Ta razvoj v veliki meri spodbujajo tudi zasebniki, predvsem z območja Medane, Cegla in Plešivega.

V Goriških Brdih so na seji občinskega sveta razpravljali o težnjah posameznikov, da bi posekali majhne gozdove, ki krasijo briške griče in vasi, na tako pridobljenih zemljiščih pa bi posadili nove vinske trte. Občinski svet takih predlogov ni sprejel oz. jih je odločno zavrnil. Spreminjanje narave bi bilo namreč škodljivo za obstoječa ravnovesja v okolju. Novi vinogradi pač ne bi mogli odtehtati škode, ki bi nastala s posekom gozdičev, ki so okras in naravna značilnost Goriških Brd. M.

PRI ZALOŽBI MLADINSKA KNJIGA

TURISTIČNA AVTOKARTA SLOVENIJE

V letošnjem letu je ljubljanska Založba Mladinska knjiga poskrbela za izdajo številnih priročnikov in bogato ilustriranih vodnikov držav, kot sta npr. Italija in Francija, ter nekaterih pomembnejših evropskih mest, kot sta na primer London in Pariz...

V omenjenih delih imamo možnost spoznati določeno deželo ali mesto. Svetovnemu popotniku je tako omogočeno odkrivanje številnih vznemirljivih evropskih dežel in mest, v katerih nismo samo turisti, poslovneži, temveč postanemo pravi popotniki ter raziskovalci. S pomočjo številnih zemljevidov, informacij v sliki in besedi ter praktičnih nasvetov se lahko poglobimo v preteklost in sedanost mest in držav, ki jih prikazujejo.

Poleg omenjenih del svetovnih popotnikov (Italija, Francija, Pariz, London) nas je Založba Mladinska knjiga osrečila tudi z najnovejšo turistično avtokarto Slovenije v merilu 1 proti 300.000. Razumljivo je, da so poleg Slovenije na njenem obrobju zajete še njene sosednje pokrajine Italije, Avstrije, Madžarske in Hrvaške. Le pri razmejitvi Tržaškega zaliva, to je mejne črte med Slovenijo in Italijo ter Slovenijo in Hrvaško, se založnik ni hotel spuščati v odprta vprašanja Piranskega zaliva, to je morske meje med Portorožem in Savudrijo.

Na hrbtni strani zemljevida Slovenije so tlorisi nekaterih slovenskih mest, in sicer Ljubljane, Kopra, Maribora, Celja in Kranja ter spodnjega dela istrskega polotoka. S pomočjo abecedne preglednice mest, krajev in pokrajin v Sloveniji pa bomo lahko hitro našli zaželene kraje.

Z naložbo izredno dobro sodeluje kartografski oddelke Geodetskega zavoda Slovenije, ki je na tem področju vzor za tovrstna dela.

Z omenjenimi deli Založba MK prispeva k promociji Slovenije kakor tudi k promociji oziroma spoznavanju nekaterih evropskih mest in držav. Zaradi praktičnosti izdanih del pa smo prepričani, da bodo po njih radi segali ne samo poslovneži, podjetniki, managerji in obrtniki, temveč tudi mlajši in starejši ljudje, ki želijo obogatiti lastno znanje ali se pripraviti na potovanja v tujino.

- GABRIJEL DEVETAK

V TEKU SO KORENITE GOSPODARSKE PREOSNOVE

MARKETING, RAZVOJ IN MEDNARODNO SODELOVANJE DRŽAV V TRANZICIJI (5)

GABRIJEL DEVETAK

SKLEPNE MISLI

Pri obravnavi marketinga, razvoja in mednarodnega sodelovanja držav v tranziciji je pomembno vlagati dovolj sredstev v strokovno izobraževanje ne samo na tehničnih področjih, ampak tudi na področju marketinga. Pri marketingu velja načelo o timske delu: zato bi morda na tem mestu citirali praktično marketinško triado "Dega", ki jo sestavljajo trije zaokroženi sklopi, in sicer:

- celoviti marketing,
- raziskave, razvoj in množična inventiva dejavnosti,
- interesi, motivacija in stimulacija.

Takrat, ko so vsi trije sklopi medsebojno povezani in enakomerno obremenjeni s pravočasno in objektivno stimulacijo vseh zaposlenih, lahko pričakujemo dobre poslovne rezultate tako na nivoju posameznega podjetja kakor tudi določene države v tranziciji,

v obratnem primeru sledi stagnacija gospodarstva in beg možganov v tujino. Na osnovi ankete slovenskih raziskovalcev z magistrskim ali doktorskim diplomom, ki je potekala v prvi polovici leta 1995 na podlagi skupne metodologije hkrati še v devetih drugih državah, vključenih v mednarodni projekt *Migration - Europe's Integration and the Labour Brain Drain*, je bilo ugotovljeno na vzorcu 1012 oseb, kar je skoraj tretjina vseh slovenskih raziskovalcev z magistrskim ali doktorskim diplomom, kateri so vzroki odliva - bega slovenskih raziskovalcev v obdobju 1988-94 v tujino. V tem obdobju je emigriralo 50 takih raziskovalcev (največ v času največje krize v Sloveniji - 1990-92). Omenjeno raziskavo je izvedel Inštitut za ekonomska raziskovanja v Ljubljani in pri odlivu v tujino za dalj kot eno leto je ugotovil in proučil več dejavnikov, ki vplivajo nanjo. Struktura anketirancev glede

na verjetnost odhoda v tujino za dalj kot eno leto je naslednja: odločeni migranti 7%, neodločeni migranti 69%, odločeni nemigranti 24%. To se je nanašalo na potencialno emigracijo raziskovalcev v 90. letih. Za daljše obdobje bi šli v tujino "dolgoročni" emigranti, to je 15%, "kratkoročni" emigranti pa v obsegu 75%, preostalih 10% pa predstavljajo "srednjeročni" emigranti, ki bi šli v tujino za obdobje od 4 do 5 let.

Države v tranziciji bodo postopno morale hitreje uvažati računalništvo, informatiko in neposredno trženje z elektronskimi mediji. Hitreje se bodo morale povezati preko interneta. Vse to je v industrijskih državah v polnem teku. Zato bo nujno potrebno, da države v tranziciji pospešujejo menjavo strokovnih kadrov oz. jih pošiljajo na specializacijo v tiste industrijske razvite države, ki so vodeče na omenjenih področjih.

KONEC

GORICA, OD 6. DO 9. NOVEMBRA

SEJEM TRSNIH CEPLJENK IN DREVESNIH SADIK VITE-POMA 97

FOTO BUMBACA

Goriška trgovinska zbornica in Sejemska podjetje sta sredi priprav na letošnji, osmo izvedbo sejma trsnihih cepljenk, ki se je pred štirimi leti obogatil tudi s ponudbo sadnih sadih. Letošnja izvedba bo od 6. do 9. novembra. Po razsežnosti je to najpomembnejši tovrstni sejem na evropski ravni in priložnost, da pristojni raziskovalni centri predstavijo najpomembnejše znanstveno-raziskovalne in tehnične novosti na tem področju.

Organizatorji so tudi sporočili, da bodo prirejali odslej ta sejem vsako drugo leto. Pomembna je tudi novost, da je prišlo do podpisa dogovora med Sejmsko ustanovo iz Verone in goriškim Sejmiščem, ki bo omogočal razstavljalcem na goriškem sej-

mu, da predstavijo svojo ponudbo tudi na novi sejmski ponudbi v Veroni, ki je dobila ime Vinograd&klet in jo bodo priredili od 17. do 21. aprila 1998 v okviru najpomembnejšega italijanskega vinskega sejma Vinitaly.

Ob letošnjem sejmu trsnihih cepljenk in drevesnih sadih v Gorici pa bodo priredili tudi dva zanimiva posveta. Prvi bo namenjen obravnavi zadrževanja v vinogradih. Drugemu pa so dali naslov *Vinogradništvo in vinarstvo v vzhodni Evropi: stvarnost in perspektive*. Gre za zanimivo temo, ki tudi izpričuje, da je sejmska ustanova v Gorici pozorna do korenitih sprememb, ki jih doživljajo vzhodnoevropske države tudi v kmetijstvu.

ROLKANJE

DAVID IN MATEJA BOGATEC TRETJA NA SVETU

Davidu dve bronasti medalji, Mateji pa ena. Pinzani (Mladina) 2.

V nemškem Gayerju pri Berlinu sta rolkarja kriškega športnega društva Mladina David in Mateja Bogatec (na slikah), zelo uspešno nastopila na svetovnem prvenstvu. Že prvi dan sta med mladinci osvojila bronasto odličje v patrolnem teku. Letošnje 3. mesto za Davida ni bistveno manj vredno od lanskega zlata med naraščalniki, ker je bil tokrat vključen v moštvo, v katerem so bili tudi dve leti starejši tekmeči. Isto velja za Matejo, ki je prvič nastopala na svetovnem prvenstvu, vodstvo državne reprezentance pa jo je postavilo v ekipo mladink, čeprav je Mateja še naraščalnica. Čeprav je nastopila v konkurenci starejših tekmeč, ji medalja ni ušla.

Trbižan Remigio Pinzani, ki tekmuje za kriško Mladino, je bil v zasedovalni vožnji odličan 2. v kategoriji master.

David Bogatec je v nedeljo osvojil še drugo bronasto odličje, tokrat z italijansko štafeto in tako komentiral svoje in sestrine nastope:

"Z Matejo sva se odrezala nad vsemi pričakovanji res zelo dobro in dosegla dobre rezultate."

Kakšni so bili tekmovalni pogoji?

Svetovno prvenstvo so Nemci zelo dobro organizirali, posebno če pomislimo, da je bilo na sporedu šele četrtič. Letos smo se rolkarji počutili res zelo dobro, tudi proge so bile zelo dobro urejene. Težave smo imeli le z vremenom, saj je precej mrzlo in smo tekmovali tudi v mraku, kar nam nedvomno ni pomagalo na tekmi.

- ERIK DOLHAR / STR. 16

KOŠARKA / INTERVJU

JAN BUDIN IGRA V 1. SLOVENSKI LIGI

22-letni, 197 cm visoki in 95 kg težki zamejski košarkar Jan Budin iz Saleže je od Kontovela pred leti najprej prestopil k tržaškemu prvoligašu Stefanelu, nato je igral pri Jadranu, lani pa se je preizkusil pri angleškem prvoligašu London Towers. Po vrnitvi domov se je odzval vabilu peterke slovenskih prvoligašev Kraškega zidarja iz Sežane, kjer je uspešno začel nastopati tako v slovenski A ligi kot v pokalnih tekmah (na sliki v novem dressu). Ostal pa je v bistvu doma, tako da nam ga ni bilo težko najti v Saležu med opoldanskim premorom in z njim prijateljsko pokramljati.

Kako to, da si odšel prav v Sežano in nisi pristopil k Jadranu ali v vrste kakega italijanskega prvoligaškega kluba?

Za Sežano sem se odločil predvsem zato, ker tam nastopajo v 1. ligi, v kateri imaš navadno največ možnosti, da se izkažeš in igraš na kvalitetnem nivoju. V Italiji verjetno ne bi imel takih možnosti, da bi igral na takem nivoju, kot igram zdaj. Prvo slovensko ligo bi lahko primerjali z italijansko B1, čeprav obstajajo nekatere razlike, ker je v tej ligi nekaj ekip, ki bi lahko igrale v italijanski A1 ali A2 ligi. Kvaliteta 1. slovenske lige je torej po mojem višja kot v Italiji. Drugič: Kraški zidar je domača ekipa, v kateri je večina igralcev iz Sežane, ki sem jih že poznal od mladih nog. Tudi tehničnega vodjo Hilarija Brezeca, očeta največjega talenta v ekipi Primoža, sem že nekaj časa poznal. Prav Brezec me je že pred leti snubil, da bi pristopil v njihove vrste. Poklical me je, povedal, da se zelo zanimajo zame, da skušajo pripraviti bolj domačo ekipo, takšno, na kakršno so bili navajeni, ko so še nastopali v nižjih jugoslovanskih ligah, povsem drugačno od lanske, v kateri so nastopali "kupljeni" igralci iz vse Slovenije. Jaz sem pa zanje delno domač, saj sem iz Saleže. S ponudbo so me enostavno navdušili in sem jo z veseljem sprejel.

Kako pa so te pravzaprav sprejeli v Sežani, kjer vsekakor igraš kot tujec?

Igralci so me sprejeli zelo dobro, predvsem ker sem večino izmed njih že poznal.

Takoj so me sprejeli, kot da bi bil eden izmed njih, verjetno tudi zato, ker so vsi zelo mladi, saj sem jaz tretji najstarejši v ekipi (pri 22 letih, op.p.). Velikih razlik v letih sploh ni, saj smo vsi stari približno 20 let. Kar se pa občinstva tiče, moram povedati, da za letos nastopam kot tujec, ker naj bi se "Bosmanov zakon" šele prihodnje leto raztegnil na države, ki niso članice EZ. Ko smo v prvem prvenstvenem kolu doma premagali Polzelo (Jan je bil takrat z 21 točkami med najboljšimi strelci srečanja, op.p.), se je že zdelo, da smo vsi pravi heroji: po Sežani so nas vsi pozdravljali, ko so hodili mimo nas. To domače vzdušje mi je zelo všeč!

Pri Jadranu te letos še kako pogrešajo. Nisi imel nobenega dvoma, da bi raje igral v Sežani kot pri Jadranu?

Če sem iskren, moram povedati, da je moja odločitev padla predvsem iz ekonomskih razlogov ter iz košarkarskih ambicij. Sem mlad in mi ni isto igrati doma v prvi ali tretji ligi. Vedno pa sem doma, če sem v zamejstvu ali v Sloveniji, saj zdaj kot zdaj ne občutim nobene razlike. To pa je že drug aspekt mojega položaja. Pri Jadranu sem navezan tako na vodstvo kot na igralce. Upam, da mi ne bodo zamerili, da se nisem odločil zanje. Kdor pa bi mi zameril, ne vem, kako bi se sam obnašal, ko bi bil na mojem mestu. Predstavljam si, da bom k Jadranu nekega dne še lahko pristopil, seveda če bo takrat še obstajal. Prej pa bi se želel pomeriti na višjem nivoju, saj menim, da je moj nivo igre višji, kot je lahko v italijanski C1 ligi. Kar se pa srca in domotožja tiče, lahko rečem, da sem to potešil prav s tem, da sem šel igrati v Sežano, tako da sem v bistvu ostal doma.

ED

DOMAČA KOŠARKA

JADRAN NI IGRAL, KONTOVELU MEMORIAL STARC

Izjave playmakerja Oberdana in predsednikov Kafola in Bogatca.

Združena ekipa Jadra-NTKB bi bila morala v soboto začeti s prvenstvenimi naporji v C1 ligi. Jadran pa v Sacileju ni igral. Playmaker Dean Oberdan nam je pojasnil: "Prvega kola nismo odigrali, ker so se naši nasprotniki iz Sacileja v zadnjem trenutku odpovedali prvenstvu. To pa nam je prišlo prav, saj na prvenstvo nismo še najboljše pripravljene, ker zaradi raznih obveznosti bolj malo treniramo skupaj in prisotnost na treningih ni nikoli stoodstotna. Upajmo, da bomo v tem tednu nadoknadili zamujeno in izpilili predvsem taktiko v obrambi in napadu." Kasneje je košarkarska zveza odločila, da bo v C1 ligi enostavno ena ekipa manj, tako da bo vsaka ekipa, ki bi bila morala igrati proti Sacileju, počivala.

Kaj pa si pri Jadranu pričakujejo od letošnjega prvenstva? Novi predsednik Stojan Kafol: "Po lanskim katastrofalni sezoni in odhodom treh standardnih igralcev si letos pričakujemo, da bomo odigrali dobro prvenstvo. Po lanskim finančnim problemih si je novi odbor zastavil za prvi cilj sanacijo finančnega stanja. Domenili smo se z Novo tržaško kreditno banko, ki nam je priskočila na pomoč (tehnični pokrovitelj Jadra je Eurosava, op.p.) in nam omogočila vpis v C1 ligo. Prišlo je tudi do spremembe odborniškega, trenerkega in igralskega kadra, s tem da je odstopil dolgoletni predsednik Vidoni. Po dveh letih se je vrnil trener Vatovec, ki je znan po resnem delu in tudi po dobrem poznavanju igralcev, tako da upamo, da bi po letošnji, prehodni sezoni, ko bi se tudi finančno okrepili, lahko prihodnje leto ciljali na višji položaj na lestvici. Za letošnje prvenstvo pa ne obljublamo ne napredovanja ne uvrstitve v končnico."

FOTO KROMA

Štiri naše članske ekipe, ki bodo letos nastopale v C2 in D ligi (Dom Rob Roy, Bor Radenska, Cicibona Preff. Maršich in Kontovel), so se konec tedna pomerile na memorialu Milan Starc, ki ga je športno društvo Kontovel priredilo v telovadnici pri Briščkih, da bi s tem počastilo spomin na svojega bivšega košarkarja, čigar življenjska pot se je tragično prekinila, ko mu je bilo šele 14 let. O turnirju nam je predsednik Kontovela Bogdan Bogatec povedal: "Turnir je spadal v sklop splošnih priprav na novo sezono, obenem pa se nam pri Kontovelu zdi pravilno, da se spomnimo tudi na našega preminulega fanta, ki ga je življenjska usoda žal vzela že pri 14 letih. Iz tehničnega vidika sem zelo zadovoljen, ker se je naša ekipa odrezala zelo dobro, kar upam, da se bo dogajalo tudi v bodoče."

Članski turnir je osvojil prav domači Kontovel, ki je v finalu presenetljivo premagal Bor Radensko z 81-68 (na sliki). Tretje mesto je šlo Ciciboni Preff. Maršich, ki je bila v malem finalu boljša od Goriškega Doma Rob Roy (80-74). Najboljši igralec turnirja je bil Kontovelov veteran Igor Čivardi, najboljši strelec pa Borovec Giacomini.

ED

TRIATLON

USPEH TEKMOVANJA V SESLJANU

164 tekmovalcev iz držav Alpe - Jadran se je odzvalo vabilu devinsko-nabrežinske občinske uprave in športnega društva Hapidea ter se udeležilo 1. triatlona "Sistiana bay". Dobro pripravljeni športniki so v hladnih vodah Sesljskega zaliva (19 stopinj) najprej preplavali 750 m, nakar so stopili na kolo in opravili 22 km krožne dirke po zahodnem Krasu. Ob vrnitvi v zaliv so pretekli še 5 km ob morju. Zmagovalca tako v moški kot v ženski konkurenci prihajata iz Veneta (De Faveri in Dogana), drugouvrščeni moški pa je bil slovenski prvak Damjan Žepič, ki je sicer branil barve organizatorjev društva Hapidea. Podžupanja in odbornica za šport, kulturo in šolstvo občine Devin - Nabrežina prof. Vera Tuta Ban, nam je o pomenu te nove pobude povedala: "To je bila letos nova pobuda, ki sem jo takoj sprejela z veseljem, ker se na ta način najprej podaljša sezona v Sesljan-

skem zalivu. Zdi se, da je zaliv vedno bolj privlačen za kulturne in športne prireditve. Potem pa je ta manifestacija nekaj zelo slikovitega, ker so plavanje v vodi, 22 km kolesarjenja in nazadnje še tek ob Zalivu nekaj zanimivega tudi za gledalce. Vpisanih je bilo tudi nekaj naših občanov, prišlo je veliko italijanskih športnikov, pa tudi iz bližnje Slovenije, Hrvaške in Avstrije. Menim, da je ta prireditev nekaj zelo zanimivega za naše področje, in upam, da jo bomo ponavljali."

AMATERSKI NOGOMET

PROMOCIJSKA LIGA: Trivignano - Juventina 1-1, San Luigi - Zarja/Gaja 3-2

1. AL: Vesna - Ruda 4-0, Sovodnje - Gonars 1-0

DEŽELNI POKAL: Moraro - Primorec 4-3 (izločen)

MEMORIAL "NAŠI FANTJE": 1. Domio, 2. Primorec 3. Breg B, 6. Breg A, 8. Primorje

ODBOJKA

ITALIJANSKI POKAL: moški: Imsa Kmečka banka - VBU 3-0, Cordenons - Koimpex 1-3; ženske: Koimpex - Castenetto 3-1

DEŽELNI POKAL: moški: Rigutti - Bor 2-1, Prevenire - Bor 2-0; Soča Unitekno - Val 0-2, Olympia CDR - Val 2-0, Acli Ronke - Soča Unitekno 1-2. Kvalificirana Olympia; ženske: Olympia - Val 2-0, Olympia - Torriana 2-1, Tor-

riana - Val 2-1; Bor - Sloga 2-0, Virtus - Sloga 2-0, Bor - Virtus 1-2. Kvalificirana Olympia in Bor.

NAMIZNI TENIS

ŽENSKA A2 LIGA: Tračin - Kras Corium 5-1

ŽENSKA C1 LIGA: Sar-meola - Kras 2-4

MOŠKA C2 LIGA: Kras - Azzurra GO 5-4

ŽENSKA C2 LIGA: Kras A - Selenia UD 3-2

ML. IGRE TREH DEŽEL

1. Slovenija; 2. F-Jk; 3. Koroška.

ŽENSKA ODBOJKA: 2. F-Jk (trener Čač, Valovki Ambrosi in Uršič)

NAMIZNI TENIS: ženske: 2. F-Jk (Stubelj); moški: 3. F-Jk (Simoneta)

DALJE STRAN 16

15

ČETRTEK
2. OKTOBRA
1997

KOLESARSTVO

REKORDEN MARATON PRIJATELJSTVA

Ljubljanski kolesarski klub Rog in lonjski KK Adria sta v nedeljo priredila že tradicionalni maraton prijateljstva od Ljubljane do Trsta oz. od Viča do Lonjerja (na sliki). Družabnega izleta se je udeležilo rekordnih 350 tekmovalcev iz Italije in Slovenije. Končna zmaga (čeprav v tem primeru sploh ni poglobitnega pomena) je pripadla ekipi Rog Radenska, ki je bila boljša od lonjske Adrie. Vodja tekmovanja je bila mlada Jana Pečar, hči duše lonjskega društva Radivoja, ki je lahko sedaj ponosen, da ima tako energično naslednico.

PREJELI SMO IN OBJAVLJAMO

OB POJAVU "LADY DI" IN NE SAMO

SMRT VZNEMIRJA...

Ob smrti princeze Diane se človek vpraša, ali ni bil pristop do tega dogodka povsem v nasprotju s tistim, ki smo ga dolžni preminulim in ki naj bi bil le - spoštljiv, občuten, za- držan - molk. Množično žalovanje in skoraj nekrščanska oblika svečanosti njenega pogreba, tako kot obrekovanje njenega spomina sta si v nasprotju, vendar oba neprimer- na načina vedenja ob smrti človeškega bitja, ki je seveda, človeško, imelo dobre in slabe lastnosti. Množično poveljevanje njenega spomina, tako kot pretirano čiščenje znanih osebnosti, javnih ali političnih predstavnikov, naj bi nadomestilo človeško iskanje in potrebo po vsemogočnosti, neskončnosti, duhovnosti, z eno besedo, smisla našemu življenju, značilnosti, ki je človeku prirojena in jo mora človek na neki način poznanjiti, npr. tako, da izkazuje nekomu svojo vdanost in čast. Človek se mora stalno primerjati, istovetiti, sklicevati na neki model, ki je večji, mogočnejši, ki ima do- ločene vrline, ki je boljši od nas. Če je ta model drugim v zgled in moralno koristen, je tudi prav, da mu sledimo. Če ta model ni nosilec pozitivnega sporočila, ni niti vreden našega čiščenja. Že večkrat se je tak človeški model izkazal za nevrednega, ker je seveda v človeški naravi, da se tako težko odreče samoljubju, časti-

ZAKAJ "ZGORNJE POADIŽJE" IN NE "JUŽNI TIROL"?

V slovenskih poročilih Radia Trst sem pred dnevi spet ugotovil, da naši časnikarji za Južni Tirol uporabljajo izraz Zgornje Poadižje ali samo Poadižje, ki naj bi bil prevod italijanske skovanke Alto Adige. Pri tem izrazu, ki je nastal v skladu s fašistično raznarodovalno politiko, vztrajajo, četudi je starosta italijanskih časnikarjev Indro Montanelli pred nekaj dnevi v svoji stalni rubriki v dnevniku Corriere della sera spet pojasnil, zakaj redno piše le o Južnem Tirolu (Sudtirolo) in nikdar o Zgornjem Poadižju (Alto Adige).

Kot se spominjam iz pripovedovanja svojega starega očeta, je ta vedno govoril, da se je kot avstrijski vojak boril na Tirolskem oziroma v "Tirolu".

Zakaj naši časnikarji govorijo o Poadižju? Je to povr- šnost ali še kaj hujšega?

- ANTON FURLAN, TRST

V Ljubljani koncert za pomoč zasvojenim

"UP" Društvo za pomoč zasvojenim in svojem s sedežem v Ljubljani ne more uresničiti zastavljenega programa, t.j. pomagati zasvojenim pri odločitvi za zdravljenje, pri zdravljenju in ponovni vključitvi v družbo, s

hlepnosti. Človek je pretirano poveljeval človeka, ko se je oddaljil od Boga. Zlato tele je večkrat zaživel v človeški zgodovini. Ali lahko vsiljene, umetne, laične proslave nadomestijo Božič, Veliko noč? Mogoče zadošča oblika, ne smisel. Zakaj sta socializem in vera nesklepčna? Saj vera ureja duhovno življenje.

Vendar je bil Kocbek najprej "vizionaren"... Naneslo je, da socializem sloni na materializmu. "Teologija je antropologija", pravi Feuerbach; "Bog človeka odtuja", pravi Marx. Ko človek zanika Boga, potrebuje novih bogov: človek-bog ali denar-bog sta edini izbiri. Ali ne človek-bog, denar-bog odtujata človeka? Revolucionarji so nastali, dali svoj delež zgodovini (večkrat krvavega) in odšli. Taki ljudje ostanejo živi v spominu za dobo nekaj generacij in so predvsem simbol najstniškega revolucionarnega zanosa. Bog je in ostane sodoben pri vsaki generaciji, spremlja vsako zgodovinsko dobo.

Blondel pravi, da ne uspe človeku zadovoljiti vseh svojih teženj in hrepenenj v stvarnem svetu, ker ne privedejo vsi naši načrti do zaželenih rezultatov; vsa dejanja, ki jih človek uresniči, ga pustijo še vedno nezadovoljnega, mu ne dajo zadostne uteh. Človek je vedno nepotešen, da usmeri svoj pogled v neskončnost. Skok iz stvarnega sveta v nadnaravni svet je nujen.

Celo na verski ljudski kult do verskih osebnosti gleda Cerkev previdno. Verska romanja, relikvije, srečenosni spominki niso primarnega pomena, če ni poleg vsega tega človek globoko prepričan, da je predvsem Enemu dolžan vdanost in čast, nič in nihče ne sme zasenčiti Njegove vsemogočnosti. Take oblike verskega čiščenja so le otipljivi izrazi naše vdanosti Bogu, ko se nam Bog zdi neotipljivi deus absconditus. In človeška narava je zmes materije in duha, da se ne more odpovedati vidnim, otipljivim, simbolističnim znamenjem vere.

Naj navedem primer naraščajočega ljudskega kulta do očeta Pija v italijanskem okolju, ki se ne ujema s pospešenim postopkom njegove kanonizacije. Oče Pij je seveda oddaljen nekaj svetlobnih let od princeze Diane, poleg tega mu ljudje pripisujejo tavnaturško moč. Prav to je privedlo do takega množičnega čiščenja. Vendar, če prosim nekoga, da me ozdravi ali, da sem prepričana, da me je ozdravil, sem bliže praznovernemu vraževerstvu kot pa krščanstvu. V zvezi s tem človekom pa smo

sredstvi, ki jih nakazuje država. Društvo zato organizira 5. oktobra, ob 20. uri dobrodelni koncert *Odprimo vrata upanju* v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani. Nastopili bodo vrhunski glasbeni poudarjalci, pesniki, plesalci in ljudje dobre volje, ki želijo ponuditi

slišali kard. Toninija izreči pomisleke glede njegove kanonizacije, ko pravi, da imamo ljudje o svetnikih določeno podobo, saj odraža obraz svetnikov radost, ki premaga in pozabi kakršnokoli trpljenje.

V prvem odstavku pišem, da je bila Diana deležna tudi nespoštljivih kritik, ki smo jih brali v nekem italijanskem tedniku; nedavno so jo ozmerjali na koncertu lahke glasbe. Pripisati Diani vzdevek "ena in tri osebe" žali ne samo njen spomin, ampak tudi krščansko vero; do vere, ne samo krščanske, mora biti spoštljiv tudi neveren človek. Mrtve pa moramo spoštovati, že ker so mrtvi, ali vsaj se jih ne dotikati in o- pustiti vsako moraliziranje.

Moralni problem in problem smrti bosta vedno razdvajala vernike od nevernikov. Število gledalcev Dianinega pogreba je presseglo število gledalcev njene poroke. Že to dokazuje, da je smrt še vedno tista, ki človeka najbolj vznemirja; seveda toliko bolj, če pokosi mlado, lepo, tragično preminulo princeso. Smrt je največja neznanka človeštva. Človek si le misli, da je vsemogočen gospodar in urejevalec sveta. Pride starka smrt in vsemogočnost uplahne. Kako reši človek problem smrti? Ker je ta problem nerešljiv, skuša človek oddaljiti misel na smrt, mrtve spraviti v pozabo. Smrt pa je naša neločljiva, zvesta, nevidna senca, lahko se je o- tresemo, kolikor želimo, ona ne upošteva naših načrtov. Človek je priča umiranja in smrti drugih, drugi bodo priče našega umiranja in smrti. Bi nam bilo prav, ko bi nas še po naši smrti obrekovali? Sleherni človek vsaj toliko ljubi samega sebe, da mu ni vseeno, kaj bo po njegovi smrti. Veran, tako kot neveren človek, je vsaj enkrat v svojem življenju pomislil na smrt in izrazil svoje mnenje in želje, vsaj tiste, ki se tičejo njegovih posmrtnih ostankov. Neveren človek želi, da bi vsaj spomin nanj ostal.

Za nevernike je morala prirojena, zadostna in odvisna od kraja, kjer je človek odrasla. Zaradi tega so nekristjani prepričani, da človek ne potrebuje nikakršnega dodatnega moralnega zakona, ki nam ga religije, v našem primeru krščanska vera z razodetjem, posredujejo. Krščanska vera je vnesla novo pojmovanje ljubezni, ki je bilo starim Grkom tuje, t.j. pojmovanje nesebične ljubezni, ljubezni, ki zadošča sama sebi, ki je sama sebi plačilo. Ali je taka ljubezen primerna le neumnežem, idealistom? Ali je današnji svet ne potrebuje? Ali je ljubezen človeku prirojena? Današnji svet tega ne kaže.

Mogoče pozablja človeštvo na osnovne resnice.

- Marija MILIČ BUZZAI

roko človeku, ki je klonil pod življenjskim bremenom. S sodelovanjem bodo pokazali globoko razumevanje problema zasvojenosti, približali krutost vsakdana in odprli vrata upanju vsem, ki želijo prestopiti ta prag. Izkupek koncerta bo v celoti namenjen pomoči zasvojenim.

DAVID IN MATEJA BOGATEC
TRETJA NA SVETU

Kakšna pa je bila konkurenca?

Konkurenca je bila, posebno med mladinci, zelo ostra, kar sem lahko spoznal že drugi dan tekmovalni med prologom na kronometer, ko sem bil na koncu 17. s kar 50 sekundami zaostanka za zmagovalcem. Tedaj sem že mislil, da je moja forma za nič. V drugem, zasledovalnem delu tekmovalja, pa mi je šlo bolje, saj sem kljub ostri konkurenci pristal na 8. mestu, 10 sekund za zmagovalcem.

Ali ostali člani italijanske reprezentance sploh vedo, da si Slovenec?

Moje društvo, kriška Mladina, je že vrsto let v samem državnem vrhu te športne panoge, tako da ostali že vedo, da pripadamo slovenski manjšini v Trstu in da govorimo drug jezik. V reprezentanci se z ostalimi poznamo že vrsto let. Lahko rečem, da so me dobro sprejeli in da me spoštujejo, tako da vlada pravo prijateljsko vzdušje. Kot zanimivost naj povem, da me večkrat enačijo s sicilskimi člani reprezentance, kajti tudi njih ne razumejo, ko se pogovarjajo med sabo.

Kaže, da si dobil v družini močno konkurenco v svoji sestri Mateji. Kako ocenjuješ njene nastope?

Mateja nastopa šele prvo leto v kategoriji najmlajših, se pravi, da je še zelo mlada, saj ima pred sabo še nekaj let v tej kategoriji. Kljub temu pa je na svetovnem prvenstvu nastopila zelo dobro, saj je bila med posameznicami 16., medtem ko je v patrolnem teku osvojila bronasto kolajno, kar je res izvrsten dosežek, ki so ga tudi starejši člani reprezentance ocenili kot zelo pozitivnega.

Mateja, glede na to, da sta sestra in brat, si verjetno tudi pomagata...

Seveda, saj večkrat trenirava skupaj.

Kako si sploh začela s to nenavadno športno panogo?

Začela sem pravzaprav zato, ker se je z rokanjem, najprej "za hec", začel ukvarjati oče, nato pa resneje še brat.

Kateri nastopi vas še čakajo pred zimo?

Rolkarska sezona se sedaj končuje, saj smo že odpravili italijanski pokal in prvenstvo, evropski pokal in prvenstvo ter svetovni pokal in prvenstvo, tako da nam sedaj ostaja še 5. preizkušnja za Grand Prix v Feltrah. Pomerili se bomo v sprintu, tako da si od te tekme obetam dober rezultat. Po tej preizkušnji pa se bomo pozimi nekoliko odpočili, saj je bila letošnja tekmovalna sezona izredno dolga in naporna.

David, ali pri Mladini tudi treniraš?

Poleg treningov za osebno kondicijo imam tudi mlajšo skupino kakih 12-15 rolkarjev, ki so večinoma Križani, prihajajo pa tudi iz okoliških vasi. Z njimi treniramo dvakrat teden- sko, še zlasti poleti pa smo tako dobro trenirali, da tudi rezultati niso izostali. Ekipno

smo namreč na državnem nivoju dosegli zelo dobre rezultate. V Italijanskem pokalu smo osvojili kar šest naslovov, na društveni lestvici pa smo bili na koncu drugi v Italiji.

Misliš, da na svetovni ravni lahko še izboljšate rezultate?

Na svetovnem nivoju imamo nedvomno še veliko potenciala. Mateja je namreč šele prvo leto med naraščajnicami, tako da ima še tri leta pred seboj v tej kategoriji, kar pomeni, da svoje uvrstitve lahko le še izboljša. Če je bila letos šest- najsta, ima že prihodnje leto nedvomno možnost, da se uvrsti v prvo deseterico. Sam pa sem prvo leto mladinec in glede na to, da imam še dve leti pred seboj v tej kategoriji, lahko tudi jaz ciljaj na boljše rezultate.

Poleg vaju pa so pri Mladini še drugi odlični rolkarji...

Letos je bil prvič vključen v reprezentanco tudi Jara Košuta, ki pri nas rolka že kakih 10 let. Na dveh preizkušnjah za svetovni pokal je dokazal, da ima res veliko potenciala na razpolago. V naših vrstah pa so tudi zelo mladi tekmovalci, kot so Mateja Paulina, Lorenzo Schirra in Eros Sullini, ki so letos že osvojili italijanski pokal v svoji kategoriji. Prepričan sem, da ko bodo ti naši tekmovalci zrasli in še izboljšali teh- niko in kondicijo, bodo tudi oni postali člani reprezentance in segali po dobrih mednarodnih rezultatih.

Koliko pa se zamejska mladina zanima za to športno panogo?

Pri Mladini je bilo največ tekmovalcev pred petimi leti, ko nas je bilo kar 30, medtem ko nas je danes še približno polovica tedanjih rolkarjev. Zanimanje za ta šport je pri Mladini veliko, saj je rokanje vodilna panoga v našem društvu. Letos bomo organizirali zimovanje, med katerim bomo trenirali s tekaškimi smučmi, pa tudi nedeljskih treningov na snegu ne bo manjkalo. Skušali bomo seveda privabiti čim več zamejskih mladih, da bi spoznali ta šport, o katerem lahko povem, da je res zelo lep.

MLADINSKI NOGOMET

SAMO JUVENTINA

Tudi letos le mladinci štan- dreške Juventine (na sliki) branijo barve zamejskega nogo- meta na deželni ravni. Prven- stvo žal niso začeli najbolje, saj so v uvodnih treh srečanjih rav- no tolikokrat izgubili. Prilo-

■ DR. BORIS Frlec je novi slo- venski zunanji minister (na sli- ki). Državni zbor je z večino glasov odobril predlog pred- sednika vlade Janeza Drnov- ška, naj skrb za zunanje zade- ve prevzame dosedanja slo- venski veleposlanik v Nemčiji. Ta je star 61 let in je bil zadnji veleposlanik SFRJ v Bonnu. Po poklicu je doktor kemije in je bil več let predsednik Inštituta Jožef Stefan v Ljubljani.

■ "ITALIJANSKA UPRAVA na hr- vaškem ozemlju in množično izseljevanje Hrvatov v obdobju 1918-1943" je naslov sim- pozija, ki bo v Zagrebu od 22. do 26. oktobra. Sodelovalo bo 35 predavateljev iz Hrvaške, Slovenije, Italije in ZDA. Priredili bodo razstavo zgodovinskih listin iz tega obdobja in odkrili dva spomenika: v Za- grebu oz. v Istri.

■ RAČUNAJO, DA bodo letos v koprskem pristanu natovorili oziroma raztovorili skupno 7 milijonov ton blaga ter 150 ti- soč avtomobilov (v prehodu). Na slovenski obali zato čeda- lje glasneje zahtevajo, naj se končno čimprej zgradi avto- cesta Divač-Koper-Sečovelje, železnica Koper-Divača pa naj čimprej postane dvotirna. Marsikdo na obali sploh ne more razumeti, kako je mogo- če, da ima v tem pogledu prednost Trst, ki je dejansko že priključen na slovensko av- tocestno omrežje.

■ ZNANA ITALIJANSKA sopra- nistka Katja Ricciarelli je pred kratkim bila žrtev neprijetne nezgode v Novi Gorici. V tam- kajšnji igralnici je zamenjala štiri ponarejene italijanske stotisočake. Pristojni sodni oblasti je pojasnila, da je sama postala žrtev prevare, saj je o- menjene bankovce prejela kot honorar za svoj pevski nastop na italijanskem ozemlju. Pri- stojni sodnik ji je verjel in je bila zadeva arhivirana. V Italiji pa so uvedli preiskavo proti neznanim. Pevko je dejansko "rešil" njen sloves.